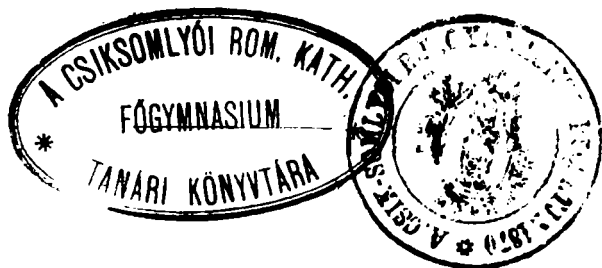

ATHLETIKA.

IRTA

MOLNÁR LAJOS.

BUDAPEST, 1875.

KIADJA FEKETE BERNÁT.

VIATORNAK

A „MAGYAR ATHLETIKAI CLUB“ ELNÖKÉNEK.

MÉLTÓSÁGOS GRÓF

ESTERHÁZY MIKSÁNAK

TISZTELETE JELEÜL

AJÁNlja

a szerző.

A j á n l a t.

A munka, mely e lapokon a művelt közönség elé kerül, a hazánkban rövid idő óta életet nyert és virágzásnak indult athletika első önálló irodalmi terméke.

Hivatva van e mű szakirodalmunkban egy egészen új irányt kijelölni. Szerző az athletikát bölcsészeti, történelmi és műszaki szempontból mélyre hatóan tárgyalja. Ez irodalmi becsű műnek minden fejezetét az ügy iránti lelkesülés és igazi magyar szellem lengi át.

A Magyar Athletikai Club igazgató választmánya megismerkedvén a munka iránya- és tartalmával, azt nemcsak helyesli és örömmel üdvözli, de sőt kedves kötelességet teljesít, midőn Molnár Lajos urnak e nagyobb szabásu művét az athletikai ügy minden barátjának lelkes rokonszenvébe melegen ajánlja, segyszersmind nyilvánosan kifejezést ad elismerő köszönetének a buzgó szerző iránt, mint ki az athletika ügyét tettel és tollal sikerrel támogatja, s már is egy athletikai egyesület alakításának érdemét fűzte sikerei közé.

Kelt Budapesten, 1875. november hó.

**A Magyar Athletikai Club igazgató
választmánya.**

E L Ő S Z Ó.

A szerény állapot, mely nekem a társadalmi életben osztály részül jutott, ifju erőm gyöngeségének érzete — kétszeresen nehézzé tették az elhatározást, melylyel e munka megírásához fogtam. De a jóakarató biztatás, a lelkes munkavágy és a nemesebb ambíció nemzetem érdekében tenni, legyőzték bennem a tartózkodás érzetét — s ime, megirtam művemet.

Hosszas, mély és beható gondolkodás, hévvel folytatott tanulmányozás és négy hónapi szakadatlan munkálkodás gyümölcsét veszik e lapokon az olvasók.

Hazám művelt közönségének és az ifjuságnak van szánva e munka. Ítéljen fölötte és merítsen belőle.

Budapest, 1875. november hó.

Molnár Lajos.

Bevezetés.

„A természet csak a legtökéletesebbeket akarja fenntartani. Produkál sokat, többet, sokkal többet mint a mennyire szüksége van, sőt többet, mint a mennyit eltartani is képes és aztán harczra bocsátja őket, a gyenge lények millióit, hogy hadd küzdjenek meg az élet színterén egymással s hadd veszessenek el a nem képesek s hadd maradjon meg csak a néhány életre való.“

Darvin.

Végzetes létünk szomorú korlátozottságával az élet oceánjára vagyunk elhelyezve. Küzdünk a habokkal, mert versenytársaink, birkózunk a hullámokkal, mert akadályaink. Az élet, a világ, a természet csodás mintaképe a végtelen küzdelemnek, mely maga az élet, maga a világ, maga a természet.

Az ős-anyag méhében hordja a forrongást, lázasan küzködnek parányai, mint méhkasban úgy zug benne az élet, a parányok vivják a parányok harczát egymás ellen, hogy simuljon, hogy tökélesbüljön, hogy a lakót öltse az anyag.

A silány vízfolyás mesebeli bátorsággal törtet a

tespedő szikla hegynek, hogy védelemre készítse, hogy küzdésre hívja, hogy életre ébressze. Főkezhetetlen dühvel csapkodja szirtjeit, rombolja omladékait, tágitja hasadékait. Nem pihen míg a kopár, élettelen szikla-hegyben termékeny, üde, életadó völgyet nem rág.

Fenn a légkörben magasra tör a harcz. Az elemek harcza ez. Bőszült viharral küzdenek itt a szél-áramlatok, őrületes dübörgéssel csapnak össze, vad bömböléssel birkóznak, ijesztő, megrázó csattogással töltik be a léget — s termékenyítő áldást hozó vérrel áztatják a földet, mely fölött az égi harcz vivatott.

Az elemek e küzdelme az elemek élete.

Mily hatalmas küzdelem, mily rémületes kép, mily borzalmas nagyszerűség a nap felületén viaskodó protuberanciák harcza, mely hydrogen lángviharok és ciklonok mai nap is dühöngve és dulakodva — kábitó forrongást, pokoli zajt és szünet nélküli mozgást idéznek elő.

A napon dülő e borzasztó küzdelem, a napnak élete.

Ha homályos gondolkodásunkkal a multak sötét korába visszahatolunk, az ős-korszak szomorú, durva, fejletlen növényei n akadnak meg szemünk.

E borongós kor természet-országának bús növényei megérzik a harcz izmosító tüzeinek szükségét, megértik a küzdelem fejlesztő erejét — s megkezdik a küzdést a létért, a tökélyesbülésért. Ime, a kezdetben sulyos, durva, virágnélküli növények a századok folyamában csinosabb és finomabb alakot öltenek. A tökélyesbülésért vívott e küzdelemben megjelennek a

levelek és jótékony árnyékot árasztanak a fákra. Eljönnek a virágok, hogy szépítsék a természet kertjét és édes illatokat árasztanak az eddig izetlen légkörbe.

Mily költői harczot vív a szelid virág színéért, illatáért!

Mennyi poezis, mennyi nemesség, mennyi áldás van e küzdelemben.

És a növényország e versenyküzdelem nélkül örökös satnyaságra, pusztulásra, halálra lett volna ítélve.

E harcz adta meg neki az életképességet, a kifejlettséget, a szépséget!

Volt a földön egy oly korszak, midőn a lecsapódott meleg vizek öléből, mint elhullott mag — csak itt-ott elvétve emelkedett ki egy-egy elhagyatott némasziget. A szigeten élő lények fejlődnek ki, korall-törzsek, medusák uszkálnak a vizeken. Megkezdődik az élet harcza a halállal. A víz elem, mely a földet elborítja a szárazfölddel viaskodik, mely utóbbi helyet kéremagának, hogy életet hozzon, hogy létet adjon. Ez a küzdelem földünkön a legelső és legindokoltabb. Egyfelől a teljes korlátlan hatalom és semmittevés, másfelől a cselekvési szándék a tenni akarásból származó jogos követelés és akarat-erő.

Hatalmas küzdelem!

Sziget sziget után emelkedik ki a vízből, sziklák izmosítják a fennmaradhatást, férgek, gyűrűs állatok népesítik be a mindinkább terjeszkedő szárazföldet. A víz megszeli, enged, halak és hüllőknek ad helyet

kebelében. Héjanczok, tekenősbékák jelennek meg — és a fejlődési korszak állat-alakjai a pterodactylus ignodonon, ichthyosurus, plesiosaurus is feltűnnek. A harc nem szűnik, a küzdelem tovább foly. Az állatország egyre tökélyesbül, egyre fejlettebb és fejlettebb lesz. Alakokban dusabb, fajokban gazdagabb mérveket ölt.

A mastodon, az óriás gim, a barlang hyéna, a macska, tigris, ökör, ló, medve, oroszlán, kutya, majom egymásután állanak elő — mint a küzdelem eredményei.

Bámulatba ejt, megkap elragad e harc.

A legsodálatosabb alakok jelennek meg az élet színterén, beállnak a küzdők sorába — harcolnak míg birnak, de érzik, de tapasztalják, hogy korán jöttek, czéltalanul küzdenek, mert erőtlenek. És elvesznek, meghalnak, kipusztulnak.

A mint az alakok dusabbak, a fajok gazdagabbak lettek; a mint az állatvilág megizmosodott e földön, azon arányban a küzdelem a létért, a tökélyesbülésért változatosabb, szétágazóbb és több irányú lett. Egyes állatok, családok, fajok állanak egymással szemben. Harczra kelnek, megbirkóznak. Valóságos versenyküzdelem! Csak az erős, csak az életrevaló, csak a java bir fennmaradással.

A gyöngék, a gyávák, a tehetetlenek visszaesnek, szétmállanak, kipusztulnak vagy ideig-óráig nyomorulttan dédelgetik hitvány életüket!

E küzdelem a természet logikája, a természet törvénye, a természet élete!

Korszakok jönnek és távoznak,
De mind legördül észrevehetetlen,
Mert ugyan mi száz és száz korszak
A megfoghatatlan örökléttel szemben.

A muló idők hosszú oczeánján a föld alakulási történetének egyik periodusában megjelenik az ember.

Értelme nagyobb, fogékonysága gyorsabb, ügyessége kvalifikáltabb, életrevalósága, jogosabb, mint bármely előtte való élő lényé.

Az ember abban az időben jelenik meg a földön, midőn a küzdelem a legkiterjedettebb, midőn a harcz a leghevesebb; — mert az ekkor elért fejlődöttség már hatalmas tényező volt a természet életében a küzdelem céljának nemesbitésére, eszközeinek szaporítására és ágainak kiterjesztésére.

Bárha a küzdelem külterjessége már ekkor beláthatlan mérvet öltött — a megjelent emberre a végtelen buskomorság, tehetetlenség és kezdetlegesség bélyege volt ütve. Igaz ugyan, hogy primitív korlátoltsága és nyomorult állapota mellett is tehetségeivel fölülte állt a többi lényeknek.

Mily küzdelem volt az első emberé, magával a természettel!

A nagy jégkorszak romboló pusztításai, az előnyomuló gleccserek rohanó árai fenyegették őt már cse-csemő korában az elenyészéssel. A mammoth, az őskori szarvorrú és más roppant termetű óriás állatok az általános pusztulás eme rideg korszakában nem álhatták meg helyüket a létérti küzdelemben, a csata síkján

— futottak vagy odavesztek. A palaeolith korbeli ember a nagyszabásu harcban, kiküzdte és megalapította az ember supremáciáját a többi lények fölött!

A neolith korbeli ember már járt utra talál.

A hegyek még hóval vannak ugyan borítva, de a völgyekben a gleccserek már olvadásnak indulnak. A mint a hőmérsék mind jobban és jobban emelkedett, a hegyeket és lapályokat erdők kezdték benőni. Szarvasok és szarvasmarhák csordái vették körül az ember egyszerű tanyáit.

Ez időtől az ember fejlődése gyorsan halad előre. Egymásután sajátit el és tanul meg különféle foglalkozásokat — cél, irányt tűz ki küzdelmének és a sok irányú versenyküzdelemben megedződik, tökélyesbül és izmosodik.

Törekvései messzebbre és magasabbra törnek, maradandó becsü és állandó életü dolgok létrehozásán gondolkodik. Ezzel az előhaladásnak, a művelődésnek első kelléke meg van szervezve. E célokra való törekvésében az emberiség erős küzdelmet, ingatlan kitarást tanusit. A tengeri és szárazföldi nagy birodalmak mintegy varázsütésre állanak elő a föld különböző részeiben.

Igy keletkeznek a történelem által ismert legkorábbi nemzetek: az indusok, khinaiaiak, phoeniciaiak, joniaiak, egyiptomiak, persák, babyloniaiak, assyrok stb.

Most indul meg a nagy, beláthatatlan küzdelem a földön!

A föld állandó küzdő tér, szünetlen háboru szin-

helye lesz. Az ember már megküzdött léteért a természettel, dicsőségesen állotta ki a harczot — az ősember befejezte feladatát és eltűnt. De az emberiség küzdés nélkül nem lehet. Élete harcz nélkül tespedés, halál.

Legyőzhetetlen félistenként emelé fel fejét a természet lényei fölött s korlátlan hatalommal uralkodik azok fölött. De e hatalmas alakja a természetnek, végtelen csodálattal, áhitatos alázattal, fanatikus rajongással van eltelve a természet iránt — és vakbuzgó hódolattal borul le annak nagysága, hatalma és fontossága előtt!

Izgatott kedélye, lelki érzelgőssége, észbeli gyöngegsége, korlátolt gondolkodása — vad képzeteket, babonás fantáziákat alkot magának, melyek előtt a föld alakulás, a természeti fejlődés nagy tragoediájának hőse gyermekes félelemmel hajol meg. Így történt azután, hogy a küzdelem szükségének érzete kezdetben nem a természet ellen fordult, hanem a fölhevült indulat egész zajával az ember saját faja ellen kezdte meg a rémületes harczot.

Az ember az ember ellen harczolt. Nemzetek csoportosultak, a fajnak java, ereje, életrevalója, kivált a küzdelemben, a fajnak salakja, férge kihullott, kirostálódott.

A népek és nemzetek e küzdelmében az emberiség azon része, mely megmaradt, mely tovább élt, derült, fejlődött és tökéletesedett — megfelelt a természet követelményének, kiállította maga magának a bizonyítványt, hogy a legtökéletesebb, mert megküzdve

az élet szinterén, a milliók létért való harczában életrevalónak bizonyította magát.

E nagy küzdelemben az emberi faj megizmosodott, megerősödött — hatalmas lépést tett a tökéleysbülésben. Minden irányban, minden ízében, minden porcikájában javult. E küzdelem nélkül a nép, az ember satnya, csenevész, tökéletlen és nyomorult maradt. A mely törzsek ki nem állották e harcz által az életrevalóság próbatüzét azok, mint hitvány állatok járszagon vezettetek és rabszolga nép módjára megvetésre és aljas szolgálattételre voltak kárhoztatva — az erős törzsek és nemzetek által.

A gyöngék, az erőtlének, a tehetetlenek, a hitványok, a gyávák, a képtelenek lealacsonyító, szégyenletes foglalkozásra kényszerítették. Mert az erő hatalom, a hatalom — jog. A természet rideg, de változtathatlan szava!

Mily nyomorult lények, mily fejletlen teremtmények az élet küzdelmében részt nem vett, a természet fejlesztő törvényének meg nem felelt emberfajok!

És hány ilyen emberfaj van még. „Csaknem minden nagyobb hegyláncz mély és nedves völgyeit egyszerű szerencsétlen emberfaj, helyesebben mondva félemberek lakják, kiknek egész léte inkább állati, mint emberi. Utálatos, ronda nyomorék lények, fejök kicsiny vagy tulságos nagy, rágszerveik igen kifejlődvék, koponyájuk alkata igen silány, szögletes, majomszerű, homlokuk alacsony és keskeny, hasok potrohos, lábszáraik szikarak, testtartásuk meggörbödött, érzékenységük igen csekély, ritkán képesek tagolt hangokat adni vagy be-

szélni. Csak táplálkozási és nemi ösztönük, emésztési és nemző szerveik vannak kifejlődve. Ki nem látott volna még hegyi utazásai közben találkákat, amint bután és közönyösen merő tekintettel az uton vagy kunyhóik ajtaja előtt guggolnak! Mily silány faj a szerencsen, mily testi és szellemi fagyatkozásban szenved. Vagy szóljunk-e Uj-Hollandia bennszülötteiről, kiknek polgárosítása körül az angolok minden kísérlete sikertelen? Ott vannak még a Caräibek és az amerikai indusok.

Fejletlen, tökéletlen nyomorult lények ezek, melyeknek a kaukázsi faj előhaladása nem művelődésüket, de kipusztulásukat mozditja elő.

A fokozódott emberi tehetség, a kvalifikálódott ész, a sok irányú erő — ma már a népek és nemzetek verseny küzdelmét hatványozott mérvekre emelé.

Az előhaladás és tökélyesbülés növekedésével a küzdelem is nagyobb, kiterjedtebb, hatalmasabb és általánosabb lett. Ma már az élni, virágozni, hatni és szerepelni akaró nemzetnek erői összes kiművelésével, tehetségei teljes kiképzésével, hiányainak tökéletes pótlásával, a testi és szellemi képességek megszerzésével — kell, hogy létét, czélját jogossá tegye. És e tényezők kimerítése után a tökély magas fokára vitt eszközökkel, kell hogy sikra szálljon a nemzetek, a népek és az emberiség nagy és végtelen verseny küzdelmében, mely megtöri az előhaladás korlátozó privilegiumait, fölszabadítja az emberiség nehéz rab-igáit, kifejleszti az emberi faj összes tehetőségeit, — létrehozza a legnagyobb, a legmagasabb tökéletesedést!

És e hosszas és beláthatatlan verseny küzdelem meggátolhatatlan. Abban részt kell venni minden nemzetnek, mely létezését fenn akarja tartani. És mely nemzet nem kívánja ezt? Azért minden nemzetnek, minden eszközt, mely e küzdelemre erősíti, izmosítja, lázasan, hévvel, lelkesedéssel kell megragadnia és kitartással, erélylyel kiművelnie!

E kör legcsodásabb lánglelke Castellar eszméjét és hitét a végtelen küzdelemről, mely az embernek jutott osztályrészül megragadó gondolatokkal festi. Ezekkel fejezem be e bevezető elmélkedésemet. „Meg vagyok győződve és áthatva — mondja Castellar — hogy minden fölli haladásnak ugyanaz a határa, mely feltételes és véges lényünké is; meg vagyok győződve és áthatva, hogy soha sem egyenlithetjük ki az ellentétet, mely az égben, a földön és az egész mindenségben uralkodik, meg vagyok győződve és áthatva, hogy a küzdelem ott szűnik meg, hol az élet; meg vagyok győződve, és áthatva, hogy nem vagyunk képesek elvenni a levegőtől a szélvészeket, a tengertől az orkánokat, az állati világtól az örökös harczokat valamennyi lény között, hogy ez által meghosszabbítsuk akár csak egy hüvelyknyivel is a tért, egy pillanattal az időt és egy lélekzet vétellel a lelkes lételt, nem vagyunk képesek elvenni a testtől a hangulatok és vérmérsékletek ellenzékeskedését; a közgazdaságtól a verseny szükséges, végzetes törvényét, az észtől a kételyt, a szívtől a fájdalmat, minden órától az aggályt, minden naptól a munkát.

De ha már örökös harczra vagyunk kárhoztatva,

hogy fáradhatatlan harczosok vagyunk és oly fegyverekkel birunk, hogy azokkal szakadatlanúl küzdjünk és újra küzdjünk: — küzdjünk korán-, nem a halál, hanem az élet miatt, nem az ellenségekkel, hanem a versenytársakkal; nem, hogy elragadjuk a menyasszonytól a vőlegényt, az anyától a fiut, hanem hogy azokat fenntartsuk, ruházzuk és támogassuk, hogy fölvegyék ereikbe a föld legéltetőbb részeit s agyaikba a szellem legragyogóbb eszméit, hogy így a harcz egy végnélküli harcz legyen, melynek eredménye egy vér nélküli győzelem, mely minket a legszentebb közvetlen közösségbe hoz a természettel, az emberiséggel és az istennel!“

A t h l e t i k a.

„Omnis homines qui sese student praestare ceteris animalibus, summa opemiti decet ne vitam silentio transeant veluti pecora, quae natura atque ventri obedientia finxit.“ *Sallustius.*

Az emberiség a szép, jó és igaz után való törekvésében az eszközök mindazon nemeit felhasználta, melyeket a képzelet dus forrása, az ész higgadt befolyása feltalált és létesített. Ha végig lapozzuk az emberi nem művelődési történetét veres fonalként látjuk végig húzódni a törekvést a szép, a jó és igaz után és látjuk miként e cél elérésében az ember mennyi küzdelmet, mennyi versenygést, mennyi kitaratást tanusít és látjuk miként teremte újabb és újabb eszközöket, miként tökéletesíti a meglevőket és miként iparkodik egyik nemzet e törekvésében túlhaladni a másikat.

Minden téren, az emberi szellem minden nyilvánulatában egy-egy előnyomuló lépést teszünk az eszményi szép, az eszményi jó, az eszményi igazság felé. Minden eszközben, mely a tökéletesedés előmozdítására

szolgál, egy-egy tényezőt birunk, mely az emberi faj előbbre vitelére hathatósan befoly.

Ha a multak messzire nyuló emlékei közt kalandozik gondolatunk, ha a történetelőtti korszakokba vizsgálhatolunk, ha magunk elé állítjuk képzeletünkben az őskori ember primitív állapotát, szomorú fejlettségét, — csodálatra ragadtatunk az ember haladási képességén, mely az embert fejlődésében oly hatalmas szárnyakkal röpitette, mely a tökélyes bűlésben oly óriási léptekkel vitte előre, mely a műveltségben és a kifejlődésben oly phoenomenszerű proceszusokat tüntet fel.

Azt az állapotot, melyben az emberi nem ma van, összehasonlítva a régen homályba dült kezdetleges emberi-korral ellenállhatlan ösztönnel mondjuk ki, hogy az emberi faj azért keletkezett, hogy a tökély elérhető legmagasabb fokára emelkedjék, oly annyira meglepő a haladás gyors és fokozatos menete, hogy ki kell ezt mondanunk még akkor is, ha történetünk szomorú lapjait, az emberi nemet beszenyező fekete évkönyveit is figyelembe vettük.

Pedig mennyi visszaesés, mennyi rohamos bukás, mennyi elszomorító és visszavető súlyedés történt az emberiség történetében!

Hány nagy birodalom, hány nagy város, hány emberi remekmű pusztult el és veszett el az emberiség előhaladásának és! művelődésének megmérhetetlen kárára. Hogy többeket ne említsek, hogy egy mély benyomásnak, mely engemet Myers könyvének részletei olvasásakor elfogott emléket adjak — csak a fényes múltú keleti birodalmak városai s ezek közt a

„Pálmák városáról“ Palmyráról idézem Myers gyönyörű emlékezését: „A palmyriaiak főleg anyagi fényre és nagyságra törekedtek s gazdag nyeréseiket sivatag és elhagyatott pusztaságuk ragyogó földszítésére fordították. Óriási fényes oszlopokkal szegélyezett utca vezetett a nap templomához. Valami száz nagyszerű és valóban remek faragványu oszlop beszél az utazónak még ma is e város egykori fényéről és gazdagságáról. Az oszlopcsarnokoknak, siroknak, forumoknak és templomoknak egész „utvesztője“ állja el útját s midőn Palmyra gyönyörű „boulevardjainak“ hosszú és diszes oszlopso-
rai közt végig halad oly terjedelmes és pompás kereskedői házak romjait bámulhatja meg a mellék utcákban, melyek Páris vagy Uj-York hasonló épületeivel bátran kiállhatnák a versenyt. Évszázadon át a sivatagban elveszve, Palmyra emlékét Longinus és Zenobia hire és szerencsétlen sorsa őrizte meg az utókor számára, mintha most is látnók a kritikusok fejedelmét a mint az oszlopcsarnokokon végig halad és a fényes termék hallgatóságának aestetikai oktatást tart.“ Nyugodt-Ázsia pusztaságában van eltemetve a felhő koronázta ősváros Libanon, Coelesyra tündérvölgye, Emesa romjai és Apamea elhagyott, magános utcái; ezerekre menő ledőlt oszlopok hevernek körülte: egy hatalmas város, melyet a földrengés emelt ki a föld színére százados temetőjéből. Szyria egész északi része be van hintve elpusztult metropolisokkal s több mint háromszáz kisebb-nagyobb város maradványai porladoznak ott elfeledve, ismeretlenül, csakis néhány tétlen, kosza, rabló beduin által benépesítve. A Tigris

partján porladoznak Niniveh romjai. „A roppant város ma is ott pihen homok és rom-szemfedője alatt és alig sejtené az idegen, hogy e hatalmas földhalmok alá az assyr műveltség bámulatra gerjesztő emlékei vannak alátemetve.

Az utazó csakis akkor veszi észre a bámulatos terjedelmű paloták és pompás épületek maradványait, az óriási nagyságu szárnyas oroszlánokat és bikákat és az assyr uralkodók viselt dolgainak elbeszélésével tele vésett falakat, mikor a kiásott nagy tödrökbe alá ereszkedik s e földalatti folyósókon végig bolyong. Senki sem léphet át Assyria fényes palotáinak küszöbén, senki sem bolyonghat emberfejú szárnyas bikái között, melyek ma is őrt állanak a festményekkel díszített óriási de néma, elhagyatott csarnokok és termek ajtóit előtt, a nélkül, hogy valami sajátságos, titokszerű izgatottság borzongatását ne érzene.”

„B a b y l o n b a n Belus temploma, Szemiramis függő kertjei, Babel tornya s a fényes paloták és siremlékek mind megannyi iszonyu nagy rom halom alá vannak temetve, melyek messzire vetik sötét árnyait e szomorú síkságon. Senki sem gyanítaná, hogy itt uralkodott Cyrus s itt dobzódott Nagy Sándor s hogy a lábainál elterülő síkságot egykor a világ legnagyobb és legnépesebb városa foglalta el. A persa birodalom legszebb és leggazdagabb tartományai a Tigris környékén, melyeket hajdan az emberi kéz legszebb alkotásai, parkok, kéjtanyák, paloták leptek el — most már egész pusztaságban vannak. A szebb időknek minden nyoma elenyészett.”

E nagy birodalmak és városok népei és alkotói szintén elpusztultak, letűntek az élet színteréről!

Egy kép csak ez a multak romjaiból.

Hányat lehetne még felhozni a letűnt idők nagy emlékeiből.

Mennyi nagyság, mennyi fény, mennyi dicsőség enyészett el a nélkül, hogy az emberiség jövő előhaldására, további fejlődésére, tökéletesedésére kihuzhatta volna csak a tanuságot, a hasznót. Naponkint jönnek napvilágra új és új régi emlékek, melyek mind egy-egy ismeretlen fényes multat tüntetnek föl.

„Egy nemzetség kihal, a másik jó.“

De a föld megmarad örökké.“

És az emberek újra kezdik az életet, újra alkotnak, újra teremtenek. Nem ismerik a kihaltak cselekvényeit, remekeit, eszközeit, céljait és eszméit és sokszor, legtöbbször mégis szebbet, jobbat és igazabbat alkotnak mint az elődök. Mert természetükben van már a tökéletesedés.

Nem lehet eltagadni az embertől, hogy törekvéseiben mindig magasabbra, mindig nagyobbra tör.

Az általános törekvési irányok közt, melyek az emberiség életében, történetében mély és kitörülhetlen nyomokat hagytak — leghatalmasabb szerepet játszik, legkiterjedtebb mérvben uralkodik a szép eszméje iránt nyilvánuló törekvési irány.

Az emberiség fokenkénti fejlődésére és tökéletesedésére nevezetes befolyással volt az alkotás és képzés, melynél fogva az emberi szellem a természeti tárgyakat átalakítja, s azokat céljainak alkalmas

eszközeivé, s érzelmei s gondolatainak kifejezőjévé teszi. Az emberi nem e tevékenységén a művelődésnek fontos ágai alapulnak. És a műveltség kezdetén az ember részéről mesés és hatványozott mértékben nyilvánult azon irány, melynek alkotási célja a szép volt s melynek eredménye a művészet lett.

Ez irány, mely különösen a keleti népeknél magasra szárnyalt és az emberen kívül kereste tárgyait bámulatos remekeket hozott létre. Mily óriási teremtményei az emberi szellemek azon csodás műveszdogok, melyek az eszményi szép megtestesítését involválják maguknak.

Kelet ábrándos, fantastikus népe merész képzelemmel, rajongó ihlettel dobta magát a szép iránti törekvés teljes kimerítésére. Tulcságosan belemerült az emberen kívül levő dolgok, tünemények és tárgyakkal való barátságba és merengő elmélyedésében megfeledkezett magáról. Eszméiben, művészetében, gondolatában az ember háttérbe szorult.

A klasszikus művészet már az emberrel foglalkozik. Az ember képezieszményi alakját az ember képezivégcélját. Csak e korban kezdett az ember maga magáról gondolkodni, tehetségeit harmonicze kifejteni, az embert eszméi körébe vonni, alkotásai tárgyává tenni, s annak remekké tételében fáradozni.

A keleti népek könnyelmű megfeledkezése az emberről — visszahatás nélkül nem maradhatott s a természet által adott rajongó képzelem mesés mértékben való tulcsigázása, tehetségei nemely ágának tulcságos

kifejlesztése és e mellett az állandosító és tartós tényezőkként szerepelő emberi tulajdonságoknak mondhatni teljes mérvben való mellőzése miatt — nagy dolgokat alkothatott ugyan, de minden cselekménye, minden remeke magán hordozta az ingatagság, az ideiglenesség bélyegét, sőt maguknak a népeknek élete is bizonyos gyöngeséget, bizonyos túláradoztságot, bizonyos érzelgősséget viselt magán; semmi esetre sem azonban szívósságot, kitartósságot, állandósságot.

E népek tulfeszített képzelgősségükben mindenre inkább gondoltak, mint magukra, mindenben kifejtették tehetségeiket, csak abban nem, hogy az embert magát emeljék tőkélyre, annak szerezzenek nagyságot és állandóságot, annak *testét* és *szellemét* műveljék harmonikusan, fontossággal, észszerűleg és együttes, gondos és tervszerű kifejlesztés által tegyék azt szívóssá, edzetté és izmossá, hogy az állandóság és tartósságra garanciát nyujthassanak.

A görög korban már az ember testi és lelki szépítése mint valódi cél tűnik föl. Sőt mondhatni, hogy e korban az ember testi és lelki tulajdonainak szépítése oly élénk és kiművelt gondolkodási és cselekvési tárgya volt — a görögöknek, hogy nem ritkán szenvedélylyé fajult.

Ez irány magában véve igen nemes, igen ideális lehet, sőt mint Széchenyi mondja „a testi és lelki szép-

ség létesítése a valódi cél és az emberiség szebbítésére mindenkor törekedni kell," de tulásba hajtvá, vagy kifacsart modorban törekedve e célra — sok esetben igen ártalmas kinövéseket, veszélyes célokat szül. „Az embernek szebbítése — mondja Széchenyi — oly szövevényes, oly súlyos ügy, melynél ugyan nem lehet semmi is dicsőbb, mely azonban oly különös nehézségekkel jár, hogy abban tökéletes sikerrel tenni valami kimerítőt teljességgel lehetetlen, mivel ez fölülmulja az emberi tehetségek körét és ekkép legalább arra köteletség minden módon törekedni, miszerint ezen magasztos célhoz lehető legközelebbre emeltessék az emberiség.“

Azonban az embert akarva fejleszteni, tökéletesíteni; nem szabad csupán egy irányban eszközölni a kiművelést, hanem mindazon természet által adott erők és tehetségek tervszerű vezetésére és gyámolítására kell figyelmünket fordítani, mely erők és tehetségek bárha kezdetleges arányban, de mindenesetre az ember teljes kiképzésének céljára adattak a természet által.

Az oktan állatra fejlődése folyamában csak egy tényező hat, a természet; míg az embernél ez magában nem elég, hanem mindenféle ügyessége két tényező: a természet és az emberi ész, összehatásának kifolyása.

Egy örök törvény, egy végtelen, beláthatatlan és kimeríthetlen természetű tünemény uralkodik a világ, a mindenség rendszerében; a mozgás. E tünemény hatásában világra szóló, irányában végtelen, jelentőségében változatos, válfajaiban gazdag, lényegében meg-

másíthatatlan, okaiban kifürkészhetetlen; eszköz és cél, tényező és eredmény; mindig és mindenütt azonban élet!

Az erők, melyek mozgásban vannak magukban hordozzák az életet, a cselekvést, a hatást.

A mozgás nélküli test a tespedés, a semmittevés, a tunyaság mintaképe.

A tevékenység az erők mozgásában áll, mely nélkül élettelen az élet, lomha a test, bágyadt, hogy ne mondjuk bárgyú a lélek.

Az erők, melyek a természet által az emberben fel vannak halmozva, nem pangásra, nem tengődésre, de cselekvésre, de folytonos működésre, de kifejlesztésre rendeltetvők.

Az embernek tehát hivatása, rendeltetése, kötelessége, hogy a benne felhalmozott erőket folytonos mozgásba hozza, azokat életre hívja, kifejlessze, művelje harmonikusan, tervszerűleg, észszerűséggel s így magát a tökéletesség lehető legmagasabb fokára emelje.

Az erők és tehetségek azonban, melyeket a természet az emberbe öntött igen sokfélék és szétágazók.

Nehéz, majdnem emberfölötti munka ezeknek együttes és harmonikus kifejlesztése. De végre meg kell küzdenünk a nehézségekkel s igyekeznünk kell, miszerint a nagy és első sorban előnkbe helyezett célt legalább megközelítőleg elérjük.

Mik azok az erők, melyek az emberben, mint tökéletesedésének eszközei elrejtve lappanganak?

Milyenek a módok, melyekkel az eszközöket ki lehet fejleszteni vagyis az embert lehet tökéletesíteni? És végre miben áll az ember tökéletesedése?

Az erők, melyek az ember rendelkezése alatt állanak: „a testiek és szellemiek.”

A módok, melyek szerint az erők kifejleszthetők: az öntudatos ápolás, a tervszerű gyakorlat, a célszerű mozgósítás.

A harmadik kérdésre,^a hogy miben áll az ember tökéletesedése végtelen nehéz, ugyszólva lehetetlen a felelet.

Az emberi tökély végnélküli és határtalan.

Véges gondolatunk csak abban állapodhatik meg, hogy az emberi tökély a testi és szellemi erőknek korlátolt fogalmaink értelmében való legmagasabb, leghatványozottabb kifejtése.

Ez alatt természetesen nem azt értjük, hogy „törik-szakad” „hübele balázs” módjára csak egy czél lebegve szemeink előtt, örült szenvedélylyel és gondolkodás nélküli vakmerőséggel neki vágunk a célnak és minden erőnket tulcsigázva, minden tehetségeinket kizsákmányolva törekszünk elérni a legmagasabb a leghatványozottabb tökélyt, hogy azután midőn a képzelhető határt elértük, mint kifáradt pára, az ut jelzőnél megállunk s elmondjuk: „megtettük kötelességünket, teljesítettük feladatunkat, többet tenni nem tudunk, létezni megszünhetünk!”

Nem, a tökéletesedés alatt, erőink tartosítását, állandósítását; fajunk izmosodását, gyarapodását; a szellem nagyobb szabásu cselekvőségét, működését és remeklését; a test szívósságát, rugékonyságát; az élet hosszabbítását, magasztosabbá tételét; az emberiség emelkedettebb jólétét, megifjulását, fölvirágzását értjük!

E tökéletesedés szent, magasztos, nagy cél, mely után törekedve első sorban erőinket, tehetségeinket, tehát a testi és szellemi erőket kell kifejleszteni!

Évszázadokkal ezelőtt egy klasszikus mély szellem a természet rendjét, az élet mivoltát s az emberi tökéletesedés föltételeit hatalmas gondolatával fölismerve, eme örök igaz bölcseségű szavakat mondá ki:

„Sana mens in corpore sano.“

A tudomány, mely hatalmas szárnyalásával ugy a természet, mint az ember életének mysteriozus csodáiba merész kezekkel beayult s onnan fénylő napként hozá fel az igazságokat; — ma már világosan meggyőz minden gondolkodó embert, hogy az ember testi életének közvetlen folyománya a szellemi, hogy tehát a kettő együttvéve és harmonikusan alakulva alkotják az embert, annak életét, életének minden cselekvését.

Messze elütne célunktól, ha azon nagy és valóban bámulatos eredményeket latolgatnók, melyek e kérdésre vonatkozólag a tudomány által meggyőző erejűleg felszínre hozattak.

Tényként acceptálhatjuk, hogy az ember testi erőinek figyelmen kívül hagyása, elhanyagolása, egy az ember tespedésével, szellemének semmiségével, életének silányságával.

Ez a tény, ez az elv ugy a bölcsészeti gondolkodásnak, mint a multakból származó tapasztalásnak eredménye.

Bebizonyult, érvényre emelkedett: egyesek, családok, népek, nemzetek és az egész emberiség életének jelenében és múltjában.

Ezt a tényt veszi figyelembe, ezt az elvet tartja szeméi előtt, ezen alapszik az **Athletika**.

II.

„Az anyagtól a szellemhez az agy által
emelkedünk.“ Tuttle.

Korának legnagyobb szelleme ha m e g b e t e g-
s z i k — ugymond Tuttle — egy óra alatt elveszt-
heti, egész szellemi erejét, vagy ha az aggkor gyöngé-
ségei elérik, újra oly tehetetlen és balga gyermekké
lesz, mint először volt. A test romlásával elenyészik
az ész is, s az utolsó lehelettel, hasonlóan a mécshez,
melynek olaja már elfogyott még néhányszor gyöngén
föllobog s aztán kialszik!“

Ki nem látja át, hogy a testi erők ébren tartása,
kifejlesztése, izmosítása és ruganyossá tétele közvetle-
nül a szellem élénkségét, műveltségét, tartósságát ered-
ményezi?

Nagy bölcsészek, mély gondolkodók, hatalmas
szellemek e közvetlen közösséget a t e s t és a l é l e k,
a z a n y a g és a s z e l l e m között — erős elmeéllel
vitatják.

E század legnagyobb gondolkodó fője John Stuart
Mill mondja: „Ha a s z e l l e m i m ű k ö d é s ű n k
a n y a g i f e l t é t e l e i t megállapító kísérleteket
nevezzük materializmusnak, akkor minden elméletnek

mely csak némileg is akar az érthetőségre igényt tartani, materialistának kell lennie.“

Friedrich az ismert lélektani író pedig így szól: „Ha az ember életerejé tevékenynek mutatkozik, úgy az csak az anyagi állag a szervek által történhetik! A mily különfélék már most a szervek, ép oly különfélék lesznek az életerő tevékenységének nyilvánulásai és különbözők a szerint, a mint az anyagi állag minősége különböző. Következésképpen a lelki működés az életerőnek az agyállomány különös alkata által föltételezett sajátosságos nyilvánulás módja.

Ugyanazon erő, mely a gyomor által emészt, az agy által gondolkodik.“

Moleschott e mély buvár pedig felkiált: A gondolat az anyag egy mozgása!

Büchner, e merész materialista azt mondja, hogy: „az állattól a legmagasabb műveltségű emberig a szellemi minőségek szakadatlan fokozata vonúl szoros kapcsolatban a testi és mindig tökélyesbülő fejlődéssel, mely legmagasabb virágzását az agyban a szervezetek e szervezetében éri el.“

A tudomány újabb haladásaival ismeretes e gondolkodó nagy elmék állításaikkal csak a klasszikus mondat: „Ép ész, csak ép testben él“ által látnokilag kifejezett elvet erősítették meg és adtak indokot az Athletika létjoga, fontossága és szüksége mellett, mely ez elvet foglalja magában, mely ez elvet akarja gyakorlatba hozni, mely ez elvnek akar életet adni!

A tudomány újabb kutatásai nyomán a lélektan

is egészen más irányt vett. Ebben is tisztán fizikai okokból igyekeznek mindent megmagyarázni. Ez újabb irány, mely tudományossága által messze föltötte áll minden többinek, határozottan állítja, hogy a szellemi tehetségeknek nemcsak fejlődése, — de öröklése és feloszlása is szoros összeköttetésben van az idegrendszerrel.

Ha nem is fogadjuk el Huxley merész állítását, hogy az „én“ öntudata gyakran csak szemlélője a szellemi működések lefolyásának, melyek mint a zongora billentyűi az idegek játékából gépiesen folynak; de mégis be kell ismernünk, hogy az idegek működése határozott szereppel bír a szellemi cselekvésben. Huxley állításának további magyarázata oda fejlődött ki, hogy idegrendszerünket lehet képesíteni bizonyos irányú szellemi működésre.

Nem rég volt az, midőn a tudósvilágot egy kitűnő angol tudós Brown Sequard valóban szellemes elméletével magával ragadta. Ez elmélet nem kevesebbet vitatott, mint hogy a karok gyakorlása közvetlenül az agy képességére hat. A gyakorlás folytán nagyobb anyagcsere fordulván elő az agyban, az idegek többet gyakorlódznak, jobban megizmosodnak, mert több vért, nagyobb mennyiségű táplálékot kapnak. Így tehát a karok gyakorlása befolyással van a szellemi működésre.

Brown Sequard azonban tovább megy. Ő azt állítja, hogy ha gyermekkorunktól kezdve mindkét karunk egyenlő gyakorlatban volna, szellemi tehetségeink

is fokozódnának, mert akkor a szellemi tehetségek helye nemcsak az agy balfele, de jobb-fele is lenne.

Brown Sequard azt hiszi, hogy a két karú és sz működése sokkal egészségesebb és erőteljesebb lenne, mint a mostanié. Épen azon erkölcsi nyereség lenne ebben, mint a látásra nézve abban, hogy két szemmel nézzük meg ugyanazon tárgyat.

Bármi legyen a sorsa e szellemes elméletnek, tény az, hogy mint tapasztaláson alapultnak és az újabb tudományos iránnyal megegyezőnek joga van, hogy helyet követeljen magának azon elméletek között, melyek a tudós emberek gondolkodási tárgyait képezik.

Kiváló fontossággal bír s az ember jövő társadalmi életére nevezetes ujjmutató Herbert Spencer elmélete a társadalmi tudományról.

E zseniális elme az összes tudományokat segítségül hozza elméletében, de legnagyobb fontosságót a társadalmi tudomány szempontjából az élettanak ad.

Azért helyez H. Spencer a biológiára főszulyt, mert az ember természetéből magyarázza ki a társadalmi rendszert; ennek testi és szellemi fejlődésével párhuzamba hozza a társadalmi nevedést is.

Mindez elméletekből ki ne ismerné föl, hogy a test szervei kiművelésének, az idegek munkáltatásának és fejlesztésének, idegrendszerünk kellő ápolásának, gondos észszerű és tapintatos tökélyesítésének, nemcsak az egyéni szellemi lendület, de a társadalmi élet jobb

irányú fejlődése, előnyösebb czélszerűsége, az ember kitünőbb állása, az emberiség megizmosodása, megszilárdulása és fölvirágzása is kilátásba van helyezve.

Egy szóval ki ne látná át, hogy ugy az egyénre, mint a társadalomra és a nemzetekre nézve mily nagy és kétségbevonhatlan fontossággal bír a testi erő k i m ű v e l é s e !

III.

„Nincs nagyobb boldogság a világon,
mint erónknak öntudata, ép azért fő-
élvezetünket erónk gyakorlatában kell
keresnünk.“ Eötvös.

„Pronaque cum spectent animantia caetera terram,
Os homini sublime dedit, coelumque tueri
Jussit, et erectos ad sidera tollere vultus.
Ovidius.

„Leben ist Bewegung, Bewegung ist Kraft, 'Kraft
ist Gesundheit. Wo niemals die Bewegung in Stocken
versetzt oder gelähmt wird, da wird alles Leben, Kraft
und Gesundheit sein.“

Valóban igaz mondásnak kell ezt elfogadnunk,
mert tapasztalhatjuk.

Mozgás az élet, erő a mozgás és e g é s z s é g
az erő. A szó valódi és igazi értelmében e g é s z s é g
az erő.

Erő alatt azonban, nemcsak a nyers erőt értjük,
hanem a kiművelt, a tökéletesített tehető képessége-
ket, melyek az élet minden irányu mozgalmaiban a
nagy mérvű akadályokat legyőzni, az ember céljait elő-
segíteni — vannak hivatva.

Magát a nyers erőt kisebb nagyobb mérvben
megadja az embernek a természet, de hogy nagyobb

szabásu czéljaink kivitelében hatalmas eszközöket birhassunk bennük, azokat ápolnunk, fejlesztenünk, tökéletesitenünk kell.

Minden irányu és rendü törekvéseinkben azonban ha eredményt, sikert akarunk elérni, kell, hogy bizonyos rendszer, bizonyos egyöntetűség, bizonyos szabályszerűség uralkodjék eljárásunkban.

A testi erők első sorban való kiművelésének szüksége, e szükségnek érzete vezetett a testgyakorlásra.

Hogy a test gyakorlása, mily fontos és nélkülözhetlen, hogy mennyire szétágazó és változatos, hogy hatásában mi sokféle — azt mindenki tapasztalhatja, mert oly ember, melynek teste bizonyos irányú és mérvű gyakorlatoknak alá nem volt vetve — nem létezett, nem létezik és nem is fog létezhetni, mert élet mozgás nélkül nem létezhetik a mozgás pedig maga már gyakorlás.

A testnek magasabb, tökéletesebb, nagyobb irányu gyakorlása régen foganatba vétetett már az emberiség által.

A „testgyakorlás“ mindig mint fontos tényező szerepelt az ember tökéletesülésében.

A testgyakorlatok közvetlenül a testre vonatkoznak s így céljuk is legközelebbről a testet illeti, de mivel maga a test a szellemi cselekvésre oly jelentékeny hatást gyakorol s minthogy a testnek java és kórá a léleké is — közvetve hatnak a szellemre s ezzel kapcsolatban az erkölcsre is.

Célja és hatása tehát a testgyakorlatnak magába

öleli az egész embert, annak minden működését, életének minden mozzanatát.

A testi czélok, melyek a test-gyakorlása által elérhetők, következők erősítése a külérzéseknek, izmosítása az idegeknek, könnyűség a mozgásokban, gyorsaság, biztonság a kivitelben, eltávolítása a test-tartás és testi erők egyoldalúságának, szebbítése a testnek és az egészség tartóssá tétele. A szellemi czélok az elmére, a kedélyre, az akaratra, az erkölcsi érzetre vonatkoznak.

Senki sem fogja tagadni, hogy a [test gyakorlása által a szellem is megélénkül, a tudáskör szélesbedik, vidámság, gyönyör érzet, vetélkedési kedv, egészséges kedély, vállalkozó szellem, lelki jelenlét, éberség, bátorság, kitartás, szivósság fogja el a szellemet minden vállalatában. Morális szempontból pedig a társalkodási, barátsági, tesvériségi érzelem, munkaszereket, a tiszta élvezetek kedvelése, a rossz megvetése, a becsületes, jellemes lovagias és férfias érzet és szellem fölébredése és uralkodása — az eredmény.

Mint minden emberi vállalatnál, úgy itt is a test gyakorlásának módjában egy határozott törekvést, elvitázhatlan tökélyesbülést találunk. Ez már az ember fogalmával jár. Eleinte valószínűleg a test gyakorlása csak természetes kifolyás lehetett, később az ember maga kereste az alkalmat és módokat testének gyakorlására és fejlesztésére és pedig bizonyos határozott célokból. Így azután lassankint a testgyakorlás valódi

művészetté fejlődött. az eszközök megszáporodtak, maga a testgyakorlása pedig szélesebb és tágabb kifejtést nyert.

Tágabb értelemben és komoly fogalommal véve az Athletikát azt, mint ember-névelő, ember-fel- és szító intézményt, mint a test-gyakorlás legmagasabb legkifejlesztettebb tényezőjét, mint a legkvalifikáltabb és leghathatósabb eszközt az emberi erők és tehetségek kifejtésében, mint emeltyűjét az egyéni, családi és társadalmi élet föléledésének és megizmosodásának, mint kiterjedt, gazdag és választékos eszközű testgyakorlási rendszert, mint kellemes és hasznos institucziót kell tekintenünk.

Athletizmus kollektív fogalom, melynek keretébe a testgyakorlatok összes ágai tartoznak. Tehát az Athletika nem egyéb, mint a legkiterjedtebb mindent felölelő testgyakorlási rendszer.

Az „Athletika“ szó jelenleg átvitt értelemben használtatik, mert régi görög értelmében az „Athleta“ szó szak-embert jelent, ki az ökölvívást, birkózást, futást, ugrást és diskusdobást életfeladata gyanánt űzi és pedig nyilvános díjakért.*)

A mai egész modern világ tehát az „Athletikát“ átvitt értelmében fogadta el és használja.

Az Athletizmusnak széles jelentősége mellett, ha keretébe sorozzuk a mint hogy oda is tartoznak — a testgyakorlatok összes ágait, végtelen kiterjedtséget és szétágazást kell tulajdonítanunk.

Bárha maga az atletizmus fogalma ily tág, tény-

*) Díj görögül „Athla.“

leg a gyakorlatban az elméleti distinkció nem alkalmaztatik.

Az „athletikai klubok“ ugyanis, melyek az athletizmus eszméjének megtestesítői — a testgyakorlatok összes ágait nem művelik, oly értelemben véve a testgyakorlást, amint fennebb kifejtettük, t. i. minden mozgási processust, mely a test erőivel történik testgyakorlásnak tekintve.

Ily értelemben fogva fel a dolgot nagyon természetes, hogy az Athletika keretébe szorosabb értelemben bizonyos határozott testgyakorlási szakmák tartoznak. És pedig olyanok, melyek az emberi megállapodás szerint legalkalmasabbak a kitűzött cél elérésére és leginkább hivatvák tényezőkként befolyjni a nagy missióban: az emberiség tökéletesítésében.

Sőt a mennyiben az emberi képesség bizonyos korlátok közé van szorítva — az Athletika még a jó eszközök közül is kiválasztja a legjobbakat, hogy azoknak azután megfelelhessen, vagyis hogy azokat célszerűen és teljesen felhasználhassa.

Igy azután a gyakorlatban rendesen az atletika szűkebb körben mozog, de ez a szűk kör olyan, mely ha tovább fejtetik mint a mesebeli gomolyag úgy terjed ki és öleli fel, illetőleg keríti be az egész világot. A modern Athletika tehát, a mint az az egész művelt világ által ismertetik és értelmeztetik egy kiszabott határozott és változatos programmal bír.

E program pedig minden ízében tökéletes, minden pontjában következetes, minden szavában kielégítő.

Az Athletika „emberi“ intézmény, köztulajdon,

mely nincs nemzetiséghez kötve. Az athletika azon népé, mely azt magáévá teszi. Teszi pedig magáévá azt saját előnyére, saját határtalan jótéteményére. A mely nép, a mely nemzet az athletikát, komolyan, lelkesen és észszerűleg nemzeti institucziójává avatta, az faji erősödésében, nemzeti izmosodásában, társadalmi műveltségében, szelleme józanságában, jelleme erősségében, becsülete tisztaságában, erkölce romlatlanságában élvezi, tettének áldásos hatásait.

A mely nemzet az athletikát műveli, terjeszti, ápolja és általánosítja — megérzi előnyét azon nemzetek fölött, melyek ezt nem teszik. Megérzi előnyét minden dologban és minden körülmények között.

Az athletika nem új találmány s mégis a nemzetek nagy része előtt általános ismeretben nem részesül.

Az athletikát — nem ugyan úgy, mint a milyen a mai tökéletesített modern athletika — mivelték a régi görögök, rómaiak, germánok stb.

Nagy fontosságát, a nemzetek életére való meszszehatóságát csak kevesen ismerték föl. Így azután nem csoda, ha e fontos intézmény általános kiterjedtségében és szélesebb, magasabb gyakorlatban eddigelé csak Angliában és Amerikában részesült.

Ha az angolok, amerikaiak az athletika jelentőségét előbb átlátták s azt előbb felkarolták — az gondolkodásuk alaposságára és eszük józanságára mutat, szerencséjükre válik s hasznát tapasztalják, élvezik. A többi nemzet csak irigyelheti őket.

Alább tárgyaljuk az athletikát részletesebben, itt

csak kiemelni akarjuk, hogy ez az instituczió kiválólag alkalmas a nemzeti élet épen tartására és megszilárdítására, hatalmas tényező a nemzeti faj megvédésére és izmosítására, kitűnő eszköz a nemzeti erő edzésére és fölvillanyozására. Ez az instituczió szerepel a családi életben, a társadalmi életben. Részt vesz az egyén fejlesztésében és tökéletesítésében. Ez az instituczió a férfiaság leghatalmasabb emeltyűje, a jelemesség, a becsületesség, a nyíltság, a lovagiasság legbefolyásosabb tényezője.

Az athletika férfiakat igényelve, férfiakat képez és nevel!

Mely nemzetnek, mely államnak, mely hazának nincs férfiakra szüksége?

A csenevész, satnya, hitvány és elkorcsosult emberekből álló nemzetek nem tarthatják fenn magukat — nyomorultan vesznek el. A nemzet, mely elhanyagolta önmagát, mely pangásra és tespedésre készítetted erőit, mely tengődő életét aljas ledérségben tölté silány módon, mocsokban pusztul el!

„Nemzetek elfajultak és elvesztek,
mert az „izmosság“ elhanyagolását
„Sybaritizmus“ követte!”

A nemzet, mely fizikai erőit ápolja, testét és szellemét edzi, mely férfias életet folytat s mely férfiakból áll — nem veszhet el nyomorultan, nem pusztulhat ki nagy, hősi, emberi nyomok nélkül!

Athletika a régieknél.

Rég volt ez, négy ezer éve!
Előttem a hős alakok,
Mintha látnám viva, élve,
Pánczél zörgést bár nem hallok,
Mert bár bukott Trója, de lelt egy Homért
Ki zengve halhatlanítá őt,
Oh hány hon van, mely elpusztultan
véget ért,
De hasztalan várja a nagy költőt.
Szemere Bertalan.

. . . Nagy vagyok én az olymp karok közt!
Vagy nosza rajta tehát, hogy meglássátok ugyancsak,
Hosszú arany lánczot függesztvén földre az égből,
Istenek, istennők kiki csímeszkezdjete abba:
Mégsem erőttetek le Olympról enny'en hatalmas
Engemet; ámbátor bele fárad is izmos erőtök!
Ám de ha e huzást nekem is kedvem leszen aztán
Megkisérteni, föld és tenger jöni fog egyben;
És a lánczot olymp csucsos tetejére kötöztvén
Végével, valamennyitek ott fog csüggeni rajta!
Annyira meghaladok mind istent, mind pedig embert!
Ilias. VIII.

Ha én a görög világot különös szépnek találom
— mondja Szemere naplójában — senki ne csudálkozzék rajta. A vidékek szépségének elemei közé tartoznak a nagy emlékezetek. Ezek nékiek egy nevezhetetlen bájt adnak, mint az éjnek azt ad a hold, mint a hegyeknek azt adnak az ó-romok.

Nagy események jelentéktelen tájt is érdekessé tesznek, s mindig szebbnek tetszik az, melyben a természeti szépség föltételeivel a történeté is egyesülnek. S itt hol most utazom, e hegyek, e szigetek, e tengerek nem telvék-e el a régi kor legnagyobb szerű emlékezeteivel? Nem uralkodtak-e itt istenek, kik nincsenek többé? Nem itt éltek-e a tudomány, művészet, polgári erény s hazafiság örökké dicső hősei? Maga egy egy itteni régi név az emberi s nemzeti élet legbámulatosb drámáit idézi föl a lélekben. Hiában, az emlékezet nagy varázsló; természetes, ha Amerika ujdonna irtott térein, miknek nincs multja, semmi ilyesmit nem érezünk, mint melynek neve sem tudott akkor, midőn népeit s nevét Hellász a történetben többször megújította. A régi hellén világ fölött ily gondolatokba merülve állongék a hintázó hajón s a nap a Tenári fok körül épen lenyugvóban volt, sugaraival egy fényutat vetvén hátra a tenger habjain, midőn egy görög consul megveregetvén vállamat, ujjával egy pontra mutatott. Az a Szuniumi fok volt, melynek szellős ormán 14 márványoszlop áll, maradványai Minerva templomának. A leszálló nap gyönyörű lánggal világítja meg az egészet. A keskeny bérczfok, melyen mint egy talapzaton, a rom áll, magányosan emelkedik ki a tengerből, mely alatta most is ugy zúg és zajlik, mint harmadfél ezer év előtt. Tul rajta kezdődik Görögország, de ez nem látszik; az most temető kert, és az oszlopsor megaranyozva a naptól, annak

s í r k ö v e .“

Bús érzellemmel gondolunk vissza valóban e letűnt

kór fényes napjaira. A nagyság, a dicsőség, a fennköltség hatalmas alakjai lebegnek szemeink előtt ha Hellász historiájának ragyogó lapjait olvassuk.

Elmerengünk a multak romjain, sötét fátyollal borít homályt lelkünkre a keserű fájdalom, az őszintén mély sajnálkozás, hogy e dicső kor minden nagyságaival el-letűnt visszajöhetlenül. Hellász nagysága, dicsősége eltűnt, de nagyságának, dicsőségének nyomai ott vannak mindenütt az emberi kultúra, az emberi tökéletesedés minden rétegzetében.

Mi parányi tért foglal el egész Hellász a föld tekén és befolyása által mi megmérhetetlen határokat szerzett a politikai és műveltségi geográfiában! Nincs a művelt világban egy szöglet, melyet a hellen nép szelleme ne ihletett volna. Szelleme folyvást érezteti magát az emberek minden gondolataiban, minden beszédeiben. Belőle meritettek nemcsak a költők ihletett, ékes szólást a szónokok, eszméket a bölcsek, de befolyása mutatkozik tapinthatólag a mostani művészet legszebb teremtményeiben is úgy, mint a tudományban és minden emberi cselekvésben és emberi műben. Bár Hellász most pusztá, szobrai, csarnokai rég ledőltek, de harmadfél ezer év óta mintakül szolgálván az utókornak, élnek ezekben mint bölcsei, költői, történetírói; nemcsak magok által élnek, de új élet forrásaivá lőnek mindazon népekre s korokra nézve, melyek belőlők meritének.

Csoda-e az, ha a vándor utazót szent öröm fogja el, midőn közeleg Athenéhez, mely napja volt Hellásznak, mint Hellász napja volt a földnek; midőn látja

Spártát, hol egy nép élt egy családi életet; midőn Meszszen romjai közt bolyong, melynek egész története egyetlen nagy elegia, midőn az Olympon andalog, hova majd ezer évig játékra egy egész nemzet gyült össze ?!

A Hellász romjai közt bujdosónak emlékébe visszaszállnak a nagy idők, a nagy emberek. Athén maga bus romjaival egy hatalmas nemzet dicső történetének fényes napjainak nyitott könyve, melyből olvashatjuk a multak szép emlékeit.

Minden hegy, minden kő, minden rom, minden oszlop egy-egy emlékjel, mely egy-egy históriát idéz emlékünkebe.

Megszámlálhatatlan volna az emlékek sokasága ha egyenkint akarnók azokat felsorolni. Csak azokról emlékezünk meg, melyek minket közelebbről érdekelnek.

Ha az Agora elején álló Pompeumhoz érünk, a Minerva tiszteletére tartatni szokott panathénei nagy nemzeti ünnepbucu menet lebeg szemeink előtt, amint innen Akropoliszba kiindul. Ez ünnepi menetre Attika összes népe begyül a fővárosba. Megelőzik azt mindenféle játékok, a Stádiumban az ifjak futnak, birkoznak, karikát vetnek, kocsi versenyeznek; a színházban drámairók, költők, karok, fuvolyások s lantverők vetélkednek a koszoruért, hol az érdemes polgárok és a nép nevében nyilvánosan megjutalmaztatnak.

Az Iliszszosz pataka mellett volt a hires Stádium, melyben a játékok tartattak. Ez egy fél-elliptikus természetes völgyben volt építve, belseje hosszú-

dad tért képezett mintegy 675 lábnyi hosszát, 137 lábnyi széleset s köröskörül a völgy a mint emelkedett, lépcsőzetesen emelkedtek egymás felett az ülőhelyek is. Ezek eleinte, számszerint 40, fából voltak, később Herodesz Attikusz helyökbe márványpadokat csináltatott.

E stádiumban 40,000 néző fért el, az ülőkhöz számítva azokat is, kik a part magasabb oldalán állongtak. A játék bírái a völgy felső részén eső padokon ültek; tőlük jobbra a térről egy földalatti ut vezetett ki a szabadba, hol a vesztett felek távoztak el, míg a diadalmasok újra körül járták a tért, s a nézők tapsai közt egyenesen a hídon koszorúzva mentek vissza a városba.

A görögöknél gymnasiumoknak neveztettek a helyek, melyekben ifjak és férfiak testgyakorlatokkal edzék testöket s mivel ezek a görög nevelés legfőbb részét tévék, apródonkint e gymnasiumok a műveltség nyilvános intézeteivé váltak. Három ilyen intézet három külön nevet viselt Athénében, egyik Akademosról Akademiának, másik Lykoszról Lykeionnak, a harmadik Kynozargesznek neveztetett; az első Platonak lön kedvelt helye, a második Arisztotelesznek, a harmadiktól a kynikoszok vették nevöket. E kezdetben egyszerű helyeket utóbb szobrok, oltárok, csarnokok, pázsitos térek és hús ligetek ékesítették, hol nemcsak az ifjak, hanem a férfiak és öregek is összegyülekeztek, gyönyörködni az ifjuság birkozásaiban, sőt mérközni velök.

A görög nép, melynek összes száma legvirágzóbb szakában mintegy 20 milliót tőn, soha egy állada-

lommá nem olvadt össze; hanem mind az anyaországban, mind gyarmataiban sok apró s egymástól független államra szakadozva, nem egyszer állott ellenségképen is egymással szemközt. Mindazáltal voltak külső okok és intézmények, melyek ha alapját nem tévék is a nemzetiségnek, de annak fenntartására kétségtelenül hatottak. Ezek között első helyen állottak a nemzeti ünnepek és játékok.

Minden tartománynak megvoltak saját játéakai, küzdés, táncz és zene versenyekkel; azonban némelyekre egész Görögország, sőt még a gyarmatok is összesereglettek. Legnevezetesebbek voltak a pithiai, nemei, isthmusi és mindenek fölött az olympiai játékok.

A pythiai játékok Apollo győzedelmére emlékeztettek, a kigyó vagy zsarnok Python fölött. Kivesván a divatból Cyrrha és Crissabeliek ellen vivott szent harcz után helyreállíták azt az Amphictyonok; és minden ötödik évben megtartattak az Elaphebolion hónap vége s Munichyon kezdete táján, vagyis áprilban. A játékok tárgyai voltak: lófuttatás, versenyfutás négyfogatu kocsiban, fegyveres pályázat, gyermekek versenye, rajzoknak közszemlére kitétele. A jutalom borostyán koronából állott.

A nemei játékok akként keletkeztek, hogy a dajkája által elhagyott Archeneorus, a nemei királynak fia, egy kigyó által megöletvén, az atya fájdalmának enyhítésére a Thebát ostromló hősök játékokat tartottak a nemei erdő közelében, Cleone s Philus közt. Több ízben feledékenységbe menvén és ismét

megujjittatván e játékok, a perzsák visszanyomatása után nagy fénnel ünnepeltettek meg; minthogy a haza védelmében folyt vér emlékének lónak szeutelve. A játékok rendezője gyászruhában jelent meg, és a jutalom czeller-levél koronából állott.

Minden harmadik évben megujjittattak; hasonlóan az isthmusi játékokhoz; melyeket Theseus a Minotauruson nyert győzelme után, Neptun segítségével visszatérve, a corinthetai szorosban alapított, vagy élesztett föl, a lovak védistenének tiszteletére; s mint az emberek és elemek közti harcznak kiegyenlítője, Apollo oraculumától azon biztosítást nyerte, mikép: „sok városok megsemmisültek már ez ideig; de Theseus városa, hasonlóan a tömlőhöz, még a legdühöngőbb hullámok közt is örökre fenntartandja magát.”

De leghíresebbek voltak mindezen játékok között az Olymphiai játékok, melyek a monda szerint Herkules által alapítva és a kilenczedik században kr. e. Iphitus elisi király által újra rendezve Olymphia síkján tartattak.

Az olympiai játékok oly tekintélyre vergődtek, hogy a győzők nevei az olympiai gymnasium márvány lapjaira vésettek be. Egy későbbi történetíró azon gondolatra jött, hogy eme névsorozatot időszámítás alapjául használja, s valójában a görögök az olympiadok szerint számították az időt, azon kezdve az első, mely Chorochochus nevét viseli, s mely a kr. e. 776 évre esik, 23 évvel Róma alapítása előtt.

E játékok minden ötödik évben tartattak Olympiában; s tartottak öt napig, öt különböző nemével a

játéknak, melyek: ö k ö l v i v á s, b i r k o z á s, f u t á s, u g r á s és d i s k u s d o b á s (tányér és lándzsa hajítás). A görög ifjuság által mivel ez öt testgyakorlati ág πενταθλον (pentathlon) név alatt volt ismeretes.

A futás egy huzamban történt bizonyos egyenes távolságra, mely stadiumnak nevezteték és a távolság mértékévé vált a görögöknél. Néha 25 stadiumot is be futottak, magukkal vivén a czélt jelelő nagy követ. Távol a rómaiak kegyetlenségétől, gyalázatnak tartották volna, megölni az ellenfelet.

A küzdter mindenkinék nyitva állott kivéve a szolgálakat, idegeneket, megbélyegzetteket; ezenkívül tíz hónapig kelle a versenyzőknek magukat valamely ügyes mester vezetése alatt gyakorolniok.

A díjak némely helyeken igen nagy értékűek voltak. Sicyonban, Thebában, és egyéb helyeken, a győztes rabszolgálakat, lovakat, öszvéreket, réz és ezüst edényeket, fegyvereket, pénzt nyert jutalom fejében. A győztes visszatérve hazájába, a kőfalba vágott résen ment be a városba, mintegy annak jelentéseül, hogy az oly városnak, melynek ily fia van, nincs szüksége falakra. Egy ily hazatérőnek diadalmenetét Agrigentumban háromszáz kocsi ünnepelte meg, mindenikbe négy fehér ló lévén befogva.

Olympiában csupán csak olajfaágból készült korona volt a jutalom; de a spártai polgár, ki ott diadalt aratott, magas állást nyert a hadseregnél; az athénei pedig a Prytanaeumban a tanácsosok közt foglalhatott helyet. A játékok vallásos és jelképes szertartások kíséretében folytak: a célpontok Castor és

Pollux tojásával, a teremtés egyiptomi jelképével való-
nak megjegyezve a circus oldalán Ceres rajza volt
látható; a gymnasiarcha tekintélye szent volt; a játé-
kokat megelőző pompa egy Chronológiát ábrázoló me-
netből állott, az istenek, hősök és a művészetek fei-
találóinak alakjaival; maguk a játékok a világ rend-
jét jelképezték, tizenkét szakaszra lévén osztva az
állatkör (zodiacus) jegyei szerint, melyeket a hét bolygó
számához képest hétszer kellett megkerülni. Míg az
olympiai játékok tartottak, megszűnt minden ellensé-
geskedés; fegyveres ember soha sem léphetett Elisbe.

Isocrates így szól e gyülekezetekről: „Múltán
magasztaljuk azokat, kik eme híres gyülekezeteket ala-
píták köztünk, melyek által mintegy szövetségbe egye-
sülünk. Feledjük itt az ellenséges indulatot; közös
fogadások és áldozatok emlékeztetnek a közös rokon-
ságra; barátságot kötünk: a vendégszeretet régi köte-
lékeit megújítjuk, s a tudatlan szintugy részt vesz
azokban, mint a bölcs. A hellenek eme közgyülekeze-
teiben, mint közhelyen, az egyik kincseivel kérked-
hetik, a másik a küzdelmeket szemlélheti: senki sem
megy oda hasztalanul; mindenki feltalálja az élvezet-
tet; mindenki örül, látva, minő igyekezet fordítottatik
az ő helyeslésének megnyerése végett; a küzdőket
pedig lelkesíti ama gondolat, hogy ily nagy tömeg
sereglett össze az ő tehetségük szemléletére.“

Miután a görögök czélul tüzték ki maguknak, hogy
az időtöltés szellemi kiképzésre használtatván a közünne-
pélyek lelki élvezetekké is váljanak, a testgyakorla-
tokkal csakhamar a zenészet, költészet és irodalmi ter-

mékek is kapcsolatba hozattak. Mig Alcibiádes az olympiai küzdtéren egy nap hét szekeret hajtott, Pythagoras és Plato a küzdők közt vitatkoztak.

Távol tartományok fejedelmei lovaikat állíták ki a versenyre; festők és szobrászok képeket és szobrokat tettek ki a közszemlére; Herodot itt olvasta föl történeti művét; Empedokles költeményét a tisztulásokról; Pindar elől itt ragadta el az ifjabb Corinna szóvitában a borostyánt; Aeschylus, Sophocles, Euripides itt adák elő színműveiket; szavallatok tartattak a tapsoló népnek, mely örömet megbocsátá az elbizakodást, sőt a bünt is annak, ki füleinek tudott hizelegni.

A nagy férfiak ott élvezék a dicsőséget: Themistocles ott nyerte el legédesebb jutalmát; Plato ott izlelte meg előre a halhatatlanságot.

Ilyen volt a görög nép nemzeti játéka. Erős kötelék volt ez, mely összetartotta s melyhez hasonló csak a nyelv volt. A közös származat, történeti emlékek s minden szép, jó és nemes iránti hajlam a görög népet oly erős köteléssel fűzte össze, mely daczára szétesztődöttségének és különválásának a veszély perczében mintegy embert állítá talpra. E kötelék láthatlan volt, de érezte vonzeréjét minden görög s oly büszke volt arra, hogy mindenkit, ki nem volt görög „barbarnak” czimezett.

Görögországban a testi nevelésre kiváló gond fordított. Sparta e tekintetben közmondásos. Lycurg törvénye sokkal több gondot fordított a magán-életre s a testi nevelésre, mintsem az államszerkezetre; mivel

ő Spartának saját ereje által fönntartandó létet, testileg megedzett és lélekben romlatlan lakosságot kívánt biztosítani.

Hogy milyen volt a spártai nevelés azt nem szükség mondani, — elég legyen jellemzésként felhozni, hogy a férfiak fekete levest ettek, melyet egy pontusi király megizlelvén, csömörletesnek talált, a spartai azt felelé neki: „Van egy fűszer, melylyel azt izletessé tesszük számunkra, s ez a föl s alá f u t k o s á s Eurotas partjain.”

Sőt maguk a nők is olyan férfiasak voltak, hogy bennök elfojtva volt minden érzet a haza szeretetén kívül. Egy anya hírét vévén, hogy fia megszaladt a csatatérről, hol mindenik társa elhullott körülötte, elejbe sietett és ő t m e g ö l t e, fölkiálltván: „Eurotas vize nem szarvasok számára folyik.” — Egy anya a futár elejbe sietvén: „Mi ujság?” kérdé. „Valamennyi fiad a csatatéren maradt.” „Nem azt kérdezem én; hanem győzött-e Sparta?” „Igen.” „Ugy tehát sietve adjunk az isteneknek hálát.”

Az erény Spartában hatalmasan ki volt fejlődve. Egykor az olympiai játékok alkalmával, a Görögország minden rendbeli lakosai által elfoglalt padokon hiában keresve ülést egy aggastyán, midőn a spártaiakhoz közeledék, ezek hirtelen, mintegy vetélkedve keltek fel helyeikről. Erre általános taps következék és az aggastyán fölkiáltott: „A görögök ismerik az erényt, de csak a spártaiak tudják azt gyakorolni.”

Mily erélyt, mily kitartást, mily türelmet tanusítottak a spártaiak! Lykurgus, hogy a háboruban meg-

kivántató ügyességet megszerezzék a spartaiak a lopást megengedte, de jaj volt annak, ki tetten kapaték, vagy a lopás későbbben rábizonyult. Egy gyermek rokát lopott és azt köpönyege alá rejté; tetten érte, makacsul tagadja a lopást a vádlóval szemben: mialatt az állat kegyetlenül marczangolja hasát, de ő legkisebb fájdalmat sem nyilvánít. A spartaiak időtöltése is csupa erőgyakorlatokból állott. Az ifjak vig kedvvel énekelék: „Hol vannak a hősök kívülünk? Ránk nézve a csaták a joniai táncznak vonzerejével birnak. Az ifjuság virágzó szakában, a mi keblünket a honszeretet szent lángja hevíti.“

Lykurg törvényei mondhatni csodát tevének. „Népet teremtenek, mely ellenség elől soha meg nem futott, melyből a szabadság szeretete soha ki nem aludt mely polgár háborukat hétszáz éven át nem ismert.

Életének minden gyönyöreit, szívének legszentebb érzelmeit áldozatul vitte a spártai — de mert a törvény tulzásba lett hajtva mindez önmegtagadásáért nem kapott egyebet kárpótlásul, mint katonai gögőt és ábrándos honszerelmet.

Lykurg alkotott egy nagy katonai köztársaságot, melyből számkivetve volt minden emberibb érzés; s azért alkotmánya nem volt más, mint egy nagyszerű képtelenség, mely embert soha sem boldogíthatott.“

Mi más volt Athene és Solon! Lykurgus komoly természetű, Solon szelid jellemű férfiú volt; amaz az erkölcsöket a törvényekhez, ez pedig a törvényeket alkalmazta a szokásokhoz, az előbbi a harczias, az utóbbi művelt népet teremtett. Spartában a halál meg-

vetése volt a fő eszme, Athenében az élet gyönyöreinek élvezése; ott meghaltak az emberek, itt pedig éltek a hazáért.

Mind Sparta, mind Athen nagy volt a maga nemében. Az egész Hellász egy meseszerű dicsőség, egy nagyszerű hős költemény — most egy óriási rom!

Most is meg van a görög népben a régi népek hatalmas tulajdonainak nyoma. Meg látszik most is e népen, hogy ősei testi alakjukban mily ragyogók, mily remekek valának. A mi e népben csodálni való, az járásának kellemes könnyüége. Mi nemesen, mi büszkén hordják testeiket, mi méltósággal s kecssteljesen hullámoztatják tagjaikat — mondja egy híres utazó — nem járni, de lebegni látszanak, mozdulatuk oly természetes s oly művészileg szép; ez alakokat látva visszarázsolva érezzük magunkat az antik plasztikai világba mely a testi alakok, mozdulatok, állások szépségének érzésében mind e napig utólérhetlen.

Csakhowy épen a testi szépségnek ritka kifejelettsége, a szépség iránti tulságba vitt rajongás — egészen más irányba terelte, sőt sokszor káros és veszélyes hatásúvá is tette azon helyes irányt, mely a testi erők kiművelésének eszméjét követte. Ha visszaemlékezünk az ünnepi bucsukra, a gymnasiumokra, a stadionokra, a hipodrómokra, hol a meztelen emberi test játszva, erőködve, viva, száz meg száz alakban mutatkozott, a harczy, ünnepi, házi öltözetekre, melyek mind a testi tökélynek nem elfödésére, de kiemelésére voltak számítva — be kell látnunk, hogy a szép iránt való lelkesedésben a görögök mily messze ragadtattak s

gyakran érte mily károkat szenvedtek, — illetőleg egy czélért mennyi mást oda vesztettek, s így magukat is lassankint elveszítették. Hanem egyet örökölt a mai görög nép őseitől: a plastikai szépség érzetét.

Hosszasan időztünk a görögöknél, mert megérdemlették s mert czélunk épen az volt, hogy tények elősorolásával meggyőzzünk arról, miszerint a jó eszközök is csak öntudatos, józan, czélszerű és helyes kezelés mellett használnak jól !

II.

„Divide et impera! lőn Roma jelszava.
Róma felemelte fejét és tömjén volt a
halhatatlanoknak a legyőzöttek jajve-
székelése. Chloë.

A rómaiaknál a játékok, viadalk köz-
ünnepélyek szenvedélylyé fajultak és elveszték ama
magasabb cél felé való törekvést, — mely a görögök-
nél oly szép eredményeket mutatott föl. A rómaiak
különben is szórakozásból mulatságból rendez-
ték az amphiteatrális, gladiator, czirkusi versenyeket
és viadalokat. Az igazi athletai nevelésről fogalmuk
sem volt.

Fő mulatságaik a rómaiaknak, az amphitheatrum-
beli küzdelmekből, fegyverjátékokból, lófuttatásokból,
kocsiversenyekből állottak.

Az amphitheatrum rendkívül vonzó erővel birt a
rómaiakra. Méltán lehetne e szinkört embervágó tér-
nek nevezni.

Óriási körönd volt ez, hol ember emberrel, vagy
fenevadakkal vagy állatok egymással vérengzően ha-
lálra tusáztak. Borzasztó kegyetlenséget és vadságot
lehetett szemlélni az amphitheatrumban. A ki az utcán
csitítja, vagy megveti a dulakodást, itt buzdítja a

vérengzést; a ki másutt elitéli a gyilkosságot, itt hevit és ingerel rá — mondja Tertullianus. —

Közmulatozási helyül szolgált még a versenyter (circus) ló és kocsi-verseny tartására. Igen sok város közkölségen tartott pályafutóverseny lovakat, lovászokat, kocsisokat sőt vadállatokat is.

A gladiator-i küzdelmek valóságos vérengző heczcek voltak, melyeknek nemesebb értéke soha sem lett.

Mindezen mulatságok nélkülőzték a közerkölcsi-ség iránti figyelmet: a kaczérság legyőzte itt a szerénységet; a szemtelenség a szemérmet, a kegyetlen-ség a könyörületet.

Egy érdekes rajz Róma őskorából így kezdődik: Kr. u. 68 év egyik májusi estéjén szokatlan élénkség uralkodott a nagyszerű templomoktól és paraz fény-nyel épült palotáktól körülvett nagy fórumon Rómában. Nero ünnepélyt rendezett önmagának és a népnek. A circus maximusban versenyküzdelmek és gladiator-i játékok tartattak s a mi eddig még soha sem fordult elő, előadás után víztömegek bocsátattak a vízvezetékéből a circus arenájába, úgy hogy a magas padokon ülő nép két hajó harczában gyönyörködhetett. Az előadás véget ért, az ujjongó nézősereg oszladozni kezdett. Élénk párbeszédet folytató két fiatal embert látunk a hazatérő tömegben haladni. Izléses, gazdag ruhájuk után ítélve patriczius családból valók. Egyszerre gazdagon díszített kocsi áll meg oldalukon. Állt pedig e kocsi az akkori szokás szerint alacsony kereken nyugvó, pompás arabeszkekkel díszített bronz-

ármüből. A befogott két szilaj pejcsödört alig volt képes megzabolázni az ura mögött álló kocsis.*

E néhány sorból is kitűnik, hogy Rómában nemcsak, hogy nem volt e nyilvános játékoknak semmi nemesebb céljuk, vagy pedig a testgyakorlásnak jól felfogott magyarázata és használata; de az egész örjöngő szórakozás-vágyból, mulatságból telhetetlen luxusból üzetett.

A rómaiak nemcsak a nemi viszonyokat piszkították be csufosan, hanem a szórakozást is nemtelen irányban keresték. A római a nyilvános játékoknál minden szemérmetlenséget helyeselt, még azt is, a mit máskor és másutt rosszalt volna.

E mellett Róma kápráztató s eszelős fényűzést folytatott; mint egy író mondja valamennyi korszaknak fényűzése szegényes tehetetlenségnek látszik Róma tékozló pompájához képest.

A római korszak fanatikusságig tulzásba hajtott nyilvános küzdelmeihez hasonlót csak a Spanyolországban még most is divó bika-viadalokban találhatunk. Ez a Spanyolok időtöltésének ama brutális neme, mely már a spanyol nemzet minden rétegét megmételezte. Férfiak, nők és gyermekek lázas feszültséggel nézik végig, mint rognak össze a „picadorok” ménjei — halálra sebesítve a küzdőtér porondján s ujjonganak, ha a számtalan tátongó és vérző seb által felbőszített bika porfelleget kavarva maga körül, az egyik vagy másik szerencsétlen „banderillerót” szarvaira ökleli, földobja a magasba — s a visszazuhanó emberből ki tiporja az életet! És ezen vérszomj akkor sem

csillapul. ha a kegyetlen időtöltésnek már több mén és bika esett is áldozatul. „Mas caballos!” „Mas toros!” üvölti a tömeg s az öldöklés újra kezdődik.

Nekünk az ily nemű vérengző küzdelmekkel nincs semmi összeköttetésünk — azért ezekből nem sok tanuságot huzhatunk ki. Róma e korbeli nyilvános játékái tehát a mi szempontunkból bővebb tárgyalást nem érdemelnek.

A római nép lelkiületére veszélyes befolyása volt a gladiatorok játékának, az állat-viadaloknak és egyéb nyilvános játékoknak, melyek bennök az öldöklés és kegyetlenkedésre való hajlamot, az erkölcstelenséget ébreszték föl.

Igy azután a nép erkölcsromlása egyre növekedett s minél inkább érezte, hogy hajdani szabadságának, melynek élvezésére sem alkalmas, sem érdemes nem vala már, egyedül emléke maradt meg: annál kétségbeesettebben sohajtozott ha fájdalmát testi gyönyörökbe nem fojthatta. Ime, a legjobb eszközök, ha rosszul, ha elfajzított módon használtatnak — mily káros következményeket szülnek!

És mi lett a vége ennek, mi lett Rómából, mi lett a rómaiakból? ! Hadd mondja el helyettem ez idézet, melynél szebbet, hübbet úgy sem nyújthatnék:

„Ugyanazon nap ragyog most is a derült, felhőtlen égen, de Róma vajmi nagy átalakulást szenvedett! Romok lepik el a fórumot, Nero hirhedt aranypalotája eltűnt a földszínéről. Az omladékokban vad fűgefák nőnek s széles szürkezőld leveleikkel résztvevően borítják el a korhadt, roskatag falakat. Lucius pompás

tricliniumának helyén két csonka oszlop közé szorított szegényes házikó áll. Küszöbén vén anyóka üldögél s alamizsnát koldul az idegenektől, kiknek elődeit megígázták hajdan az ő ősei! Eltűnt a régi fény, el Róma kevély sasa, mely jött, látott és győzött. A csonka oszlopokon sűrű repkény kuszik föl, halkán susognak a cziprusfák és régen beteljesültek Chloe szavai: És szél fog majdan lengedezni a sárba tiport istenek romjai fölött!“

III.

„Én pedig, míg ez ősi öltözeteket láttam, nem tudtam megszabadulni a képzelet hatalmától, mely rég elmúlt idők fényes és borus képei közt századok válságos eseményein át ragadott magával. A kovás puskák fűv lövései s a duda siralmas nyekegése ébresztettek föl dalálók kal nemes álmaimból.“

A középkorban nagy fontossággal bírt a lovagi nevelés, mely a családi s a társadalmi életre elsőrendű befolyással volt. A komoly harczok idejében első erény lévén a harczy bátorság és ügyesség: erre fordított a legnagyobb gond. A testgyakorlatok közül a futás, lövés, ugrás, kuszás, dárda és parittyahajítás, de legkivált a lóval bänni tudás volt az miber: az ifjunak 7—14 koráig kiváló jártasságot kelle szereznie.

A lovagnak készülő ifjunak meg kellett tanulni fegyveresen lóra ugrani, hosszasan futni és gyalogolni, hosszú munkát tűrni, nagy terheket emelni huzamosabb ideig. Hogy a páncélhoz szokják, abban hosszasan s gyakran verekednie kellett; teljes fegyverzetben lóra szökni anélkül, hogy a kengyelbe tenné a lábát; egy magas ló nyergét és sörényét megfogva a lovat át-

ugrani s végre két fal között a kezek és térdek segélyével felkuszni, egész toronymagasságig. Az ifjak lovagga' rendesen 21-ik évökben üttettek.

A lovac kötelessége volt, védeni a hazát, a gyöngenőt, a gyámoltalant s az igaz ügyet.

Paizsán viselte czimerét, melyen mocskot, gyalázatot türnie nem volt szabad, s melynek hadi s lovagi érdemek által becsületet kellett szereznie.

Béke idejében a dicsvágyó lovac a lovagi játékokat vagy tornákat kereste föl, melyek azonban csak kiváló ünnepélyek alkalmával tartattak.

Érdekes az a mit René király „Livres des tournois“ czimű könyvében e tornajátékokról ír. A víkés lovagok az erkélyekkel, lobogókkal, czimerekkel diszitett „uj udvar“ korlátai mögött jelennek meg, melynek egyik oldalán földött páholy áll az udvar s a hölgyek, másikkfelől a tornabírák részére. A játékok két részre oszlanak: k o m o l y t o r n á k r a, nehéz vasfegyverzetben, karddal vagy lándzsával; s k ö n n y ű j á t é k o k r a fegyvermez nélkül, de mindig lóháton. Az elsőnél a nyeregből kivetés, vagy a sisak forgónak kiütése volt a feladat s egyszersmind a legyőzetés jele. A vivásra alkalmazott vértöltőzet oly súlyos volt, hogy a nyergéből kivetett lovac ritkán menekült a sérüléstől.

A kardvivás vagy a könnyű kelevézzjáték, melyet különösen a lengyelek gyakoroltak s hol a lovac öltözetének a kelevéz festő gombiával megbélyegzése volt a czél, kevesebb veszéllyel jártak. Az egyszer legyőzöttnek nem volt szabad többször sorompóba lépni. A győzelmet a korlátok közé gyűlt polgárság és köznép

riadó éljenzése, a lovagok tapsai és kitüntetései fogadták s miután a fejedelem vagy ünnepély rendező főur előtt magát bemutatta: következett a díj átvétele. A fegyver király (roi des armes) követve a heroldok és kíséraitól egy nőt és két hajadont választ, kiket valamely terembe vezetnek, rendesen fáklya fényénél s innen visszatérnek a főterembe a következő renddel: legelől mennek a riadót fuvó trombitások, kiket a heroldok követnek, ezek után a fegyverkirály egyedül s utána a megtisztelendő lovag, kezében egy lándzsa-töredékkel. A kiválasztott hölgy letakarva hozza a jutalmat, kit a bírák két karjánál fogva vezetnek s ezek mellett megy a két hajadon, szintén egy bírótól karon vezetve; ezek a jutalmat fedő fátyol két végét tartják s ily menetben kerülnek meg háromszor a termet, míg nem azon lovag elé érnek, kinek a jutalmat át kell adni. Ekkor a jutalom-vivő hölgy leveszi fátyolát a díjról s átnyújtja azt; a lovag átveszi s megcsókolja az átadót; meg a más két hajadont is ha kedve tartja.

A kötelességéről megfélemedezett vagy czimerét bemocskolt lovag keményen bűnhődött. Ha a lovagoknak vagy hölgyeknek csak legkisebb kifogásuk volt czimere szeplőtlensége ellen az kidobadott a víképesek sorából; ha pedig lovagiasságát valami nagyobb bűnnel vagy harci gyávasággal tagadta meg; szintén a nagy közönség előtt fosztatott meg gyalázattal, lovagi jelvényeitől. A teljes fegyverdiszben felöltözött vétékes lováról leszállíttatván, fakorlátra ültettetett, hol egyenként szedték le róla a büntetés végrehajtói lovagi jelvényeit, sisakján kezdve, az utolsó fegyverdarabig.

E középkori lovagjátékok az akkori európai „udvaroknál” nagy divatban voltak.

A viadalok lovagias nemei „Tourni” „Turnament” „Turnier” név alatt voltak ismeretesekek s a legnagyobb fényre és pompára adván alkalmat még királyokat is számíthatnak bajnokaik közé.

Majd minden királyi udvarnál voltak ily nagy-szerű lovagjátékok, sőt még a pápa udvarában is. Egy „Borgia Lukreczia” korbéli lovagjáték leírásában ezt olvassuk: Ugyanazon a helyen volt a harcztér elkészítve, hol egykor Róma hajdani urai pazar fényöket kifejtették, — a Colosseum porondján; és ezen óriási romok omladozó karzatai ismét zsufolva voltak nézőkkel. Az arena első sorában aranyozott oszlopokon állt egy emelvény biborszínbársonnyal bevonva, selyem damaszku menyezettel. Ezen emelvény közepén ült a pápa, magas trónon, s lejjebb curuli széken, mint harczbíró ült Romagna hercege, még most is a római consul mezében, szép hölgyek körében, kik törvényszékét képezték.

A magyar királyok szintén nagy passiójukat találták e lovagjátékokban. Különösen Báthori Zsigmond erdélyi fejedelem udvarában a 16-ik század utolsó felében, Róbert Károly és Nagy Lajos király idejében, Mátyás király udvarában, ki maga is Holubár lovat nyergéből kivetette — részesültek nagy tetszésben e lovagias játékok. A mi nagy királyaink és fényes nemzeti dicsőségünk korában pompázásunk egyik ragyogó oldalát képezték e lovagjátékok.

E fény pompa, ragyogás, nemzeti dicsőségünk hanyatlásával — mind sirba szállt !

A fényes naphól az éj sötétébe estünk.

A középkor harczias és zavaros századai csak az ily „pánczélos“ és „fegyveres“ sportot fejlesztették, e századok nem voltak alkalmasak a békés athletika ápolására. Fegyvert kelle a bajnokok s vitézek kezébe adni; — pánczélok, sisakok és pajzsok egészíték ki az akkori harczos felszerelését. A kor igényei ezt így kívánták. A f e g y v e r t e l e n a t h l e t i k a i s p o r t o k, melyeknél a vas és aczél helyett a f l a n e l l i n g és k ö n n y ü c z i p ő uralkodik ily viszonyok, ily népek s ily hangulatok között pártolásban nem részesülhettek.

De e lovagias sportoknak is megvolt a maguk hatása s bizonyos irányban hasonló eredményt szültek, mint az a t h l e t i k a. A leventeség vagy lovagság a választottakba jog és becsületérzetet, férfiaságot és bátorságot csepegtetett s őket ü g y e s és e r ő s hő-sökké képezte.

Eme lovag-játék-versenyek, melyek a középkorban a mivelt népeknél divtak nem mindenütt egyforma alakban alkalmaztattak.

A nemzetek mindezen társadalmi szokásokra reá ütötték nemzeti bélyegüket. Így pl. az északi germánok nyersebb eljárásától és szigorú, gyakran embertelen ítéletétől, felfogásától igen távol áll a Provence vagy Nápoly 15-ik századi eljárása, mely szelidebb érzelmek és művészetek kifejtésére tör, míg amazok a szenvedélyes nagyravágás kielégítésére szolgálnak.

Ábrándos kornak nevezi Leo a középkort s valóban nem ok nélkül, mert az egész élet főjellemvonása költői volt, melyben szilaj rablás és égetés, dúlás és öldöklés, a kegyesség és vallásosság tetteivel, fejedelmi ünnepélyek és népmulatságokkal mintegy karöltve jártak.

XIV. Lajos megkísértette mesterségesen vissza-idézni udvarába a középkori lovagiság eszményeit és illemszabályait, de ez neki nem sikerülhetett, mert az alap melyre, s az eszközök, melyekkel építeni akart sem tökéletesek, de még csak jók sem voltak. A lovagjátékok Europa minden művelt országában a társadalmi élet egy rendszerét képeztek. E rendszer magasra szárnyalt s nagy dolgokra volt hivatva, végre el is érte tetőzését; de a fölemelkedésnél sokkal rohamosabb sietséggel következett be hanyatlása, mert alapjában már hibás volt. E rendszer bizonyos czélokra, bizonyos körülmények közt s szűkebb körben virágozhatnak és gyümölcsözhetnek, de czéljaiban gazdag és értékesebb, hatásában általánosabb és emberibb soha sem lett és nem is lehetett!

Nyugodhatnak békével, mert van más helyette, mely hatalmasabb, jótékonyabb és általánosabb; az a t h l e t i k a.

Az Athletika és a különböző népek.

„Kifárad a lélek, midőn az emberi lét sokszerűségét, a zajgó, ezer színben hullámzó életet itt a földön figyelemmel kíséri. Az élet, haladás, nemzetek sorsa, minden változó az ég alatt; Azsiából Afrikába, innen Európába és Amerikába költözött a műveltség; s ha a szakadatlanul változó idő folyamában merültek is el egyesek, vagy nemzetek, ha az emberiség szelíd nemtője ellebbent is időre körünkől, csakhamar visszatért, s az elpusztult nemzetek romjain, új nemzedék sarjadott, új élet virult fel. Nemünk fővonásaiban mindig ugyanaz, boldogtalanabb soha nem lesz, halad örök pályáján; mert haladnia kell!”

Rónai.

Minden nemzet életében feltaláljuk a sarjadzó nemzeti élet első lépcsőjét a költői korszakot, hol az érzelem és képzelet uralg, hol az indulat és a lelkesedés tüze magasan lobog. Észrevétlenül, öntudatlanul megy át a költői korszakból minden nemzet az értelmibe. A csapongó érzések és indulatok az áradozó ábrándosság mindinkább lelohad s az értelem és ész kezd a nemzeti élet nyilvánulásaiban befolyást gyakorolni. Az ingatag képzelet művei helyett, a rendszere-

sebben működő értelem és ész szüleményei jönnek létre. Az indulatok és a képzelet heve, lángja az értelmi kórban hűlni kezd ugyan, de a szenvedélyek még fel-fel lázzadnak. a nagyravágyás, — uralgás és hódításkor még el-elragadja a nemzeteket.

Ugy az ember élete, mint a nemzeteké ez átalakulásokon keresztül megy, s mint kettőnél a mely arányban a szenvedélyek hatalma szűkebb körre szorul, azon arányban szilárdul az értelmi miveltség és lesz tulnyomóbb elhatározóbb az ész. A mely nemzetnél az ész és értelem uralkodik az ember minden tehetségei fölött, ott a nemzetben rejlő minden anyagi és szellemi erőket a tökéletesedés pályáján mindig magasabbra emeli.

Ily irányban fejlődve a nemzeti élet, a magasabb célhoz: az egésznak boldogságához, mind közelebb és közelebb jut.

Az élet színterén, politikában, tudományban, művészetben, a béke csendjében és a csaták zajában, nem szavak hangzanak, de tettek szólnak, s hirdetik a nemzet gyakorlati miveltségét, szellemi tulnyomóságát, anyagi hatalmát.

De az emberi természet ingatag és változékony, sokszor a szép hajtásnak indult csemete kiasszik, a rügyelő ág elsenyved, a gyümölcsöző fa elszárad. Nemünk ritkán marad meg a helyes, a középuton, egyik tulságból rendszeren a másikba hanyatlik. Így azután „vannak nemzetek, melyek elaggnak a nélkül, hogy éltek volna; mások élnek a nélkül, hogy valaha elaggnának; mások, melyek bizonyos fokát a tökéletesese-

désnek elérve, mintha „plus ultrájoknál“ állnának, százados pangásban tespednek.“

Bizonyos az, hogy egy nemzet szellemi és anyagi nagyságának létrejöttéhez megkívántatik, hogy maguk a nemzet fiai testileg és szellemileg erősek, életképesek és kifejlettek legyenek. Egy nemzet fejlődésére az éghajlat és természet befolyása mellett nevezetes hatással vannak, az egyéni, a családi a társadalmi szokások, életműködések és foglalkozások. Egyesek alkotván a nemzetet, az egyesek életköre, nevelkedése és fejlődöttsége mutatkozik és szerepet visz a nemzeti életben is, és az visszavezethető az egyesek életére; s a nemzet léte attól függ, hogy milyen férfiakból áll!

Hogy Anglia az anyagi és szellemi nagyság oly magas fokán van, hogy az angol nemzet élete boldog, hogy népe oly magasan áll a fejlődöttségben, arra jó részben befolyással bír az, hogy az angol nemzet férfiakból áll. Az angol erős, munkabíró. Testalkata ép, ereje kifejlett, ügyessége bámulatos. Jelleme, eredetisége és tisztasága miatt tűnik fel. E nemzetet általában higgadt férfiasság jellemzi. Indulatai kitörését ritka hidegvérűséggel mérsékli, kitűzött céljától könnyen el nem áll, bátorsága félelmet, akarata lehetetlen nem ismer. Minden mi nagy, fenséges és eredeti, hatalmas vonzerővel ragadja meg szívét. A javítás, a haladás és kereslet szelleme uralkodik e nemzetenél.

A közjót, ön és nemzeti dicsőségét, emelkedését szíven hordozza. „E nemzet büszke álladalmára, gaz-

dagságára, de leginkább arra, hogy angol, s hogy Angliában született.“¹⁾

Idegen divatot nem utánoz s a legalsóbb néposztályt kivéve, mindenki egyformán öltözködik, társalog, mulat Angliában. Az angol egyike Europa legszabadabb nemzeteinek s mégis ő az, ki a törvények iránt, legnagyobb tisztelettel viseltetik. A nemzetiség, álladalom és közügyekiránti lelkesedés sehol sem oly nagy, mint e nemzetnél. A nyilvánosság és fesztelen szabadság, eleme az angolnak; szerencsétlen ha nem szólhat úgy mint gondol, s nem tehet úgy miként akar. Nyilvános föllépte bátor és elszánt. „Minden ember lehet itt minden, csak gentleman az-az oly ember legyen, kinek szive, feje helyén van.“ Adott szavát sohasem szegi meg, becsületességére sokat tart. Megszégyenítést, gúnyt, kivált nemzetiségére vonatkozót nem tűr soha. Családját hön szereti az angol, háza küszöbén tul mulatságot nem igen hajhász.

Értelmét higgadtság, ítéletét józanság, eszét mélység jellemzi. Az angolnak hideg társalgása leginkább nők közelében tapasztalható. A férfiú soha sem feledi itt az illem szabályait; beszéde, társalgása soha kétértelműséggé nem fajul. Sehol sem tartatik oly nagy becsben a női erény, mint itt.

Nevezetes az, hogy az angol fiát a; h a z á n a k, leányát a h á z i é l e t n e k nevei.

Nem akarjuk mondani, hogy az angolok mind e sok szép és férfias tulajdona egy eszköznek, egy ténye-

¹⁾ N. Länder und Völkerkunde.

zőnek volna kifolyása, de eltagadhatatlan, hogy ezek kifejlesztésében nagy része van az angol nevelési rendszernek, hol a nevelő intézetek nem léleképítő és testsorvasztó intézetek, mint másutt. A gyakorlati szellemű angol, midőn a lelket műveli, a testi erő kifejtését sem feleli; a nevelésnek egyik lényeges részét, mindig a testgyakorlás teszi. Innét van, hogy az angol ifju, különösen az aristokraczia minden hatalma és pénze mellett nincs ugy elkényeztetve, mint más nemzeteknél. A felnőttek is, ha kikerülnek a nevelési intézetekből — azért tovább folytatják testük és szellemük fejlesztését. Itt vannak a legmesésebb számmal azon áldásos és jótékony institúciók elterjedve, melyek oly hatványozott mértékben hatnak az egyéni, a családi, társadalmi és nemzeti élet fölvillanyozására, megedzésére és épentartására. Angliában üzetik a legnagyobb passióval az Athletika.

Ha bepillantunk a francia, német, olasz vagy spanyol nemzet életébe, szokásaiba, jellemébe — kérjük valjon találunk-e csak megközelítőleg olyan férfias tulajdonokra, olyan férfiakra e nemzetek fiai közt, mint az angoloknál?

Nem tagadjuk, hogy e nemzetekben is vannak szép jó és nemes tulajdonok, de nincsenek meg azok a biztos garanciák, melyek egy nemzet erősségének, férfias életmódjának megszilárdítására, fönntartására hivatvák.

A francia könyelmű, vérmes, epés. „Kedélye hasonló a víz színéhez, melyet minden benyomás meg-

ingat.“ Érzeményei, indulatai hévvel lobbannak föl; de hamar el is lebbennek. Lármás mulatságokban hűti meg meleg vérét s kicsapongásaiban nem igen ismer határt. Hiu, tetszelgő, hizelgő a francia — s e mellett a változékonyság, ingatagság és jellemtelenségre rendkívül hajlammal bir, mely könnyelműségének természetes eredménye. „Sokat és könnyen ígér, de szavának megtartása nem igen aggasztja.“ A francia puha és kéjelgő elfajultságában, a kényelmet fölötte szereti. Franciaországban — oly kényelem uralkodik még a középosztálynál is, mint sehol a világon. Senki sem vonhatja azonban kétségbe a francziák szellemességét.

De szellemi életében is meglátszik a rendszertelenség, a fölületesség, a nyughatatlanság, a kapkodás. Hozzájárul mindezekhez, hogy a francziák a kéjelgést, a ledér életet nemcsak kedvelik, de aljas módon folytatják is. Hiszen ismeretes dolog, hogy Páris a romlottság Babylonjának neveztetik. Pedig a francia véreben, testalkotában, sőt jellemében is meg van alapjában a jóra, a szépre, a nemesre hajlitható, idomitható vonás. Hisz a francia erős, kitartó, de e mellett hajlékony, kellemes testalkatú. Udvariassága páratlan. Becsületből kész mindenre.

Mivé lehetne a francziát fejleszteni helyes nevelés, férfias életmód és szokások mellett!

Vagy ott vannak a németek, melyeket ugyan könnyelműségről nem lehet vádolni, de számos hibái kirívóan tüntetik föl, hogy mennyire el van itt is ha-

nyagolva a férfias nevelés, a férfias életmód és szokások. A németnek már nedvalkata — méla nyálkás, természete pedig lassuság. Önállóság nagyon kevés van benne, eszköznek engedi magát használtatni. A társaságban a német „darabos.“ Legfőbb élvezetét találja az evésben és ivásban, melyekben mértéktelen. Jelleme annyira önállás nélküli, annyira engedékeny, hogy gyakran szolgasággá fajul. Hozzá még kérkedő és tolakodó.

Mit mondjunk az olaszról? Az édes mitsemitetés, az ismeretes „dolce far niente“ jelszava az olasznak. Hajdani nagyságának omladványain ábrándozik és nem akarja megérteni, hogy a nagy mult, a dicső emlékek még egy nemzetet sem tartottak fönn. Határtalan élvágya és szenvedélyei lebilincselve tartják. Űres, hiu, fényűző. Rousseau mondja: „Fényes csarnokokban társalog, s patkány fészekben alszik. Az olaszok jellemzésére legyen felhozva, hogy a híres „cavalière servente“ a „cicisbéok“ bár fényes koruk letűnt, de mégis jelentkeznek.

Az Oroszról elég annyit mondanunk, mint a mennyit Berghaus mond: „Er lügt, und trinkt gern.“ Felemlítsük-e a spanyolt, mely a férfiatlanság egyik mintaképe? Mert férfiasságnak nem nevezhetjük örült gögjét, ügyefogyott czimkórságát és legképtelenebb tulságait. Henye nép, mely nevetséges ábrándjainak, bolond szeszélyeinek, határtalan kevélységének él.

Ily népek erősek, hatalmasak nem lehetnek. A

mely nemzeteket férfiak nem alkotják, azok egymásik nagy tulajdonaik, a körülmények hatalmas befolyása, a szerencse pártfogása mellett fölemelkedhetnek, de szívósak, de tartósak, de állandók nem lesznek — s így boldogságuk, jólétük, virágzásuk is csak időhöz, csak órához van kötve.

Azért szükséges és kell minden nemzetnek fennmaradhatása szempontjából azon tényezőket és eszközöket megragadnia, melyek a nemzeti élet izmosodására, a faji erők és képességek kifejlesztésére, a nemzet fiainak szellemi és testi tökéletesítésére hatnak és vezetnek.

Anglia virágzik és boldog, népe jóllétnek örvend, nemzeti léte erős támaszakat bir fiainak testi és szellemi kifejlődöttségében, faji tulajdonainak rendszeres, tervszerű és öntudatos kiművelésében. Valjon mindezt Angolhon éghajlatának, a hegyek és rónák alkotásának, az oczeánnak vagy a ködtengernek tulajdonítuk-e? Valjon csak az elszigeteltség, a szerencse és a véletlen emelte-e Angliát oda, a hol van?

Nem kell-e keresnünk az okot, magában a nemzet tulajdonaiban, szokásaiban, elveiben, nevelési rendszereiben és főként instituczióiban?

Miért nem lett a franczia, olasz, német, orosz, spanyol olyan, mint az angol? Hisz a természet nem szül nemzetiségeket, de embereket.

Komoly gondolkodás után be kell látnunk, hogy a nemzetek úgy mint az egyesek kifejlődésére sok, legtöbb befolyása van azon tényezőknek és eszközök-

nek, melyek a fejlődési processus alatt alkalmaztatnak, Ha anglia népe férfias, úgy mi föltétlenül azon instituczióknak, azon nevelési rendszereknek tulajdonítjuk azt, melyek a férfiaság kifejlesztésére erős meggyőződésünk szerint a leghatalmasabb befolyással bírnak.

Szükségtelen mondanunk, hogy mi az athletikai institucziót — azon kiművelt, modern alakjában a mint az Angliában divik, e nemzet életében oly tényezőnek tartjuk, mely az egyéni, családi, társadalmi sőt a politikai életre is visszahat.

Be kezdik ezt látni a többi nemzetek is, sőt a nevelésben az elvet legalább kezdetlegességben és némi részében a művelt nemzetek alkalmazzák is. De valjon ez elég-e? Ennél a nemzetek megállapodhatnak-e? Kevés gondolkodás után kimondhatjuk a „nem“-et. Át kell venni egész terjedelmében minden részleteiben az institucziót. Általánosítani, népszerűsíteni és a nemzeti szokásokhoz kell azt alkalmazni, hogy a nemzeté legyen, hogy nemzeti legyen. Csak így szakíthatni le azután a fáról a gyümölcsöket.

A virágzó nemzetek — nagyságukban nem igen érzik ez instituczió szükségét. Ők még a hatalom polczán állanak, ott a hol nincs idejük a gondolkodásra, nem igen jut eszükbe a jövő. Nekiek van hatalmuk, vagy egy-egy nevezetes tulajdonuk — őket ez tán némileg biztosítja is; de a fejlődés stá-

diumában levő nemzeteknek gondoskodniok kell nemzeti életük tartóssá tételéről, fajuk izmosításáról, jövőjük szilárdításáról és biztosításáról.

Ezek közé tartozunk mi magyarok.

Lássuk milyenek vagyunk mi és van-e szükségünk az Athletikai instituczióra.

II.

„Férfiakban gazdag-virágzó és szabad e
nemzet, fényre, gazdagságra gondja
nincs, egyedül arra törekszik, hogy
férfiasan leküzdhesse elleneit“ *Leo.*

Ezer évvel ezelőtt bölcs Leo keleti császár nagyon el volt ragadtatva szövetséges társaitól a magyaroktól. Őseink lehettek akkor csakugyan férfiak, lehettek erősek, lehettek hatalmasak.

Mindenesetre azonban csak az akkori fogalmak szerint való férfiak voltak — amint azt maga bölcs Leo is mondja: egyedül arra törekedtek, hogy férfiasan leküzdhessek elleneiket.

Ma már rólunk, mi türés-tagadás benne, ezt sem mondhatják. Az a régi vitézség, bátorság és hősiesség, mely közmondásos volt a magyarról — ki van törülve czimeink sorából. Nem vagyunk a z o k sem a mik voltunk. Elpuhultunk, elgyöngültünk, elférfiatlanodtunk. Nemzet vagyunk nemzeti hatalom, férfiak vagyunk férfias tulajdonok nélkül!

A lánglelkű költővel elmondhatjuk mi is:

Romlásnak indult hajdan erős magyar!

Nem látod Árpád vére miként fajul?

Bizony a fényes mult emlékei keserű könnyeket

csalhatnak szemeinkre. Nagy, hatalmas dicsőségtől könyezett nemzet valánk. Hódolva hajoltak meg előttünk népek és nemzetek.

Diadallal járta be nevünk a világot s megretgettük a félvilágot! Nem költő, de minden honfi szív, búra fakad és elkeresedik, ha dicső napjaink historiájának lapjait forgatja.

Mert kétszeresen fáj a mélységből a magasba — honnan ide bukánk visszatekinteni — akkor is ha a magasságban fényes csillagokat látunk.

Csoda-e az, ha egy Petőfi fölkiált:

„Ne nézz ősidre, oh magyar,
Ki most sötétségben vagy itt,
Ne nézz ősidre, e napokra — —
Szemeid gyöngék a napfény megvakít.“

Csoda-e az, ha a költő a multak fölötti merengésében sirva fakad. Csoda-e ha honszerelme, a könnyet, mely pilláján rengedez még a nemzet hajnala harmatcseppjének is reméli lenni?

Hadd kérdeztessük meg s hadd mondassuk el Berzsenyivel, hogy „Mi a magyar most? — rut Sybarita váz.

Letépte fényes nemzeti bélyegét,
S hazája feldult védfalából
Rak palotát heverő helyének;
Elődeinknek bajnok: köntösét
S nyelvét megunván, rut idegent cserélt,
A nemzet örlelkét tapodja.

„Gyermeki báb puha ezive tárgya.“

És ez így tovább nem maradhat, mert „pusztulunk, veszünk, mint oldott kéve széthull nemzetünk“

Kell gondoskodni eszközökről, melyek a tespedésből, a satnyaságból kiemelnek. Kell gondoskodni tényezőkről, melyek a végképi elcsenevészedéstől, elkorcsosulástól, megsemmisüléstől megóvnak.

Föl kell egyszer ébrednünk a lethargiából!

De lássuk közelebbről nemzetünket, vizsgáljuk, hogy milyen a magyar, tárjuk fel jó és rossz tulajdonait.

Mindenekelőtt ha éghajlatunkat vesszük figyelembe azt általában a testi és szellemi erők kifejtésére jótékony hatásának kell mondanunk.

Testalkata a magyarnak kiválólag alkalmas az idomításra, a tökéletesítésre. Csontos erős, de hajlékony. A nemzetünkben uralkodó jellemvonás férfias, méltóságos, komolyság és kedélyesség a magyarnál alapvonás. Nedvalkata a magyarnak vérmes s így nem csoda, ha a testgyakorlás mellőzése miatt — e vérmessége oly sok irányban ragadja tulzásba őt.

Egy magyar ethnographus a „nemzeti” arcban, következőkép ismeri föl a szellemi tulajdonok nyomait: „A magyarnak magas, szögletes homloka, szép lelki tehetségekre mutat; mélyen fekvő tüzes szeme, lángoló képzeletre és elmeélre; görbedt sasorra büszkeségre és uralgás-kórra; kiálló erős álcsonjtjai, daczra: a kifejtett felső ajkak, jó izlésre: az alsók élvvágyra, az erős rövid nyak erélyre, rendithetlen bátorságra; a széles mell életerőre, nagy lelkűségre.”

Hogy a magyar mennyire arra van születve, miszerint bajnokos, férfias, önérvet és határozott ember legyen, azt már magából a

n e m z e t i t á n c z b ó l is meglehet itélni, melyről Czuczor így énekel:

Csak a gyáva vigad tunyán,
Büszke a magyar :
Vére a nemzeti hangra
Fellobban hamar.
Hogy vitézi eredete
Itt is mutatja,

S a puha tánczot veszélyes
Rutnak állítja.

Vagy Berzsenyiként:

A magyar egy Pindár: valamerre ragadja negéde
Lelkesedett tüzzel nyomja ki indulatát.
Majd lebegő szellő, szerelemre felolvad epedve
S bűja hevét kényes mozdulatokba szövi.
Majd maga fellobbanva kiszáll a bajnoki tánczra,
(Megveti a lánykát a diadalmi dagály)
S rengeti a földet: Kinizsit látsz véres ajakkal,
A testhalmok közt ugrani hőseivel.
Titkos törvényét mesterség nem szedi rendbe,
Csak maga szab törvényt, s lelkesedése határt.
Ember az, a ki magyar tánczhoz jól terme: örüljön!
Férfi erő s lelkes szikra feszíti erét.

Hogy milyen vitéz nemzet valánk, arról álljanak itt ez idézetek: „E nemzet, bár meggyőzötve, nem hagyja oda a csatatért, mint más nemzetek, hanem rendithetetlenül áll, s minden utat megkisért, miképp ronthatná meg végre is elleneit.” — „Ültesd lóra a magyart, adj kardot kezébe, szeresse vezérét s bizzék benne; gyakorold két hétig — ha fegyvere, lova jó, tűz e viheted, megviv az ördöggel.” — „Több századon át élő bástyái és lelkes falai valának a magyarok Európának.

E nemes és bátor férfiak tüzes szemeiből vitézi lelkesedés és férfias erő sugárzik!

Bonfinius így emlékezik meg nemzetünk vitézségéről: „Sehol a világon nem láttam oly hideget, meleget, munkát és éhséget kiálló, katonai parancsnak engedő, harczra kész, életét feláldozó népet, mint a magyart. Télen, nyáron egyiránt táboroznak s miként saját szemeimmel látám, hó és föld alatt békétűrőleg kitelelnék, csakhogy az elkezdett ostromot félbe ne keljen hagyniok. —

Nem találánduk sehol katonákat, kik a táborban oly csendesesen, becsületesen, tisztán és mérsékeltesen élnek, mint a magyarok.“

Hogy erősek, bátrak, hatalmasak valánk azt bizonyítja az, hogy a magyar :

Hont szerze, melynek hódító nevére
Elsáppadott a megrettent világ

Szivósságunknak kitartóságunknak misem lehet fényesebb bizonyítéka, mint az, hogy egy ezred év viszontagságos küzdelmeivel vonult el felettünk s mégis él magyar, áll Buda még! — De hej! ebben nem bízhatunk. „Ledőlt már a nemes Illion, a büszke Carthago hatalma, Róma s erős Babylon leomlott.“

Nem mondhatjuk, hogy a magyarok istene ha eddig, ugy ezután is megsegít.

Nem lehetünk megelégedve magunkkal s nem főként ugy a hogy most vagyunk. Valánk nagyok, hatalmasak és erősek, de miben?

A magyar nemzet, mely — mint egy író mondja

— több ízben gyászba borítá már földgolyónk legképzetlenebb részeit, mely mint isten ostora vérrel járt; bizonyosan annyi nemest és jót rejt magában, mint nemünknek akármely lelkes és erős családja, csak hogy a korlátlan tűznek nemes hévre, a vad erőnek bajnoki szilárdságra, a romboló ittasságnak nagylelkűségre kell tisztulni, felemelkedni!

Igen ez kellett volna, de ez nem történt, sőt inkább még az eredeti nagy és hatalmas tulajdonokat is elkorcsosítottuk, elcsenevészítettük, elvesztettük.

Itt állunk most lomhán, renyhén és bizonytalanul tehetségek erők és képességek nélkül. Nem mintha végkép ki volna pusztulva minden erő mi bennük volt, de mert a mi van azt is a helyett, hogy gyarapítanók, fejlesztenők és tökéletesítenők fölemésztjük, napról-napra fogyasztjuk míg kimerítjük. Fajunk erőssége, szívóssága, kitartóssága; jellemünk tisztasága, szilárdsága; testünk izmossága, gyakorlottsága; szellemünk élénksége, gazdagsága, erélye miben, hol mutatkozik? Itt-ott elvéte fölcillámlik egy-egy tehetségünk, egy-egy nemes vonásunk, egy-egy erős tulajdonunk, de mi ez a tenger sima tükréhez képest — Czakóként!

Tengődvé élünk, nyomorban sinylődünk, s hitvány módon morzsolgatjuk le a napokat.

Mily nemzet, mily férfiak valánk!

És mik vagyunk most?

„Oh! más magyar kar menyköve villogott,
Attila véres harczi közt, midőn

A félvilággal szembe szállott,
 Nemzeteket tapodó haragja.
 Más néppel ontott bajnoki vért hazánk
 Szerzője Árpád a Duna partjain.
 Oh más magyarral verte vissza.
 Nagy Hunyadiunk Mahomet hatalmát!

Nem keressük részleteiben, hogy mi az oka s miért jutánk oda a hol vagyunk. Tény, hogy kivetköztünk még azon férfias tulajdonainkból is, melyekkel bíránk. Tény, hogy elpuhultunk, ellágyultunk, s magunk közt hordozzuk a jeleket, melyek mindig, minden nemzetnél a megsemmisülés előjelei valának.

A mióta a magyar ifjunak nincs más gondja, mint piperézni magát, simitgatni bőrét s férfiaságát női gyengédséggé varázsolni; — vagy e tulzásból a másíkba esve, durva betyáros életet folytatva, dőzsölő éjekben, tomboló vigalmakban s iszákos társaságokban keresi mulatságát, tölti el idejét és fecserli el erőit — azóta nemzetünk rohamosan haladott a satnyulás utain.

A mióta a magyar az üres külsőségekre, hiu cifraságokra, czimre, rangra oly sokat ad — azóta közeledünk veszünk felé.

Jó és balsorsában könyelmű a magyar.

Borban a gond megbetegszik.

Él a kedv

Nincs a földön gyógyerőre

Több ily nedv!

Ezt énekli s ezzel gyózi meg magát, hogy minden rendén van. A keleti közönyösség, a munkátlan

pangás, a henyélni szeretés és másra támaszkodási hajlam hatalmasan fölburjánzott nemzetünkben.

Pedig ezt ki kell irtani és ki is lehet irtani, mert a magyar lelkes nép, benne szunyadó erők vannak, melyeket életre kell hívni. Szóra figyel, tette indul a magyar. Tettleg példával kell fellépni a pályán s a siker el nem marad.

Nem nagyon rég ideje, hogy föllépett közöttünk egy férfiú, ki ismerte a nemzetünkben szunyadó erőt, ismerte a magyar természetét: példával lépett föl a haladás pályáján. „A hibákat magunkban keressük s egyesüljünk!” így szólalt föl egykor lelkesedésében Széchenyi. És nézzünk körül, mi óriási léptekkel haladott azóta, hogy csak egyet említsünk, nemzeti nyelvünk.

És így van ez mindennel. Hiba, baj, veszedelem minden oldalában van nemzetünknek. A sebet, a sekélyt ki kell vágni, meg kell orvosolni korán, gyorsan és erélyesen, míg késő nem lesz, míg el nem harapodzik, míg az élet-ért meg nem támadja.

Nemzeti életünkben minden irányban vannak nagy társadalmi kérdések, melyek ép oly joggal követelhetik a figyelmet, mint maga a politika. Sajnos, hogy a társadalmi kérdések iránt, még mindig rideg közönyösség uralkodik nemzetünkben. Hisszük azonban, hogy az új aera erre is bekövetkezik!

Küzködő nemzet vagyunk, nem tán elszigetelve bérczes, magas hegyek közé, de ki a sikra állítva nagy és egészen más fajú nemzetek közé. Létünk, jövőnk aggályos, veszedelmes lehet. Borus fellegek uszkálnak a

jövő homályában és mi nem tudhatjuk sorsunkat. Egyet tudhatunk s ez az, hogy ha élni, létezni és hatni akarunk, fajunkat, nemzetünket erőssé edzetté, izmossá kell tennünk, mert életünk biztosítva csak ez által lehet. Ha férfiak leszünk a béke csendjében úgy mint a harcz zajában, ha férfias életmódot, szokásokat és institucziókat léptetünk életbe — akkor s csakis akkor nézhetünk bátran szembe a jövő nagy küzdelmeivel!

Az athletika különböző nemei.

„Ordo est anima rerum.“

A modern athletika ugyszólván a testgyakorlatok összes ágaira kiterjed. Tekintve azonban a testgyakorlatok sokszorosan szétágazó, több irányú s épen ezért minden részleteiben nem üzhető ágait — a szorosan vett athletika a testgyakorlatok közül kiválasztja a legférfiasabb, a legalkalmasabb, a legválasztékosabb testgyakorlati ágakat s kiválóképen ezeket sorozza programmjába.

E programm keretébe tartoznak:

A s z e r t o r n á z á s, a g y a l o g o l á s ö s z s z e s á g a i, (járás, futás, ugrás,) a b o x o l á s v a g y ö k ö l v i v á s, a h a j t á s, v e t é s, (gerelydobás, baltavetés, buzogány gyakorlatok.) a b i r k o z á s, a l a p d a j á t é k o k (méta, rota,) a z u s z á s. Az athletikai sportok keretébe tartozik a korcsolyázás és evezés is.

A v i v á s, mint fegyveres sport, bár szorosan véve nem tartozik az athletika keretébe, de mert a férfias és lovagias érzet kifejtésére oly jótékonyan hat —

bátran fölvehető bármely „athletikai club“ gyakorlatai közé.

A t o r n á s z a t nemcsak fontos ága az atletikának, de csaknem nélkülözhetetlen bevezetését képezi. A tornászat, mint általános, előkészítő, erősítő, izmosító jelleggel bíró szakma, magába zárkózva a tornacsarnokok belsejében csoportosan, tömegesen neveli a jövő atletákat. Mindenekelőtt tehát szükséges a sarkjadzó, a készülő atletának a tornázás, de nem mint cél, — csak mint eszköz. Egy kitűnő auktoritás: Cassel's „Popular Recreator“ a tornázásról így nyilatkozik: A tornázás (gymnastika) fontos helyet foglal el a fizikai időtöltések sorában. Magában véve nem nyújt nagyon sok érdekes mozzanatot, inkább eszköz, mint cél és pedig tekintve, mint eszköz ad egészséget, erőt s fejleszti a fizikai szervezetet s így visszahat a szellemre is.

Elő készít i a testet azon p r a k t i k u s a b b, m u l a t t a t ó b b, h a s z n o s a b b és érdekes e b b gyakorlatokra, melyek atletikai sportok neve alatt ismeretesek. Ha a tornász jól tanulmányozta a gymnastikát, azt fogja találni, hogy bár különös ágát az atletikának azért nem fogja birni, — mégis az összes szervezet annyira felüdült, hogy az atletika akármelyik nemének elsajátítására alkalmasb leend.

Hasonlítható a tornázás a holt nyelvekhez, melyeknek praktikus volta nem igen tűnik föl a tanuló előtt, míg azokkal fárad, de csak később veszi észre, hogy értelmi fejlődése, fogékonysága, egy szóval szellemi élete, mennyit köszön a haszontalanoknak vélt holtnyelvek ápolásának.

A tornázás, mint a test rendszeres gyakorlása, mint általános testedző és egészség fenntartó eszköz, mint oly gyakorlatok összege, melyek az egész test minden részére hatnak — úgy szólván önálló, független és teljes egészet képező instituczióvá fejlődött ki. Ma már a tornázás, minden valami tekintélyre számot tartó paedagogiai rendszer által, mint a nevelés hatóság tényezője és kiegészítője acceptáltatik. A művelt nemzeteknél a tornázás a nevelésben, mint kötelezett tantárgy szerepel.

A tornászat fejlődése és elterjedése is egészen önállóan történt.

[A tornászat meghonosítói, kifejlesztői és elterjesztői a németek és sweicziak voltak. Basedow volt az első ki 1774-ben Dessauban nevelő intézetet alapítván tanrendszerébe a tornázást is fölvette, Guts-Muths volt az első, ki mint tornatanító a tornászatot 1793-ban tanodai (nevelészeti) rendszerbe foglalta össze. Német-honban azonban a tornázás megalapítását s annak általános elterjedését J a h n F r i g y e s Lajos idézte elő, őt illeti tehát a főérdem. Ujabb időben a tornászat tovább fejlesztésében és tökéletesítésében S p i e s z Adolf szerzett érdemeket.

A tornázás ma már általános elterjedésnek örvend. Ma már a gymnastika, vagyis tornászat, mint hatalmas, virágzó, roppant s költséges felszereléssel ellátott, önálló faktor létezik, mint ilyent, s mivel a nevelésbe mint kötelezett tantárgy van fölvéve, az Athletikának s az atletikai egyleteknek nem lehet feladatuk, és nincs is arra szükségük, hogy azt nagy

költséggel külön fölkarolják — azt a gymnastikát, melyet elvileg elfogadnak, de mely úgy sem szorul reájuk, — s melyet hiveiknél ugyis föltételeznek. De igenis feladata az Athletikának a tornászatot magasabb irányban folytatni s tovább fejleszteni.

A ki ismeri Anglia és Amerika viszonyait az tudni fogja, hogy ott a tornászat (gymnastika) és az Athletika egymás mellett, de nem egymás rovására mily nagy passióval űzetnek. Tudni fogja, hogy ott az athletika a vetély és önálló inicziativa alapján a tornacsarnokokból meriti legedzettebb hiveit, kiket kiállít a sikkra, a nyilvánosság, az egyéni vetély mezejére. Angliában és Amerikában, a gymnastika az athletikával karöltve jár, az athletikát előkészíti, az athletika iránti kedvet és passiót már korán az ifjak keblébe csepegteti, sőt nyilvános föllépések alkalmával az Athletikának önként átadja a vezérszerepet!

Az athletikai sportoknak érdekes nemeit képezik a gyalogolás különböző ágai, ugymint a járás, futás, ugrás. Nem szükség ezeknek nagy befolyását, melyet az idegekre s a test különböző részeire gyakorolnak — vitatnom. Mindenki, a ki e gyakorlatoknak alá veti magát, érezni fogja az aját testének üdülését, élénkséget és erősödését. Csak arra szoritkozom, hogy e sportok hazájából Angliából néhány érdekes adatot, e szakmákra vonatkozólag felhozzak. Meggyőzőnek azok arról, hogy mily mesés eredményeket szül a fokozott és kifejlesztett gyakorlás. Ez idén egy angol

gentleman dilletans, 8 angol mérföldet egy órában alul járt be. Ugyanazon idő alatt a híres „Deer-foot“ indianus $11\frac{1}{2}$ mérföldet szaladva végzett.

A viadalok alkalmával a nyertesek három angol mérföldet 24 percz 26 másodperc, 2 mértföldet 16 percz 32 másodperc alatt járnak be. A futásban egy angol mértföldet 4 percz és 26 másodperc alatt egy diletáns szaladott meg. Két szakember pedig hasonló távolságot 4 percz $17\frac{1}{2}$ másodperc alatt szaladott meg. Három angol mértföldet a viadal alkalmával a nyertes 16 percz 15 másodpercben futott be. Fél mértföldnyi futamok átlagosan $2\frac{1}{2}$ percz alatt végeztetnek. 100 yard futam a gyorsaságnak maximumát mutatja fel. Itt többnyire $10\frac{1}{2}$ —11 másodperc képezi az átlagot. Egy diletáns a 100 yard pályát az eddig hallatlan gyorsaságu $9\frac{1}{4}$ másodpercben futotta be.

Az ugrás sportja szintén szép eredményeket képes fölmutatni. A legjelesebb ugrás Nicholás szakemberé, ki akár hányszor is öt láb három, sőt négy hüvelyken is játszva képes átkelni.

Pózna ugrások gyakran 10 — $10\frac{1}{2}$ láb magasságot mutatnak föl. Hosszugrásokra nézve nem ritkán 18 l. 6—8 hüvelyknyi ugrásokkal találkozunk. E sport — nem non plus ultráját azonban a Cambridge egyetem egy tagja érte el, ki huszonkét és fél láb hosszúságot ugrott meg.

Angliában az atletikai sportoknak egy külön neme virágzik s ez a „falka-vadászat“, melyet mivel szintén a gyalogolási szakmához tartozik itt, ismerte-

tünk meg. Az athleták egyike, mint „vad” — nyul, őz, róka — szerepel, még társai tizen, huszan, a fal-kát helyettesítik. A sport e neme a rendes lóháton üzni szokott vadászatok egész szigorával megy végbe s bizonyos szabályok szerint gyakoroltatik. A két lábú „vadnak” egyelőre meghatározott indulás — „Start” — engedtetik s a vadászat geographiai szintere és határai szintén előleges egyezkedés tárgyát képezik. A haj-tandó vad teljes és korlátlan szabadságnak örvend s csakugyan tetszése, ravaszsága, és kitartása szerint mérheti a futam tartamát, irányát és csinait. Így megy ez hegyen-völgyön át, árkon és sővényen keresztül, nem ritkán 10—12 angol mértföldnyi távolságra, s megtörténik, hogy a „falka” vagy előbb fárad ki az üldözött „ember-vad”-nál, vagy éppen el is vesztí a „szimat” nélküli csapást. Ily vadászatok az évad alatt gyakran fordulnak elő s kisebb mértékben a tanintézetek tanulói közt kedves-sportnak tekintetnek. Tíz ilyen „falka club” létezik Angliában. E clubok néha valódi „Steeplechase”-eket is rendeznek. Egy alkalmas vidéken egy 1 mértföldnyi valódi vadász „terrain” — természetes és mesterséges akadályokkal van kisérelve. A pálya háromszor körül futandó, — tehát 3 mrtf. számos meg nem vetendő ugrással.

A b o x o l á s v a g y ö k ö l v i v á s — „the noble art of Self Defence” — részint mint önvédelmi faktor, részint és különösen mint gymnastika lényeges tényezője az athletikai idomításnak, „conditio sine qua non”-ja a testgyakorlásnak. A testgyakorlatok e leghasznosabb és legönállóbb neme, hazánkban egészen ismeretlen.

A boxolás hatalmasan fejleszti a test összes izmait, a higgadt bátort, a gyors elhatározást, a vívásnak minden előnyeivel nagyobb egyszerűséget kapcsol össze, több önuralmat igényel és hevesebb gymnastikában részesíti a vívót. A boxolásnál leginkább a tüdők s a lélegzet tétetnek próbára, továbbá a hátgerincz, a lábszárak s a mell összes izmai. A karok, a jobb kar leginkább, mint parirozó, a bal, mint öklöző. A főnek és az arcnak minden idege, minden izma feszülten és merev resignációval várja azon ököllökést, melyet a parirozó kar nem lenne képes elhárítani.

Szem szembe néz, a két bajnok már a boxolás természeténél fogva oly közel áll egymáshoz, vagy igyekszik jutni, hogy a kiterjesztett kar gyors lökés-sel az ellenfél fejét elérhesse. A fő képezi a célzát-lát; ennek és az arcnak jut a lökések oroszlánrésze. Szabad a nyakat, a vállakat, a mellett s kivételképen a gyomor régióit is célba venni. Az ö v ö n f ő l ű l minden csapás jó; az ö v ö n a l ű l bectelen és tilos.

Látható ebből, hogy a boxolás mennyire absorbeáló és minden fizikai tehetséget igénybe vevő testgyakorlási szakma. Feszült figyelem, éberség, lélekjel-lét, gyors megítélése a veszélynek, rögtöni elhatá-rozás igényeltetnek a vívó részéről. A boxolás, mint önvédelmi eszköz úgy is nagy előnnyel bír. Egy ta-pasztalt boxoló személyes összeütközés esetében — minden olyan egyén fölött nagy előnnyel bír, ki bár nálánál magasabb termetű, izmosabb s nehezebb — de a boxoláshoz nem ért. A boxolásnak, mint atletikai gyakorlatnak lényeges, sőt mellözhetlen kísérője a kez-

tyü. Egy pár boxolókeztyü képezi az ököl-gymnastikának egyetlen segédszerét. A boxoló keztyü hüvelykes, ujjatlan és mindenütt — a tenyeret kivéve — kitömve pamlag módjára. A tenyér lágy tömetlen és kézhez simuló, úgy hogy az ököl hajlékonyságát ne gátolja. A gymnastika e neme kezdetben nagyon fárasztó. De így van ez majd minden athletikai gyakorlattal. Az ember csak akkor érzi mily zsibbadtak és rozsdások a tagok, mily vastag a vér, mily gyakorlatlanok a tüdők, mily érzékeny az idegrendszer, ha azok evés, ivás, sétakocsizás és szívarozáson kívül munkára föl nem rázatnak. De csakhamar elmúlik a lethargia, föléled az idegrendszer, megkeményülnek az izmok, a tagok elvesztik merev mozdulatlanságukat, a tüdők szabadon és erélyesen működnek, az egész szervezet felüdül.

A lapdajátékok szintén nevezetes részét képezik az athletikai gyakorlatoknak. E játékok nemcsak mulattatnak és érdekelnek, de testgyakorlati előnyvel, éltető s izmosító föltételeket is nyújtanak. Angliában és Amerikában két kitünő lapdajáték: a „Cricket“ és „Base Ball“ ifjak és férfiak között ropant elterjedéssel bír s aránylag kevés év alatt nemzeti instituczióvá emelkedett. Mindkettő szigorú szabályok szerint játszatik s nemcsak a tagok, az izmok, a tüdő használatát veszi igénybe, de a fej, a szem, a lélekjelenlét gyakorlását is, egyszóval anyagilag és szellemileg üdítő és éltető hatású. Angliában a „Cricket“ az ország minden részében, a lakosság minden osztályában általános elterjedésben van. Magán és nyilvános tanintézetek, egyetemek, a kereskedelmi, iparos,

hirlapírói, tisztviselői osztályok, katonatisztek, jogászok, gazdák, clerikusok, külön-külön vagy egymás között „Cricket Club“-okat alakítanak, melyeknek tagjai különböző színű szipkákat vagy szalagokat öltenek ismertető jelül. A nyári idény alatt nagy a vetélkedés az egyes clubbok között, és nyilvános kihívások, nyilvános csatákban végződnek, mely békés ütközetek többnyire diszes közönség előtt vívatnak. Minden kisebb vagy nagyobb városnak és fürdőhelynek van nyilvános „Cricket“ tere, mely a kisebb vagy nagyobb arányú részvét vagy pénztár szerint kisebb vagy nagyobb díszszel, pavilonnal s színtérrel van ellátva a közönség számára. Akár a „Cricket“ akár a „Base Ball“ nagyon egyszerű és olcsó áron megszerezhető eszközök segítségével játszatik; egy pár lapda, egy néhány lapátféle eszköz, és még egy-két egyszerű felszerelési tárgy. *) Magyar nemzeties lapdajátékaink is vannak: a méta, rota, melyeknek főlelevenítése üdvös és hasznos gondolat lesz.

Az u s z á s szintén fontos helyet foglal el az Athletika keretében. Az uszás a férfias gyakorlatok legegyszerűbb s talán legrégibb neme.

Az uszás oly kéjt és mulatságot nyújt, mely fizikai munkával jár, s oly pihenést, mely gymnastikát igényel.

Uszóversenyek rendezése hálás munka és szak-

*) Az egy évtized előtt vadászati kiránduláson szerencsétlenül életét vesztett gr. Zsilinszky kezdeményezésére, Székely József átmagyarosította már a „Cricket“ játék szabályait.

értő kezekben csaknem annyi variációt nyújt a mulatságnak és a sport érdeknek, mint akármely szárazföldi verselyzés. Uszóversenyek majd szabad ég alatt, majd arra alkalmas uszodákban az atletikai viadal külön napján szoktak tartatni. Angliában az uszás valódi önálló sport ág, mely clubbok, díjak, versenyterek s bajnokokkal bir és melynek számos kedvelője, a hírlapok atletikai rovatában a legváltozatosabb programmokból merithetnek s választhatnak.

Első helyet foglalja el az uszó világban az „Il ex“ Club, mely évenként elnöki vagy kapitánysági versenyt rendez. E kapitánysági verseny az egylet elnöki állásáért szokott tartatni. Távoltság rendesen 1 ang. mtf. völgynek. A verseny tartama: 16 percz, 19 m. p. Az uszóversenyeknek is sokféle variációja van.

Igy van 100 yard verseny, mely a háton uszandó. A tréfás elemet is képviselve találjuk gyakran. Így például kácsa versenyek rendeztetnek, hol az induló és egy kácsa közt, melynek egy kis előny engedtetik, foly a competiczió. A ki elfogja nyer. Kádversenyek („Jub races“) a komikum magas fokát tartalmazzák. — stb. Az akadályversenyek objectuma egy deszka, mely laposan úgy fektetik a vízbe, hogy azt épen csak $\frac{1}{4}$ hüvelknyi folyadék borítsa át, uszni tehát lehetetlen, vagy átugorni, vagy átszökdelni, vagy átmászkalni kell azon. A buvárlás (tauchen) s a trampulin ugrás különféle nemei épp oly mulattató mint művészies látványai az uszó viadalnak. Egy szóval minden a vízzel s uszással összekapcsolt

diszgyakorlat vagy „Bravour Stickli“ csak emelheti a viadal sikerét s népszerűségét.

A birkózás, hajtás, vetés, korcsolyázás, evezés szintén érdekes nemeit képezik az athletikai sportoknak s különösen a két utóbbi annyira kiművelt és elterjedt gyakorlatnak örvend, hogy majd minden nemzetnél önálló ágot képez. Mindezek annyira ismeretesekek és általánosak, hogy fölösleges volna róluk bővebben szólni.

Ezek azon sport-nemek, melyek Anglia praktikus népe által messés passióval üzetnek. Angliában az ifjuság a férfias vetély szellemétől hajtva a nemes játékokban keresi az üdülést a szellemi munka után, melyet szintén oly kitartóan végez. Angliában az athletikai sportok fölvirágzása és elterjedése csak az ez előtt 20—30 évvel keletkezett athletikai Clubok által történt.

Van Angliában mindössze 226 athletikai Club. Ezekből esik a fővárosra és környékére: 71, a vidékre 84, Skótországra 11 és Irlandra 10, nyilvános iskolákból 50 bir egy-egy athletikai egylettel. Ide nem számítandó 10 falka Club és számos uszó és „Cricket“ egyelet, valamint rögtönzött társaságok, melyeknek meetingjeiről a hírlapok nem tesznek említést. Az „Amateur athletic Club“, mely a híres Lillie Bridge versenytér tulajdonosa s mely évenként bajnoki viadalokat — „Championship Meetings“ — szok tartani, továbbá a „London athletic Club“, mely évenként öt meetinget szokott tartani — első rangú állást foglalnak el az athletikai világban. — Jeles a londoni „Civil Service athl.

Club" — kormány hivatalnokok Clubja — és egy hasonnevű Irlandban virágzó egyesület is. Az oxfordi és a cambridge-i egyesületek athl. Clubjai mind „formára,” mind szervezetre nézve a legkitünőbbek közé tartoznak. E két Club minden évben Londonban egy egyesült viadalt rendez — „United universities Athl. Sports”, — mely egy valódi nemzeti ünnep magaslatára emelkedik és a legdiszesebb nézőséget csalsa a zsufolássig telt versenytérre. A „Crystal Palace A. C.” a „Pekham A. C.” az „United Hospitals A. C.” továbbá a „Private Banks A. C.” és számtalan más kisebb nagyobb rangú és jelességű egyesület tényezőül szolgálnak egy páratlan virágzásu lendületnek.

Az első athletikai clubnak alakulása Angliában az athletika ügyére nézve új „aera” virradása volt. „Körülötte, mint crystallizáló pont körül, tömörült az athletizmus phalanxa. Általa komoly s erőteljes irány adatott a fizikai kifejlődésnek, s hatalmas impulsus minden gymnastikai törekvésnek.”

Az athletikai clubok az általuk rendezni szokott „a t h l e t i k a i v i a d a l o k” által tartják fenn, általánosítják, népszerűsítik az athletikát. Az athletikai viadatok nélkül az athletika fenn nem állhat, sem mint önálló, sem mint életrevaló tényező, és részvét hiánya miatt csakhamar a kimustrált institucziók sorába esnék.

Az athletikai viadatok modern alakja a mint ez Angliában virágzik az athletizmus legkiválóbb emelttyüje, az athletikai lendület, izlés és idomítás nélkülözhetlen „arenája”.

Az athletikai viadatok vagy f e l n ö t t e k szá-

mára rendeztetnek és akkor vagy önálló atletikai klubok, vagy Cricket és más társaskörök pártfogása alatt léptetnek életbe; vagy a t a n u l ó i f j u s á g számára szerveztetnek az egyes gymnáziumok és más tanintézeteken belül. Ezek az iskolaí év végén, a tanosztályi vizsgák befejezte után, nagy ünnepélylyel mennek végbe.

A tanulók szülei, rokonai, barátai, az iskola volt tagjai a tanári kar válogatott vendégei képezik a néző közönséget.

A viadalok többnyire egy zenekar harsogó közreműködésével, diszesen fölékitett versenypályán tartatnak meg, mely utóbbi nem ritkán az intézet tulajdona.

Ez évenként előforduló iskolai competicziók igen nagy ösztönzéseül szolgálnak a tanuló ifjúság atletikai lendületének.

De még a tanulás, a könyv-buzgalom is fokoztatik e viadalok által, mert csak azon tanulóknak engedtetik meg a viadalokban a részvétel, kik a kötelezett tantárgyakban szép előmenetelt képesek fölmutatni.

A felnöttek sportja magába öleli a főlebb felsorolt testgyakorlati szakmákat és ezeknek viadala egy atletikai Club, vagy más hasonló irányu egylet aegise alatt áll.

A viadal megtarthatására először is alkalmas helyiségről kell gondoskodni. A v e r s e n y t é r a meny nyire lehet, gyeppel bcritott, lapos, szép terjedelmű helyiség kell, hogy legyen — Angliában van olyan, mely 21 hold területtel bir. — A versenytér vagy kizárólag tulajdona valamely vagyonos klubnak—vagy leg több esetben egy vállalkozó szakember birtokában van,

ki azt tökéletesen berendezi, fölszereli és ellátja és így esetről-esetre az egyes viadalt rendező egyleteknek bérbe kiadja. A londoni híres Lillie Bridge versenytér az „évad“ alatt minden héten legalább is kétszer színhelye e kedves sportoknak. A vidéki sportviadatok színhelyeül szolgáló versenytér többnyire vagy a községi legelő vagy egy azokra alkalmas rét, melyet egy sportkedvelő falusi birtokos szívesen átenged a clubnak. Meglévén a helyiség először is egy igazgatóság alakul.

A club elnökét itt is megilleti az elnökség.

A viadal intézői (stewards) és a pályabírák a club bizottmány tagjaiból választatnak.

A handicapper, az indító és a pályatitkár kineveztetnek. A „direktorium“ megalakulván, az intézők mindent elkövetnek, hogy a meeting fényes sikert arasson, hogy a programm minél változatosabb legyen, hogy a kitűzött díjakra a lehető legszámosabb nevezések érkezzenek be.

A club díjai többnyire arany vagy ezüst serlegek, — arany, ezüst és bronz éremből állanak, míg a sportkedvelő egyének és testületek nem ritkán értékes díjakkal szaporítják a nyerevények lajstromát.

Megemlítendő, hogy az athletikai viadatok díjai mindig tiszteletiek. Pénzért gentlemann athleták nem versenyezhetnek. Ezt csak szakemberek teszik, kiknél az athletizmus életfeladat és kenyérkereset.

A versenytér terjedelme és berendezése nagy szerepet játszik egy viadal megülésében.

Rögtönzött versenyekre egy pázsitos rét legalkal-

masabb. Állandó versenyterek kivált nagy városokban, a hely szűke és drágasága miatt, már a czélszerűség és tapasztalat uralma alatt terveztetnek és rendeztetnek be. A „Lillie Bridge“ versenytér $6\frac{1}{2}$ hold területű. A pálya elliptikus s $\frac{1}{3}$ angol mértföldnyi. Tehát háromszor körül 1 mértföld. Négy és fél lábnyi korlát keríti be a pályát. Van állandó állványa is. Legtöbb pénzt a kocsik és a lovasoktól vesznek be a viadalok időnkénti intézői. A nézőség csak a pályán kívül veheti föl állását. A pályán belül csupán az intézők, pályázók, zenekar és „reporterek.“ A „Lillie Bridge“ versenytér tulajdonosa egy egyes viadalra 5, 10, 15 ¹⁾ font sterlinget számít be az illető atletikai cluboknak. A clubok saját tetszésük szerint szabják a belépti díjat. A „London athletic club“ a mi pénzünk szerint $\frac{1}{2}$ forintot kíván belépti díjúl, s ugyanannyit külön a reserv helyekre. Az Oxford és Cambridge egyetemek viadalain a belépti díj több, mint kétszer annyi. E két egyetemnek egy tavaszi viadala a „Lillie Bridge“ versenytéren, 1000 font sterlinget jövedelmezett belépti jegyek után. A pálya többnyire 18 láb szélességű. Állandó versenytereken ez különös szorgalom és gondos ápolás tárgya.

A legtapasztaltabb szakemberek véleménye szerint, öt hold területű versenytér, egy 18 láb szélességű pályával megfelel egy atletikai viadal minden igényeinek úgy a pályázók, mint a nézőségre nézve. Mind állandó, mind alkalmi versenytéren szükséges egy öltöző szoba a pályázók számára.

¹⁾ 50. 100. 150 forint.

A dijak egy külön nemét képezik a k i h i v á s i s e r l e g e k, összeköttetésben a b a j n o k i — Champion — dísz-czimmel. Fontos szerepet játszik ez az athletikai lendület egész létére nézve, mert fokozza a részvétet s emeli az athletikai versenyzés tónusát. Egy kihívási serleg — „Challenge Cup“ ismételve háromszor, négyszer megnyerendő, mielőtt a nyertes magáénak nevezhető. A feltételektől függvén, valjon 3 vagy 4 egymásutáni viadalban vagy ugyannyi évben. — A ki az első viadalban vagy évben nyer, a serleget köteles megvédeni s minden kihívást elfogadni vagy resignálni, mely esetben a serleg ujlag kitűzik. Ha a serleg első nyertese vagy védője a kihívást elfogadja s megküzd érte — vagy nyer vagy vesz. Ha nyer már közelebb álland a bajnoki címhez s még csak egyszer kellend győznie az athleta legfényesebb jutalmáért. Ha vesz az új nyertes lesz védője a serlegnek, míg az előbbi védő, ha tetszik újra felléphet, de most már kihívó szerepében. Ha kihívó nem találkozik, a védő „walk over“-t csinál; ezen lehetőség korlátozására, mely nagyon is megkönnyitené a diadalt, czélszerű a propositciókban már előre kimondani, hogy két Walkover fog egy versenynek tekintetni.

A kihívási versenyek a sportok különféle ágai-ban, képezik az athletikának legérdekesebb mozzanatát és a b a j n o k i dísz-czim valóban méltó az athleta legerélyesebb törekvéseire!

Az athletikai sportokban ép oly nemes megveretni, mint győzni. A közönség örvend a férfias vetélynek és méltányolja a tanusított bravourát.

Megkoszoruzza a győztest, — de megéljenzi a legyőzöttet is.

Hazánkban is a nemzet áldására és jótéteményére már — mint köztudomásu — meghonosult az atletika. Eddig mi magyarok vagyunk az első continentalis nemzet, mely az atletikát modern alakjában, mint önálló intézményt műveli.

Magyarországban a sportkedvelő ifjuság már megtalálta a gyűlpontot, mely egyöntetű szervezettel látta el a testgyakorlatok szétszórt vagy még ismeretlen nemeit.

Meg van, ki van tűzve a lobogó, mely körül a magyar fiatalság csoportosulhat. Csüggedés nélkül szép jövőt jósolhatunk hazánkban az atletikának, mert nálunk meg van a talaja a fizikai nevelésnek.

Van időnk, van kedvünk, van passciónk az atletika üzésére. A magyar fiatalság pedig az anyagot kitűnő mértékben bírja. Pompás fizikai alkattal, szívósággal, képződéssel és képzékenységgel bír, s ez kell az atletikához. Némi büszkeséggel mondhatjuk, hogy a magyar faj kitűnőleg alkalmas arra, hogy férfias gyakorlatokban első rangu állásra emelkedjék. A magyar-nak csak akarnia kell, és bizton reméljük, hogy nem csak lerázza fizikai lethargiáját, mely ma holnap a nemzeti erőt compromittálja, de büszkeségét a fizikai fejlődés élesztésében fogja keresni és találni.

Tagadhatlan, hogy hazánkban az ugynevezett „sport“ bizonyos ágai nagy részvétnek örvendenek, de sajnos, hogy csak azon ágai a sportnak, melyeknek kapui kiválóan a gazdagabb osztályok tagjai előtt

nyitvák. A magyar fiatalság zöme, természetes, hogy e divó sportoktól, e nagy uri „passióktól“ félre kell, hogy vonuljon s így erőit pangásban satnyítja el vagy dőzsölésben rongálja meg.

Különben is a hazánkban divó sportok nem felelnek meg ama magasabb feladatnak, mely az athletizmus célja. Ily körülmények közt bizony áldásos gondolat volt az athletikát hazánkban meghonosítani, mely már egyszerűsége és olcsósága miatt is a népszerű sportok megteremtését és általánosítását fogja eredményezni.

Minden habozás nélkül elfogadhatjuk ama lelkes férfiúnak, ki első pendítette meg hazánkban az athletizmus eszméjét — nézetét: kell, hogy az athletizmust, kell, hogy az izmosságot, minden tulzás és idealizmus nélkül Magyarországon nemzeti hittanná emeljük, hogy annak iskoláinkban, tanintézeteinkben, érettebb korú férfiúi körökben, nemzeti intézményeink templomában oltárt emeljünk. Az izmosság eme glorifikációja nem jelent betyárizmust, nem jelenti a nyers erő durva kitörését a szellemi lendület rovására. Egymás mellett, nem egymás ellen!

Az Athletika hatása.

„Álomkórságban dermedez nemzetünk;
de még van idő a fölébredésre!”

Széchenyi.

Nemzeti életünkben halomszámra merülnek föl a kóros állapotok. Első és legfőbb bajunk, hogy az élet, melyet a magyar nemzet Magyarországon folytat nem is nemzeti. Az az újabb haladási szellem, mely oly lázasan ragadta meg e nemzetet az utolsó évtizedben — sok irányban előre vitt ugyan bennünket a kultúrában, de sajnos, hogy a könnyelmű rohanás oly káros hatásokat is szült, melyek a nemzeti életnek csak hátrányára szolgálhatnak.

Ha szét tekintünk hazánk népein, ha bepillantunk a magyar társadalmi életbe megütközve fogjuk tapasztalni, hogy az a tiszta magyar nemzeties szellem, mely mindig kirívóan jellemezte nemzetünket, vajmi csekély mértékben nyilvánul, sok helyen pedig nem is találkozunk vele.

Megkapott bennünket a haladás szelleme és úgy elragadott a kultur nemzetek eszméinek magas régióiba, hogy nem ismerünk önmagunkra. Mig így szel-

lemi téren, gondolkodásunkban szárnyakat öltve haladunk, repültünk a többi művelt nemzetekkel — addig tényleg belső életünkben elvesztettük a nemzeties alapot s ingatag formák bizonytalan talapzatára alapítottunk institucziókat, melyek kivetkőztettek eredi alakunkból, s megfertőztették nemzeties szokásainkat.

Hagyján, ha ez institucziók nemcsak jó intenczióval alkottattak volna, de jót is eredményeznének. De nem úgy van; mi vagy nem tudunk bele szokni ez institucziókba s akkor semmi hasznuk nincs, vagy a kik beleszoknak — azok elvesztik a nemzeties typust, a nemzeties érzést és akkor csak ártalmasak lehetnek.

Mindazon nagy átalakulásokban, melyek a békés haladás csendes idejében — e nemzet életében fölmerültek; meg látszanak a nyomai a törekvésnek lépést tartani a külföld előhaladott nemzeteivel, ott vannak a nyomai a civilizációnak, a kulturának, a művelődésnek — csak egynek nincs nyoma, csak egyre nem gondoltunk, csak egyet hanyagoltunk el s ez az, hogy megfeledeztünk a magyar nemzeti élet megerősítéséről a magyar faj izmosulásának, — nem külső törvények, de belső intézvények és eszközök által való előmozdításáról, a magyar typus, alak szépség és erő kifejtéséről és tökéletesítéséről.

Hiába haladunk mi a többi nemzetekkel egy ösvényen, hiába törekedünk velük egy polczon állani, mert mind e törekvés, hiu és kábakapkodás a külsőségek után, ha belső nemzeti életünkben nincsenek meg a kinyomatok, melyek fölismertetik a nemzetieességet,

ha nincsenek meg a garanciák, melyek biztosítják a magyar faj életrealóságát.

Történelmi multunk, hatalmunk, hajdani nagyságunk és dicsőségünk oly fényt vet a magyar névre mely fény követeli, hogy ennek a névnek továbbra is megszerezzük, fenntartsuk a tekintélyt, a ragyógást, a varázserőt.

A magyar név, pedig a magyar faj izmossága, erőssége nélkül soha fényt nem árasztthat, hosszasan fenn nem maradhat.

Pedig épen ezt a magyar fajt, ezt a tiszta eredeti nemzeti typust szoritottuk háttérbe és hanyagoltuk el. E nélkül pedig Magyarországra nem ismerhetünk rá, e nélkül Magyarország oly ország, melyben nincsenek magyarok, a magyar nemzet oly nemzet mely nem áll magyarokból.

A helyett, hogy helyes institucziók, szokások és életmódok által arra igyekeztünk volna, hogy azon számtalan idegen vért, mely ma már az egész magyar fajt át meg át keresztezte — magyarra alakítottuk volna, magyar erőt, magyar szívósságot, magyar szellemet öntöttünk volna belé, magát a tiszta, magyar fajt is engedték elcsenevészedni, ellomhulni, elerőtlenedni.

Ugy állunk most, hogy a nemzeti erőre, még nyers alakjában sem ismerhetünk rá, pedig tulajdonképen ezt a nemzeti erőt kiművelnünk kellett volna s akkor bizonyára bátrabban haladhatnánk a haladás pályáján, öntudatosabban állhatnánk ki a sikra a művelt nemzetek versenyküzdelmében.

Ily körülmények között hazafias kötelességünk az állami élet sok irányu bajai között is meg nem fedkezünk arról, hogy mivel tartozunk nemzetiségünknek, mivel tartozunk fajunknak. Kötelességünk első sorban azon szunnyadó erőket, melyek eltagadhatlanul nemzetünkben rejlenek életre hívni, kötelességünk nemzeti létünket szilárd alapokra fektetnünk kötelességünk faji erőinket is tehetségeinket kifejleszteni. Annál inkább kötelességünk ez, minél hatalmasabban és kirívóbban tűnik föl, hogy a magyar nemzet belső élete, mily kóros jeleit hordozza a satnyaságnak, a gyöngeségnek, mily veszélyes mérvben burjánzik föl a nemzeti, a társadalmi és családi életben a tehetetlenség, a félszegség, az ügyefogyottság és a renyheség.

Hasztalan szavazunk meg ágyukra, hadi felszerelésre milliókat — a honvédelem mégis silány lesz, ha nem gondoskodunk, hogy vitéz és edzett karok, bátor és elszánt férfiak gyujtsák meg a kanóczot, védjék meg a hont. Bármennyire tökéletesedett is a hadi tudomány, a harc hevében mégis férfiakra nem gyöngye gyermekekre vagy elpuhult, gyáva emberekre van szüksége a nemzeteknek. Hiába alkotunk humánus és a kultúrával lépést tartó törvényeket, ha nincsenek szilárd jellemű, nemes gondolkodású férfaink, kikben a törvény hű, engedelmes és tisztelő szolgálira talál. Czelálan törekvés a társadalmat reformálni, míg a társadalomban az embereket férfiakká nem tesszük. Hiu vágy családi boldogság után epekedni, míg a családban a férfi meg

nem tud felelni ama magas feladatnak, s fenn nem tudja tartani ama előkelő tekintélyt, s élni nem tud ama kiváló jogokkal — melyek neki a családi életben osztályrészül jutottak. Egyoldalú felfogás az egyént a szellemi eszközök egyedüli befolyásával akarni a tökéletesedés magas fokára emelni, a nélkül, hogy a természeti erőket és tehetségeket tekintetbe ne vegyük; az ember testét is úgy mint szellemét együtt harmónikusan ne neveljük.

Bármerre nézzünk is a társadalmi élet rétegzeiteiben szomorú meggyőződést szerzünk arról, hogy nemzetünk, népünk mennyire, mily veszélyes mértékben szivta be az újabb eszmeáramlatok mindazon elferdített és kifacsart irányzatait, melyek a nemzeti élet követelményeinek nemcsak hogy meg nem felelnek, de magának a közjónak a közboldogságnak egyenes és határozott akadályait és hátrányait képezik. Csodálatos ragadóssággal terjedtek el e kóros eszmék nemzetünkben.

Hazánk népe, mely mindig magasabb és nemezebb eszmékért harczolt, mely tiszta lelkesedést, és önfeláldozó hazafiságot tanusított a viharos századokban mindig — bámulatos fogékonysággal sajátította el az önzést, a közönyösséget, az egyéni kényelem a személyes érdekek s egy szóval a szentebb és emelkedettebb cél nélküli dolgok iránt a században fölhangzott iránymutató eszméket.

Bámulatos haladást mutatott ebben nemzetünk. Mig anyagilag és szellemileg messze hátul sántikálunk a többi nemzetek mögött, addig e fekélyes nyavalyák

rohamosan terjeltek el közöttünk s messze tul szárnyaltunk ezekben minden többi nemzetet. Épen ez az irány, mely kihat ugy a társadalmi, mint a nemzeti életre — fölötte káros eredményeket szül azon nemzetekre nézve, melyek mint mi, honfiui erények, férfias tulajdonságok, polgári kötelességérzet mellett tarthatják feñn magukat.

Ezt az irányt, ezt a szellemet ki kell irtani, le kell tarolni. A haszon lesés, a kenyér hajhászat, a gyáva és aljas fogások, a puba kéjelgés, a ravasz jellemtelenség — helyébe hazafiság, áldozatkészség, férfiaság, szigoru erények, jellemesség kell, hogy lépjenek, hogy fenntartsuk nemzetünket, hogy megvédjük hazánkat, hogy be ne szennyezzük a magyar nevet.

Férfias szokások, életmód és institucziók által férfiakká kell, hogy átalakítsuk magunkat. Férfiakká, kik a harcz veszélyei közt nemes hősiességgel, ingathatatlan bátorsággal, és önfeláldozó kitartással állják meg helyüket, kik izmos kezekkel, edzett észszel védelmezik a hont és gondozzák az államot; kik a béke csendjében a társadalomban ugy mint a családban a tiszta becsületesség, a lelkes férfiaság, a mocsoktalan jellemesség megtestesítői legyenek. Férfiakká, kik testben és szellemben épek, erősek, edzettek, kitartók és szívósak legyenek.

„A társadalom beteg“ hangzik már évek óta a felkiáltás, de tényleg segíteni a betegségen, a bajon nincs senkiben ösztön, nincs senkiben kitartás és erő. Számos bajai a társadalomnak visszavezethetők arra, hogy a társadalomban oly emberek szerepelnek, kik

magukban hordozzák a kóros állapotokat. Az emberek, az egyesek, maguk a tökéletlenek, maguk a hibások, maguk az idétlenek. Erős hitem és meggyőződése, hogy a mely perczen az egyesek más elveket, más élet-módot, más szokásokat követnek; azon perczen megváltozik a mostani nyomasztó helyzet, megszűnnek a boldogtalan panaszok, föléled, új ifjúságra kel a társadalom. Meg vagyok győződve, hogy ha az ember-nevelés az ember-i domotás rendszeres irányban, általános gyakorlatban, öntudatos és lelkes kezelésben érvényesül — új „aéra“ derül föl a társadalom fölött, új szellemet ölt a társadalmi élet, megszűnnek azok az emberietlen s még inkább férfiatlan nyomok, melyek a mai-kor minden társadalmi osztályára oly csufos bélyegként vannak ütve.

Czél, irány és elvek nélkül haladnak ma az emberek az élet utain — s bolyongnak is ezért, mely bolygás őket nem egyszer az örvénybe viszi.

Nincs öntudat, nincs kitartás, nincs akaraterő a mai kor embereiben — s az ingatag jellem szomorú példány képeit nem egyszer látjuk elmerülni a bűn pályájában.

Lélek-nagyság, férfiúi erély, bátor elszántság ritkán kíséri az élet viharaival küzdődőket; s a gyöngeség, a félelem, a félszeg kedély számosznak ad kezébe öngyilkos fegyvert, — hogy megmentse magát a további küzdelemtől.

Ott ahol férfiak alkotják a társadalmat s illetve azok viszik benne a tónust, nem lehet, nem szabad, hogy az ilyen meg hasonlásoknak, az ilyen nyo-

morult viszonyoknak, az ilyen kóros betegségeknek, helye, talaja legyen. Csak az olyan társadalomban burjánozhatnak föl e bajok, a melyekben kevés ember bir férfias tulajdonokkal.

Felsoroljuk-e a társadalmi félszégeket, a léha életet, a nyegle fogásokat, a hiuság több irányu kórságait, az üres kapkodásokat, a könyelmű életmódot, a nevetséges és hitvány szokásokat, az undorító kicsapongásokat, a meggondolatlan mértéktelenséget, melyeknek mindannyia szorosan összefügg a mai társadalmi élettel s nagy részben eszközlik annak romlottságát, kórosságát, vonaglását.

Ezeket a félszégeket, ezeket a nyavalyákat irtja ki a társadalomból ama áldásos instituczió, mely mindazokból, kik hiveivé avatják fői magukat ép, erős, jellemes és tökéletes férfiakat alkot. Olyanokat tehát, kik e ronda félszégektől távol állva, tiszta életet folytathatnak. Az ily férfiakból álló társadalom adhat létet a megtisztult társadalmi életnek.

És mit szóljunk a családi életről?

Bizony kevés azoknak száma, kik boldog családi életet folytatnak. Pedig jó részben ennek az oka is a mi férfiatlanságunkban rejlik.

Az emberiség általában s egyenként, örökös zavarban van azzal az X-szel szemben, — amint Dumas nevezi — a melynek neve: nő.

A családi életben természet szerint nagy és főszerepet játszik a nő. Mindig tőle születünk: gyakran általa halunk meg, mert ha a gyermeknek megadja az

életet, vissza veszi ezt a férfiutól a mennyire csak teheti. —

A családi élet boldogsága — mindamellett, hogy benne a nőnek oly előkelő szerep van, már értékénél fogva is adva — nagy részben és első sorban attól függ, hogy milyen a f é r f i.

Ha a nő igazi férfi kezei közé kerül, lehetetlen hogy a családi életben annyi keserűség, annyi viszálykodás történhessék, mint történik az olyan családi életben, melyben a férfi nem férfi de tehetetlen, nyomozult lény.

A ház-as-élet ugyszólván egy szellemi harcz a férfi és nő között. A nő nyíltan rabszolgájává akarja tenni a férfit, titkon pedig azt óhajtja, hogy urává, erős, de szelid és igazságos urává legyen, a kinek hódolhasson, a kit szeressen, őszinten tiszteljen, mikor már urának ismerte el. Ha a férfi szilárd jellemével, akarat-erejével, értelmével imponál a nőnek, akkor az meg van győzve, örökre alá van rendelve, hű szövetséges. Egy szóval erkölcsi fölényt kíván a nő a férfin, mely ha megvan, megvan egyszersmind a boldog családi élet is.

Ott a hol a férfi nem tud imponálni a nőnek, hol a nő nem bámulja meg a férfin a férfiaságot, ott ritkán van meg a családi boldogság. Az ilyen ház-as-életnek néha rosszabb vége is van. Megtörténik, hogy a csalódott férj szörnyen kitüzül haragjában, nincs elég nevelése, rögtön elvál a nőtől, pört indit vagy fegyvert ragad, másvilágra küldi a nőt s néha önmagát is elemészti egy füst alatt. A családi élet kétség-telenül sok helytelen viszonyt, sok bajt hordoz méhében a mai korban. Az ugynevezett társadalmi bölcsé-

szek azt mondják, hogy minden bajnak az az oka, hogy nem akarják elismerni a nőnek a férfival való egyenlőségét, s hogy meg kell adni ennek ugyanazt a nevelést, s ugyanazon jogokat, a melyeket a férfi élvez; a a férfi visszaél erejével stb.

Pedig tulajdonképen épen abbar fekszik a baj kutforrása, hogy a férfi gyöngé, hogy nincs benne helyes vezetési képesség, hogy nincs benne férfiúi öntudat, méltóság, erély.

A nő se nem egyenlő a férfival, se fölötte nem áll, se nem alárendelt neki, egészen másnemű értéke, más az alakja, más a hivatása. A természet a férfinak adta az erőt és pedig adta azt azért, hogy azt, valamint más természeti adományait rendeltetésszerű hivatásának teljesítésére fordítsa. A mely férfi erejével, úgy a hogy kell, úgy a hogy illik, nem él — az maga az oka a legtöbb esetben a házasságban előforduló szomorú eseteknek.

Nem a nő jogait, nem a nő társadalmi állását kell kiterjesztenünk, nem a nő nevelését kell módosítanunk, hanem i g e n i s a f é r f i é t. Férfiakat kell nevelnünk, kik a családi életben is megfelelnek hivatásszerű kötelességüknek, kik erős kezekkel vezetik a családi élet kormányzatát, kik betöltik azt a nemes és előkelő állást, melyet nekik a természet a családban kijelölt.

Ha ily férfiak fognak családot alapítani, nem kell, hogy a nőnek több jogot s szabadságot adjunk, mint a mennyivel bir, mely által csak törvényes s társadalmi ellenfelévé lenne a férfinak; nem kell, hogy a nő tör-

vényt hozzon, hadseregeket vezényeljen, mozdonyokat vezessen, mely épen olyan nevetséges lenne, mint ha a férfi akarna nő fejdíszot viselni, szoknyát hordani, kivágott deréku ruhába bujni. Valamint megvan mindenkinek saját alakja, teljesítse mindenik a maga hivatását.

Igekezzünk tehát férfias életmód által férfiakká, férfiasakká edzeni magunkat s tapasztalni fogjuk, hogy a családi élet is azon arányban fog boldogítóbb, áldásosabb, termékenyítőbb lenni!

Kiemeljük-e azon nagy, jótekmény befolyást, melyet az egyén fejlődésére, jellemére, ama férfias gyakorlatok üzése gyakorol, melyekről épen itt szólnak?

Ha morális szempontból vesszük szemügyre a mai kor embereit — nem kevésbé találunk silány jellemekre, szolgálélekre, bárgyu, gyámoltalan, félszegesüekre, — mint elkorcsosult, elcsenevészedett, elnyomorodott testükre.

Főlösképpen volna hosszasan fejtegetni, hogy a mostani nemzedékben, mily önállásnélküliek, mily hajlongó alázatos szolgálók, mily jellemtelenek, mily önértéknélküliek, sőt mondhatni mily gyávák legnagyobb részben az emberek.

Még kevésbé kell azt bizonyítgatni, hogy az ily emberekből alakult társadalomra és nemzetre nézve mekkora szegénység, mekkora gyalázat háramolhatik oly esetekben, midőn e hitvány tulajdonságok a társadalommal, a nemzetiséggel jönnek összeköttetésbe.

Épen ez elharapódzott tulajdonságok egyensúlyozására, kipusztítására: mennyire fontos szerep jut az institúciónak, mely kiválóképpen a jellemesség, a lova-

gias érzet, a férfias méltóság, az egyéni bátorság, az önérzetesség fölébresztésére és fejlesztésére hat!

A szolgaság iránt való hajlam, a csuszás-mászás, a hajlongás — nem csekély mérvben harapódzott már el nemzetünkben. Komoly baj, mely mindig járomba szokta vinni a nemzeteket.

Az ingatag, gyöngé jellemek fölös számmal jelentkeznek közöttünk. Ezek nadályok, melyek nemzeti becsületünket szivják ki. A mely embert a tiszta önérzetesség nem heviti — az kevés számot tarthat arra, hogy férfiak közt foglalhasson helyet. A gyávák pedig bemocskolják nevünket.

Mindezek ellen az orvosszer megvan.

Az az egyén a mely lelkesen és hévvel üzi a férfias gyakorlatokat, férfias életmódot és szokásokat folytat és követ — jellemében úgy, mint egész lényében megérzi annak hatását.

Nem frázis, de komoly való, hogy e férfias gyakorlatokban való részvétel, ez áldásos instituczió alkalmazása közreműködik az egyén jellemének szilárdításában, közreműködik a nyíltság, a függetlenségi érzet ápolásában, hatással van az önállóság, a szabadság érzet, a komoly higgadtság, a bátor elszántság, az egyéni kezdeményezési képesség, egy szóval a férfiaság fejlesztésében!

Az athletika, melynek hatása ily sok irányu és mélyrevágó — bizonyára érdemes instituczió arra, hogy hévvel, lelkesedéssel felkaroltassék!

Az Athletika és a fiatalság.

„Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága,
Avagy virág vagy te Hazám ifjusága?
Jaj az olyan kertnek, jaj, mert megverte az Isten,
Ahol, mint ti vagytok magyar ifjak, ilyen virágok
teremnek.“
Petőfi.

A mai fiatal-ág ellen fölhangzó panaszok nem légből kapottak. nem alapnélküliek.

Komoly, milyen fekvő bajai vannak a mai fiatal-
ságnak, melyeknek gyökerei már a serdülő korban
veszik kezdetüket. Maga a nevelés melyben
a gyermek ifjává nő rossz, elhibázott — úgy annyira,
hogy egyáltalán nem lehet csodálkozni, ily nevelési rend-
szer mellett az ifjuság elkorcsosultságán.

Csodálatos csak az, hogy látva, tapasztalva e nyomorult eredményt — oly hosszú idő óta nem volt téve
erélyes kezdeményezés e ferde irány megváltoztatására.
„A nemzet reménye,“ „a haza jövője“ a magyar fiatal-
ság, hangzik minden oldalról. Silány remény, kétes
jövő akkor az a mit a nemzet remél, s ami a hazára
vár. Szellemben gyöngé, testben félszeg, erkölcsben
romlott a mai fiatalság tulnyomó része. Bátran elmond-

hatnók, hogy a magyar intelligens fiatalságnak csak egy tizede méltó a nemzet büszkeségére, míg kilencz tized része különféle hibák kóros betegségeit hordozza magán.

Igazi t a r t a l m a s s á g nincs a fiatalságban — mindaz a mit mutat s a mivel fölöttébb dicsekszik üres külsőség, routinírozott nyegleség, kapkodó fölületesség. A férfiaság nála henczegő kapczáskodás, a higadtság lustaság, az elvbeli szilárdság nyakasság, a testi ügyesség u t á n z o t t mozgékonyaság, a bátorság t o l a k o d ó v a k m e r ő s é g, az erény a hősködés, a társadalmi műveltség a g o r o m b a s á g. Férfiatlanságának legszégyenletesebb bizonyítéka a nagy mérvben elharapózott u t á n z á s-k ó r. És hol vannak a választottak? Bizony azokat Diogenes lámpájával kell keresni s azok is t ö k é l e t l e n e k, hol egy, hol más i d é t l e n tulajdonsággal vannak felruházva.

A ki közelebbről ismeri a fiatalságot igaznak fogja ez állítást tartani.

Fölösleges volna azt bizonyítgatni, hogy egy nemzet életrevalósága, szellemi fejlettsége, erkölcsi komolysága — nemcsak a meglett férfiak jellemében tükröződik vissza, hanem abban is, hogy milyen a fiatalsága. A históriából merithetünk tanulságot. A demoralizáció lejtőjén lejjebb és lejjebb guruló nemzeteket kivétel nélkül léha, elpuhult, élvét s érzéki gyönyört hajhászó fiatalság jellemzi, mely megfelelkezik minderről, a lét mulékony gyönyörein kívül.

Nagyszerűen áll előttünk Spárta ifjuságának pél-

dája. Edzett idegeivel, szilárd jellemével hatalmas biztosítékát képezte az az állam jövőjének.

Ott áll a példa a másik oldalon Róma azon fiatalságában, mely megszűnt utánzandó példa gyanánt tekinteni az antik egyszerűséget, jellemtisztaságot és szabadságszeretetet; s közömbös lett a közügyek iránt, hajhászta a hatalmasok kegyét s a kelet-ázsiai fénytűzéssel és sybarita gyönyörökkel járó erkölcstelenségbe merült.

A fiatalság drága kincse a nemzetnek, melybe legszebb reményei vannak központosulva, mely gondoskodásának legfontosabb tárgyát képezi. A fiatalság jövője a hazának. E jövő biztosítéka a fiatalságban rejlik. Annak jobb irányu fejlődésétől, annak életrevalóságától van feltételezve legfőképen, a „jobb-kor“ a „fényre-derülés“ bekövetkezése.

Bizonyos az, hogy a mely nemzetnek fiatalsága mélyen belemerült ama ferde és kóros irányba, mely a nemzeti élet jövőjére nemcsak, hogy semmi biztosítékot nem nyújt, de sőt azt kétségessé teszi — első sorban ez ok miatt van veszélyeztetve fennmaradhatása.

Legszorgosabb kötelessége tehát minden hazafinak nemzete ifjúságának ezen irány felé haladását — teljes erejével megakadályozni igyekezni.

A ki mélyebben bepillant a magyar fiatalság életébe, aki komolyabban gondolkodik annak állapota felől, a ki lelkesebben törődik annak s így a hazának jövőjével — az be kell, hogy lássa az irány rosszaságát, az ebben való haladás mindinkább elharapódzó és

veszélyesebb voltát — és kell, hogy átérezze egy helyesebb, egy nemesebb irány felé való utalás szükségét.

Ha körültekintünk a magyar fiatalság sorai között, első sorban is találkozni fogunk egy sz e m b e ö t l ő virgoncz seregre. Ez a „jeunesse dorée.“ K i t ü n ő s e r e g, mert életelvének egyik princípiumát épen a k i t ü n é s teszi. Sajátságos egy faj, nem ismer más életcélzt, mint a szakadatlan élvezetet, ezenkívül nem törődik semmi nemesebb érdekekkel. Fő jellemvonása a f e l t ü n é s i v i s z k e t e g és pedig l é h a c s e l e k e d e t e k, vagy ü r e s k ü l s ő s é g e k á l t a l. És itt verseny is van valóban a „jeunes dorée“ tagjai közt. Az „egymáson túl tenni akarás“ által kifejlesztett versenyképesség ma már valóban ritka tökélyre haladott a nyakkendő kötés mesterségében, valamint fényes eredményt mutathat fel a magyar fiatalság e nemének ivóképességében, magasfokú pazarlásában s egyéb ifjui t e h e t ő s é g é b e n.

Fiatalságunk ez évről-évre szaporodó részét, mely megnépesíti a kávéházakat, a vendéglők éttermeit a kártyaszobákat, a játékbarlangokat, egyéb dobzódó zughelyeket s minden nyilvános helyet, hol feltűnni és parancsolni lehet — e r ő t l e n s é g, f ő l ü l e t e s s é g, k é s z ü l e t l e n s é g, s z e m é r m e t l e n s é g, társadalmi — a szó nemesebb értelmében — m ű v e l e t l e n s é g jellemzi. Kiválóan a „makao“ a „ferbli“ és a „maitressek“ érdeklik. És fájdalom ma már a párisi vivmányok sorában rá nehezedik az „abszinte“ mámoros szörnnyetege is, mely a francia if-

juság megrontója és átka; férfiaságának beszeny-nyezője.

Az ifjuság e részének nincs más föladata, mint az élvezetek, az érzéki mámor folytonos hajhászatában pazarolni el egészségét, életerejét, idejét és mindenekelőtt v a g y o n á t. Mondjuk v a g y o n á t, mert a magyar „jeunesse dorée“ vagyonos ifjakból áll.

Bizony nagyon elszomorító, hogy éppen a tiszta magyar fajból való ifjui vér fertőztetik be, s ez által a magyar nemzeti erő silányittatik meg és korcsosittatik el. Magyar ifjuságunk e társadalmilag zajos szerepet játszó része a legrégebb és legjobb hangzásu magyar családnevek viselőiből alakul.

Ebből a csoportból, mely a nemzeti typust, a nemzeti szellemet, a nemzeti erőt, a nemzeti erkölcsöket kellene, hogy képviselje — évről évre többen és többen teszik tönkre magukat. Egyetlen tulajdonságot tartottak meg ez ifjak a magyar jellemből. Az u r a s k o d á s t. És ebben valóban a tökély magas fokán állanak.

Igaz az, hogy nincs a föld kerektségén egyetlen fiatalság, mely oly nagyszerű „ú r“ tudna lenni, mint a magyar „jeunesse dorée.“ Ebben graszszálnak, ebben bámulni kell őket. Fájdalom azonban, hogy éppen e kitűnő tulajdonságuk rájuk s közvetve a nemzetre végtelen veszedelmet hoz. Mesés összegekre megy az, mit e nembeli fiatalságunk örült pazarlási szenvedélyből a legsilányabb, a legmétélyezőbb czélokra évenként kidob. A fiatalság e részének életcéljává lett a főrangnak költséges passióinak m a j m o l á s a,

s oly nyavalyává nőtte ki magát, hogy hazánk jobb módú ifjabb nemzedékének tagjai egymásután verik el ősi birtokaikat. Nyomasztó érzettel nehezedik e tény a hazafi szívére, mert ebben a magyar fajnak elnyomorodására, az ősi magyar családok kipusztulására, a magyarságnak háttérbe szorulására, és a szereplés teréről való lenyomására — ismeri föl az előjeleket.

Keserű gondolatokkal kutatjuk a végeredményt. És bús fájdalommal alkotjuk magunknak a szomorú meggyőződést, hogy a magyar fiatalság e részének pazar, léha, könnyelmű s minden komolyabb munkára képtelen élete — a nemzeti élet megbénítását fogja eredményezni.

Példák tanusítják ezt. Egymásután kerülnek idegen kézre az ősi birtokok, jutnak az elszegényedés koldusbotjára régi magyar családok, a vagyoni és erkölcsi bukások egyre szaporodnak, a jó barátok kegyéből élőködők és a társadalmi herék ma már nálunk légiót képeznek, a bünpercek s öngyilkosságok száma növekedik, sok feldult család elveszett boldogsága után kesereg, az ifjúság életmódja, szokásai és silány elvei folytán. Az ifju nemzedék e része ily állapotában valóban megszűnt bármi biztosítékokat nyújtani a nemzet jövőjére nézve.

Ezeknek a sorából kerül ki a „blazirtok“ a „kiélték“ egész légiója, kik megmételtyezik a társadalmi légkört s oly szellemet és életet lehelnek abba, mely minden nemesebb és szentebb ambíciót és törekvést csirájában elfojt.

A magyar ifjúságnak egy második csoportját képezi a „l á r m á s h a d.” Ehhez a legnagyobb kontingenst az egyetemi tanulók szolgáltatják. Az ifjúság e része, mely nem sokkal előbb a középtanoda zsarnoki féke alatt görnyedt — most mint a lánczaitól megszabadult sas, korlátlanul kalandozza be a látható tért. Féktelenül tombol, kicsapongó módon demonstrál, irtózatosan kiabál. Teljes szabadság nyílt meg neki az egyetemre léptével a tudomány mezején s ő e szabadságot, e korlátlanságot nem rendeltetése helyén, de a polgári, a társadalmi életben akarja alkalmazni. Igaz, hogy az ifjúság e részében meg van a sóvárgás a nagy eszmék után, de ugyanakkor a frázisok által hódíttatik meg. Igaz, hogy meg van benne a törekvés a magasztos célok felé, de gyerekes dolgok által félreveztetik. Tulságosan is tud lelkesedni a nagyszerű iránt, s nagyon is el van ragadtatva önmaga iránt. Vannak e csoportból, kik nagyságuk azon tudatával bírnak, hogy műveik által egy Shakespearet, egy Göthét, egy Petőfit elhomályosítanak, kik szentül hiszik, hogy magasban szárnyaló eszméikkel Stephanson vasuti rendszerét, Fulton gőzhajózási elméletét, Morse távirói találmányát fölleslegessé teszik. Mindez azonban hagyján volna, mert hisz ez elbizakodás, e könnyelmű rajongás a viszonyok fölismerésének égő tűzében csakhamar elenyészik. Hanem a főbaja e csoportnak, hogy végtelenül kicsapongó.

A kávéház, a politika, a fáklyás menetek és efféle demonstrációk zajos életet előidéző „sport”-ja az, mi őket leginkább érdekli. Vannak e csoportnak fölös

számmal olyan czéltévesztett tagjai, kik minden neme-
sebb ambíció és tudománykedv nélkül a korcsmai
hősködésben és nyegle garázdálkodásban lelik kedvü-
ket. Ezek azután durvák, faragatlanok, finomság, tár-
sadműveltség nélkül.

Van egy „melancholikus sereg” is, mely folyton
az élet, a világ nyomorúságáról, keserveiről lamentál.
E fonnyadt gondolkodásuak rendesen tulságosan meg-
feszített é r z e l m i és é r t e l m i működésüknek
áldozatai. Ők képezik az ifju „élet untak” ama sze-
rencsétlen csapatját, mely illuzióit elvesztve az élet, az
ifjuság s a nemesebb eszmék iránt, korán érett gyü-
mölcsként — már e rózsás időben assz-kórban szen-
ved. Nyomorult élet az övék, mely tultengődött gon-
dolkodásuk és érzelmük folytán csak senyvedésnek néz
előbe!

Vannak azonban mind e csoportok alól kivételek.
Van öntudatos, a jövő feladatai iránt tájékozott, ko-
moly munkásságban örömet lelő s a közügyek iránt
érdeklődő fiatalságunk is; — de számuk oly csekély,
testileg annyira gyöngék, életrevalóságuk oly kétséges,
tulajdonaik oly félszegek és egyoldalúak, hogy a nem-
zet jövőjét illetőleg szilárd biztosítékot nem nyujt-
hatnak.

Erre a biztosítékra nézve fiatalságunkban az
a k a r a t e r ő t, az é r t e l m i fejlettséget,
a f é r f i a s k o m o l y s á g o t, a m u n k a u t á n i
b u z g a l m a t, a t a p a s z t a l a t o k i r á n t i
s z o m j a t, az ö n á l l ó s á g i é r z e t e t, a t i s z -
t a é l v e z e t e k kedvelését, a h a z a f i u i b ü s z -

keséget és lelkesedést, a testi ügyességet és erősséget kellene kifejlődve látnunk.

De ezeket a tulajdonokat a magyar fiatalságban nem találjuk fel s így ebben a fiatalságban mindaddig míg így marad, a nemzeti élet biztosítékát nem kereshetjük.

Méltán kell azonban elismernünk, hogy a ferde irány, melyben a fiatalság él és fölnevekedik a mai társadalmi élet kifolyása. A fiatalság kényszerítve, kényszerülve van ez irányban haladni. Ezt az irányt meg kell változtatni mielőbb, mert a további haladás e lépcsőn csak veszünk felé vihet. És e téren a hazafiak komoly belátására és támogatására, a magyarság nemzeti érzelmére s az ifjúság még ki nem aludott tüzének lelkes szikrájára appealálunk!

Tény az, hogy a magyar fiatalság tulnyomó nagy része minden nemesebb szórakozást nélkülöz, a szellemet és testet egyaránt élénkítő és edző multságoktól távol áll, a férfias életet fejlesztő, a tisztább ambíciókat fokozó eszközöket nem ismeri.

Ezeket kell a magyar fiatalságnak fölkeresnie, ezekhez kell közelednie és ezeket kell megkedvelnie.

Eddig a magyar fiatalságnak nem volt oly közös „arenája,” melyben föltaláljon minden momentumot, melyek egyéni erőinek kifejlesztésére, az emberi képesség és hivatás elérésére s a férfias tulajdonok elsajátítására — mutatják meg az irányt.

Nem volt a magyar fiatalságnak gyűlhelye, hol ál-

talános és változatos szórakozást találjon, hol törekvése sikert arasson. Nem volt a magyar ifjuságnak központja, mely köré csoportosulva, a szellemi munka után — a sörcsarnok, a kártyaszoba, a kávéház stb. helyett — ép oly üdítő, mint lelkesítő és kellemes mulatságban részesüljön.

Nem volt küzdő tere, hol a férfiúi erő és ügyesség kifejlődjék, hol a férfias ambíciót és törekvést tapsok kísérik, hol a verseny szelleme ébresztessék, a verseny képesség fokoztassék, hol a haladott tehetség érdem-koszorúért harcoljon, — diadalt arasson!

A ki mélyrehatóan gondolkodik az emberi élet rugóiról, az tudni fogja, hogy mik ezek a tényezők s mily mesés hatásu szerep jut nekik éppen az ifjui életben, kedélyre, a szellemre, a testre.

Ha a magyar fiatalság nemes hévvel, igazi lelkesedéssel és kitartó akarattal karolja föl a népszerű és sok irányban áldásos intézményt: az athletikát, — úgy bizonyára hatalmasan fog fölgerjedni a buzgalom a jobb-irányu fejlődés iránt!

És ez a jobb irányu fejlődés meg is fogja teremni gyümölcseit. Üde vér fog pezsegni a magyar fiatalság ereiben, élénk szellem, éber érzék fogja vezetni elhatározásaiban, igazi tűz, nemes hév fogja lelkesíteni ifjui életét, és izmos karja szedeztetse hatalmas szolgálatokat fog tehetni a hazának!

Az így átalakult, fölfrissült, új életre ébredt fiatalság a legbiztosabb garancialeszen a nemzet jövőjére nézve.

Ebben a fiatalságban központosulhat joggal a nemzet legszebb reménye. Ez a fiatalság képezheti a haza jövőjét!

Hazafiúi büszkeséggel és örömmel rakhatják az ily fiatalságnak vállaira a nemzet aggastyánai az állam gondjait és terheit — megingathatatlan oszlopok lesznek ezek, melyek a terhek alatt nem fognak roskadozni soha.

Ha ily ifjak képezik a haza oszlopait — nem foghat ingadozni annak sorsa, de biztos alapokon halad a jobb, a boldogabb kor felé.

Legyen ilyen a magyar fiatalság a „Haza fényre derül!”

Az athletika és az egészségügy.

„Minden állam alapja az egészség,
mert csak ez teremti munkaszeretetet
és keresetet, hősiséget és békét, jólétet és erényt!”

Nem lehet eléggé gyakran és eléggé erélyesen hangsúlyozni, hogy ha valamely nemzet nagy és erős akar lenni, legelőbb is saját egészségügyi viszonyait kell gondoznia és ápolnia. Igen helyesen mondta nem régen Disraeli Manchesterben a következőket: Képzeltünk magunknak egy birodalmat, mely győzedelmi koszorúkkal fedett, mely büszke műkincseinek sokaságára és nagyszerűségére, a muzeumaiban és könyvtáraiban összehalmozott és önkészített példányainak belbecsére; lakja bár 'e birodalmat értelmes, elmés és szellemes nép, de ha e birodalomban a népszámlálás a népesség csökkenését mutatja ki, sőt ha csak a férfi nem átlagos számának kevesbedését mutatja, a nélkül, hogy tévedni fognánk, előre megjósolhatjuk, hogy e nemzet, e birodalom történelmi jelentőségét lassankint leéli és teljesen elpusztul. A birodalmak nagysága legelső sorban a lakóknak fizikai fejlődésétől függ.

E nagy államférfi mondását, egy másikéval egészíthetjük ki. E mondás Derby lord-é, s így hangzik: „Az emberek csak lassan tudják fölfogni, hogy jóllétük mennyire függ önmaguktól, s bámulnak, ha azt mondjuk nekik, hogy kilencz tizedrésze azon betegségeknek, melyek az emberi nemnél meghonosodtak, magukban az emberekben birja okozó gyökerét.“

A halál igaz, hogy minden szerves lénynek elkerülhetetlen vége és oktalanság volna azt végtelenig elodázní akarni; ámbár abban nincs ellenmondás, hogy az emberi szervezetben oly oekonomia létesíttessék, mely teljesen fenntartja az egyensúlyt a táplálkozás és fogyasztás közt, de az ily egyensúly létrehozhatásától most még oly távol állunk, hogy a halált az új rend beáltaíg korlátlan urunknak kell elismernünk. De manap az emberek gyorsan szeretnek élni és gyorsan halni, a végelgyengülés következtében beálló, természetes halál ritka, mint a fehér holló; szeretjük a változatosságot még a halálban is.

„Mille modis morimur mortales. nascimur uno,
Una via est vitae, moriendi milli figurae.“

Módunkban van azonban nekünk a halál bekövetkezését minél későbbre halasztani — az egészség konzerválása által. Az egészség pedig eredménye általában, minden természetszerűen eszközölt mozgásnak.

Különösen jótékony eszköz az egészség fenntartására a testgyakorlatok üzése.

Az egészség egyik fő javunk, úgy hogy annak hiánya minket kisebb nagyobb mértékben feladataink

teljesítésére, szóval az életre képtelenné, s mondhatni élőhalottakká tesz.

A testi egészség vagy betegség, azon szoros egybeköttetésnél fogva, melyben test és lélek egymással állanak, mindenkor megfelelő arányban visszahatással van a lélekre s ennek összes munkásságára is. Az ép s minden tekintetben egészséges testű ember, kinél a testi erők összhangban kifejelettek, bizonyára ezen arányban ép gondolkodásu, vidám kedélyű s akarat erős is lesz, tehát lelkileg is egészséges. Az ember pedig csak akkor mondhatja magát egészsz nek a szó nemesebb értelmében, midőn nála ugy szellemileg, mint testileg a természet ajándékozta erők összhangban kifejelettek és sajátos feladataiknak fennakadás nélkül megfelelhetnek. A testgyakorlatoknak,—athletikának a testre vonatkozólag összpontosított feladata épen az, hogy az összes erők munkásítása által az egész test egészségét fenntartván, annak minden oldalú kiképződést szerezzen.

Távol áll tőlünk hazánk közegészségügyi viszonyait ismertetni s azok tárgyalásába bele bocsátkozni. Elégge s minden oldalról ugyszólván meg volt az vitatva.

Mint tényt és pedig szomorú tényt — ismerjük mindannyian azt, hogy hazánkban az egészségügy igen rossz lábon áll, s hogy a halálozások különösen a nagy városokban fölöttébb magas arányt mutatnak.

Itt csak két körülményre akarunk utalni, melyek kétségtelenül befolyással vannak nagyobb városaink-

ban a halandóság arányára és az egészségtelenség terjedésére.

Az egyik körülmény, melyre különösen is akarunk figyelmeztetni a prostituczió. A leggyalázatosabb prostituczió különösen fővárosunkban oly mértékben van elterjedve, oly botrányosan üzi orgiáit, hogy ha ez így megy tovább is, maholnap a tisztességes társadalom képezi a kivételt. Ez a mételey, mely feltartóztatlanul rágódik a köz erkölcsiségen és közegészségen, nemcsak erkölcsileg, hanem testileg is pusztít, bizonyos idő alatt elkorcsosítja, elnyomorítja az egész generációt. Nyilvánosan is eléggé hangoztatva volt a kósza, titkos kéjűnök üzelme s a bujakóros betegek elrémitő szaporodása.

Ez a rák-fene pedig undok posványnyá változtatja a társadalmat, megmérgezi a fiatalságot, kiöli lassankint a jobbakból is a szemérmet s a bűn iránti undort s nevel blazirt, frivol enervált nemzedéket.

E kósza szerelmi dudva mind jobban ellepi nagyobb városainkat, mindenütt felüti fejét s kifestett arczczal, szemtelen merészséggel megrontja a morálitást, botrányt kelt, megmételyezi a társaságot, fölburjánkoztatja a fajtalan életet, szaporítja a bujakórt s aláássa egész nemzedékek jövőjét. Ezen igazi értelmében élet-e-re-i-n-k-e-n rágódó betegségen nem lehet csak rendőrileg, de társadalmi uton is kell segíteni. A fiatalsággal magával kell megutáltatni e nyavalyát — azt kell rávezetni a tiszta élve-

z e t e k k e d v e l é s é r e , — annak i d e j é t k e l l n e m e s e b b s z ó r a k o z á s r a i g é n y b e v e n n i !

A m á s i k k ö r ü l m é n y , m e l y s z i n t é n n e m k e v é s b b é j á r u l a z e g é s z s é g m e g r o n t á s á h o z a z , h o g y t á r s a d a l m u n k b a n n a g y a z o k n a k s z á m a , k i k m á r f o g l a l k o z á s u k n á l f o g v a s o k a t ü l n e k é s n e m m o z o g n a k . A t e s t i s z e r v e z e t r e s i g y a z e g é s z s é g r e e z p e d i g r e n d k i v ü l h á t r á n y o s .

Mindenki tapasztalhatja, ki csak kevésbé is figyel saját szervezete egyes szerveinek működésére, hogy a test különböző részei nem működnek ugyanazon erőlyel egyszerre ugyanazon időben. Ha egy jó ebéd után javában dolgoznak az emésztő szervek, nehezünkre esik valamely intenzivebb szellemi munkát végezni.

Ugyan ilyenkor izmainknak működési képessége is alászáll, a lomhaság és izomerőtlenység egy bizonyos érzete terjed el tagjainkban. Így van ez egyéb szervekkel is.

Egyszer egyiknek, másszor másinak működése lép előtérbe; midőn aztán a többi szervben kisebb vagy nagyobb foku munkaszünet van. A szervek tehát illetéknépen egymás rovására váltakozva munkálkodnak. E felváltott működéssel az is vele jár, hogy a működésben levő szervhez nagyobb mennyiségben tódul oda vér, a mi viszont azt vonja maga után, hogy a nem működő részekben megcsökken a vértartalom.

Normális viszonyok között, midőn kellőleg felváltva mindenik szervrendszernek kijut a maga munkája, e bő vérjárás a működő szervekhez, nem hagy semmi kártékony nyomot maga után. Ellenben azok-

nál kik hivatásuknál fogva sokat ülnek, vagy bármi okból keveset mozognak — a tétlen izmokba kevesebb vér jut.

Ennek legelőbb is az a következése, — mint egy szaktudós megjegyzi, hogy a vér a májban nagyon felhalmozódik, úgy szintén a belekben is, melyeknek vére a májon keresztül jut a balszívbe. Ha ez állapot huzamosabban tart, a vér lassabb áramlása és pangása folytán kitágulnak a viszerek. Lassankint aztán kifejlődik az a kóros állapot, a mit „arany ér“-nek neveznek, melynek lényege tehát az, hogy a szívbe visszafolyó vér a gyomorban, belekben, lépben és májban nagy mértékben felhalmozódva marad.

Ez oly közönségesen ismert és oly sok kellemetlenségekkel járó bajra kilátásuk van mindazoknak, kik sokat ülnek és keveset mozognak.

Ha azonban a huzamosabb ülést időnként fokozott izomműködés váltja fel, e bajok nem fejlődnek ki.

Azért tehát kiválóan ajánlatos, hogy azok, kiknek ülő vagy kevés mozgással járó foglalkozásuk van — szerveiket az életmódjuk okozta vérbőségtől időnként föl-föltszabadítandók — üzzék rendszeresen az atletikai gyakorlatokat!

Sok, nevezetes befolyása van az atletikának az egészségre, de kiválóképen e két bajt hisszük annak lelkes felkarolása által elenyésztetni!

Az Athletika és a nevelés.

„Az oktatás helyes reformja, ha ugyan teljes akar lenni, nem mellőzheti a fizikai nevelést sem. Sajnálatos, hogy a „mens sana in corpore sano“ anynyira el van csépelve, hogy nem látjuk többé minő arany igazságot tartalmaz. Sajnálatosabb még az, hogy ha már látjuk is, még sem követjük.“

Századunk eleje óta általánosan elfogadott elvvé vált, hogy az ifjúság szellemi képzése egyoldalú, ki nem elégítő marad, sőt az veszélyessé válhatik annak kellő testi képzése nélkül.

Montaigne a paedogia ujabbkori történelmének egyik nagy személyisége, Rousseau, Pestalozzi és számos más uttörő és megalapító a paedagogiának igen nagy súlyt fektettek a testi nevelésre.

1837-ben jelent meg Lorinzer orvos híres könyve: „Zum Schutz der Gesundheit in den Schulen,“ mely az eddigi, kizárólagosan szellemi nevelés veszélyességét a legerősebb színekben ecsetelve, követelte, hogy az iskola az ifjúság testi képzését is vegye tekintetbe. A nagy feltűnést okozott munka ve-

leje az volt, hogy a jelen tanítás megrontja az ifjut testileg és tönkre teszi a jövő nemzedéket.

E könyv hatalmas benyomást gyakorolt, melyet azután a negyvenes évek szabadabb mozgása még lényegesen elősegített. Poroszországban egy 1842-ben kiadott miniszteri rendelet már elismeri, hogy a „testi nevelés, a nevelésnek általában lényeges és nélkülözhetlen tényezője.” Tulajdonképen azonban csak az 1848-ik évi mozgalmak segítettek úgy a hogy, a bajon. Ez év óta a tornatanítás nemcsak Poroszországban, hanem általában egész Németországban és a Svájcban kötelező tantárgy mind az elemi, mind a különböző középiskolákban, és jelenleg már a többi európai államok is követték a németek példáját.

Azonban a kivitelben oly silány eredmény mutatkozik, az elv maga egész jelentőségében a nevelésnél annyira háttérbe szorul, a rendszer oly szűk körű a magasabb szempontú nevelési irány'létesítésére, a szak tudomány és a szaktanítás igényeinek széles kiterjedtsége s e tulságos magas igények megfelelésére követelt szellemi működés oly megbénítása az egyén öntudatos, összhangzatos és teljes irányu fejlődésének — hogy ma nap bizony minden habozás nélkül kimondhatjuk, miszerint a most alkalmazott nevelési rendszer csak csenevész és tökéletlen ifjakat nevel a gyermekekből!

Hogy milyen eredménye van e rendszernek azt legjobban festi egy szakértő. E rendszer elhanyagolja a gyermek nevelését, nem képez egész embert, ki-

ben szív és ész párosul, a szaktanítók megelégszenek azzal, hogy tanítványaik beveszik a tudomány masszáját, a nélkül, hogy átértenék, megemészténék; a tanítványok szellemében egymás mellé rakják a sok anyagot, melyek külön külön rétegeket alkotnak, mind a föld kérgének rovatai; a szaktanító studiumának szépségétől elragadtatva annyira elhalmozza teendőikkel a gyermeket, hogy az a legjobb akarat mellett sem tehet eleget s érdeklődés helyett megutálja a tudományt, elveszti lelke önállóságát, szórakozottság, spleen, blazirtság mutatkozik az ifju kedélyében, hol vidámságnak kellene honolnia; ignorál mindent, hisz ő tudós, kibe tölcserrel öntötték a tudományt; vagy pedig felületes, üres, egyik tárgyról a másikra repdeső lesz, erős hit és meggyőződés nélkül, a skepsis ezer gyarlóságától kísérve. Nézzétek a mai ifjúságot, a mostani generációt ez a szaktanítás eredménye!“

És ez az ítélet csak a szaktanítás szempontjából szól. Nincs a nevelés felett szigorú és mélyebbre ható kritika mondva a testi nevelés, az egyéni fejlődés, a jellem és férfias irány szempontjából. Pedig meggyőződésünk szerint a nevelésnek e szempontokkal számolnia kellene — ha célzataiban ama magasabb irány felé akar haladni, mely az ember összes képességeit és tehetőségeit akarja harmonikusan kifejleszteni — az élet nagy küzdelmeire!

Kétségbevonhatatlan az, hogy az ifju nemzedék szellemi és értelmi kiművelése, s a fizikai erők fejlesztése, mely amazok fokozására jótékonyan hat —

nemzeti értékünk sulyának főpostulatumát képezi. Kell, hogy e tényezők karöltve járjanak. A kormány a tornászati köteles tantárggyá emelése által ez elvet már elismerte. A nevelés ez iránya azonban hazánkban sokkal újabb, sem hogy azt valaki már most a tökély kellő fokára eljutottnak állithatná.

A t u l k a t o n á s t o r n á z á s, mint az közép-tanodáinkban kezeltetik — már jelentékeny lépés a jelzett irányban, de sokkal szűkebb keretben mozog hogysen azt a testi erők általános és üdvös kifejtésére, a nemesebb ambíciók fölébresztésére elégséges iskolának lehessen elfogadni. A z egyéniség háttérbe szorúl a gépiesen mozgó s a vetélytűzét nem ismerő tornásznál.

Szükséges, és eredményében meggyőződése, erős hitem szerint az ifju nemzedék fejlődésére kiváló előnyű volna, az iskolai testgyakorlati oktatásnak kiterjesztése oly irányban, mely öntudatos bátorságot önt a serdülő ifjuba, önuralmat és erélyt csepegtet keblébe s mely a vetélykedés nemes tűzét fölélesztí ifjainkban.

Fölötte kívánatos, hogy a tanuló ifjuság testgyakorlatai közé még fölvétessenek a társas lapdajátékok — a nemzeties méta és róta, — a gyaloglás és a boxolás.

Angliában s az Egyesült államokban — melyek pedig a műveltség igen magas fokán állanak — az iskolai hatóságok kiváló pártolásban részesítik a boxolást, a nélkül, hogy az ifjura nézve ennek valamely rossz hatását fedezték volna fel.

A testgyakorlatok megkedveltetését és az ifjúságnak abban való előhaladását illetőleg „*Conditio sine qua non*” gyanánt lehet felállítani, hogy e czélt csak nyilvános verseny és jutalmak kitűzése által lehet elérni.

Jól tudják ezt Angliában és az Egyesült Államokban, hol a nyilvános tanintézetekben az iskolai évvégén, tudós tanárok, finom műveltségű, tekintélyes férfiak, a tanügyi hatóságok stb. pártfogása alatt és jelenlétében ünnepélyes viadatok rendeztetnek, melyre az ifjak szülei, rokonai, a tanári kar válogatott vendégei, a város hatóságai meghívotnak — s melyeken a tanulók díszes közönség előtt mérköznek meg az athletikai sportok különféle ágaiban.

Ez iskolai viadalokon azonban csak azon tanulóknak engedtetik meg a részvétel, kik a tantárgyakban is szép előmenetelt képesek felmutatni.

Igy hát a viadatok buzditásul szolgálnak a tanulásra is.

Nálunk ez iskolai ünnepélyek alapja az évenként tartatni szokott dísz-tornázás által már megvan vetve. A tanügyi minister kezében van tehát, a már megvetett alapon, az intézményt akképtovább fejleszteni, hogy iskolai viadatok életbeléptetése mellett, a kormány által följajánlott érmek tűzessenek ki jutalmul a legjelesebb tornászok számára.

Ezek a díjak nem belértékük szerint fognak megítéltetni, de mivel a kormány által adatnak erkölcsi értékük szerint mérlegeltetnek az ifjúság által s a nyilvános és felülről jövő kitüntetés nymbusával felruházott nyertesek dicsősége nem fogja eltéveszteni hatását az ifjúságban.

Élénken érezhető annak szükségessége, hogy a kevésbbé vagyonos osztály (mely az ugynevezett „Sport“ költségesebb ágait nem üzheti) gyermekei számára is találtassék mód a versenyzési nemes hajlamnak, majdnem ingyenes értékesítésére.

Itt e téren tehát a kormány s különösen a tanügyi miniszter sokszorosan kimutatott belátására apelálunk!

Az Athletika jövője a nemzeti életben.

„Félre kishittség! Szégyen ki most retteg.
Jön már az erős kor : szavak után tettek,
Állelkesedésnek kezd fogyni határa,
Az üres hű-hónak lefelé száll ára ;
Kezdj csak te dologhoz, vedd csak magad észre,
Fogd csak az uj fegyvert igazán két kézre,
Leld ki csak a csinyját, tudj vele jól bálni,
A régi hatvágást ezzel is kívágni :
S jöhet a hódító, nyiltan avagy titkon —
Tied ez a föld még, te vagy itt még itthon.”

Ha figyelemmel kísérjük az emberiség fejlődését — világos képben fog föltűnni szemeink előtt az emberi nem szakadatlan haladásának föltételei között az egyesülési ösztön. Társulás útján érettek el a legnagyobb célok. Társulás által lehet megadni a legnemesebb elveknek az életet, a létet.

Ha ezen egyesülési ösztönre hivatkozva — az ország minden nagyobb városában egy-egy atletikai egyesület alakítására buzdítunk — hazafias érzetünknek, a nemzeti élet megerősödésére legeredményesebb óhajait fejezzük ki.

Erősen él bennünk a hit, hogy ha az atletika hazánkban — az ország minden részében a nagyobb városokban alakult atletikai Clubok által — általa-

nosittatik és népszerűsítettik és a haza minden ép testű és lelkű fia által nemesebb lelkesedéssel felkaroltatik — úgy eredményként közvetlenül a nemzeti életnek megifjulását és fölvirágzását nyerendjük.

És ez az ohaj, ez a kívánság nem is valami ábrándszerű.

Hazánk csaknem minden nagyobb városában megvannak a tényezők, melyek az athletikai Clubok alakítására szükségesek. Csak lelkesedés és buzgalom, csak kitartás és jóakarát kell a hazafiak részéről és könnyűszerrel megalakulhatnak városainkban az athletikai Clubok.

Az így megalakult athletikai Club-ok hivatva volnának a vidék ifju erőit lobogójuk közé csoportosítani — s azok fejlődésére és kiművelésére az izlés és vetélykedés arenáját képezni. Hivatva volnának a társadalmi élet csiszolására, az egyéni tulajdonok értékesebbé tételére. Hivatva volnának a nemzeti érzület, nemzeti büszkeség fölébresztésére, a testvéries és barátságos ragaszkodás tartóssá tételére.

Egy ily vidéki athletikai Club — hatással birna az egész környék belső úgy mint külső életére.

Nem csekély eredményt nyerne a haza abban, ha külön bö z ő a j k u és n e m z e t i s é g ű f i a i egy oly közös gyülekezési helyet találnának, hol a férfias élvezetek, a lovagias vetélykedés, az emberi ambíciók részesülnének fölkarolásban, hol megszünve minden ellenséges érzület csak a verseny nemesebb érzete vezetné az ifjakat a bajnoki küzdelemre, hol a bátorság és az ügyesség aratná a közös tapsokat.

Hitünk, hogy ha oly városokban, melyekben a magyar elem mellett más nemzetiség is lakik — atletikai Clubok alakulnak, az a közös hazafias és barátságos érzelem, az összetartás és ragaszkodás érzetét ébresztené föl a különböző nemzetiségű ifjakban — s oly szellemet csepegtetne a jövő generációba, mely az annyira anómális nemzetiségi aspirációknak végképen véget vetne.

És az ily atletikai Clubok, ha évenként v i a d a l o k a t rendeznének — elsőrendű tényezőként szerepelnének a vidéki társadalmi élet élénkebbé és összhangzatosabbá tételére — s alapját vetnék meg egy nagyszerű lendületnek, mely a társadalmi és nemzeti élet jobb irányu fejlődését s a jövő nemzedék férfiasabbá tételét eredményezheti.

Az ország minden részében alakult atletikai Clubok egymás között is vetélykedést folytathatnának a férfias játékokban. A küzdőtér porondján birkozhatnak meg a harcra kelt felek s a szilárd bátorság és kitartó ügyesség által aratott győzelem az összegyűltektapsaival jutalmazva, a férfias ambíció fölébresztésének és fokozásának hatalmas emeltüjét képezné.

Az atletikai Clubok alakulása által a hazai ifjuság életben új „aera“ virradna föl. Az atletika ügye pedig hazánkban általános elterjedésnek és gyakorlatnak örvendhetne. Az ily atletikai Clubok krystallisáló pontot képeznének, mely körül az atletizmus phalanxa tömörülhetne.

Ez által komoly és erőteljes irány adatnék a fizi-

kai kifejlődésnek s hatalmas impulsus minden gimnasztikai törekvésnek.

Igaz, hogy nálunk minden vállalat, mely cselekvéssel jár nem nagy rokonszenvvel fogadtatik; de eljött már az ideje annak, hogy véget vessünk az apathiának, a tespedésnek, az elpuhulásnak; végett vessünk a bennünk lappangó fizikai erő iránt való negatívumnak — a mik már-már nemzeti dogmává válnak.

Ha Magyarország minden nagyobb városában az ifjuság egy gyűlpontot találna, mely egyöntetű szervezettel látná el a testgyakorlatok szétosztott vagy még ismeretlen nemeit, — ha volna klubok, melyek körül az ifjuság a hazaminden részében csoportosulhatna, — ugyaz athletikának szép, a nemzeti életnek jobb jövőt jósolhatnánk!

A magyar állam fennállásának 1000-ik évét 1788-ban ünnepli meg.

Egy nehéz mult — más népet tán megsemmisítő — gyászos napjaival viharzott le fejük fölött.

Mi hajdan megrettegettük a félvilágot, mi küzdöttünk mindig, mi megálltuk helyünket rendületlenül.

Azok a százados harcok, melyeket a keletről jövő vészes invazió következtében kellett vívnunk, elvették időnket, erőnket, vagyonunkat. Ezek a harcok, melyeket oly hősieken állottunk ki, a nyugat népeinek biztosságaért is vívattak.

Midőn mi, mint szilárd fal a golyót úgy tartózkod-

tattuk föl a tatárt, a törököt, akkor mi megmentettük a németet, a frankot, a szlávot. Nekünk nagy hivatásunk volt a multban!

Mi becsülettel teljesítettük missiónkat!

És most a faj, mely évszázadokon keresztül a magas bércek által övedzett virágos völgyekben és a délibábos rónaságokon oly szivós kitartással, oly erős ragaszkodással, oly bámulatos erénynyel és tisztasággal tartotta fenn életét, tartotta fenn faját és tartotta fenn a tiszta és nemes magyar szellemet — ma már kezd senyvedni; e nemzet már jellemében, érzületében, férfias erejében megbénult, megfertőztetett.

Dicső elődeink hősi népének ma gyarsága — most már csak legendákban él az elcsenevészedett utódok ajkain.

Széles e hazában ma már alig van hely, a melyen élő nép csak megközelítőleg is fenntartotta volna belsejében és életében az ősi nemzeti kinyomatokat.

És hol vannak a nemzeti erények?

Óriási mértékben pusztul a mai társadalomból az erkölcs: a szenny, a piszok nem egy előbb dicső és tisztos nevet már befoltzott. És ez uton nincs megállapodás. A ki rá lép a lejtőre, az rohamosan csuszik lefelé, míg nem a bűn és aljasság posványában elmerül.

E társadalmi bajt, mely mint a kóros betegség rohamosan és észrevétlenül harapódzik el orvosolni, gyógyítani kell. A végveszélyt meg kell előzni, akadályozni.

És e nemzet, mely oly kirívó mérvben viseli magán a pusztulás előjeleit mégis tétlen és közönyös. Látja a bajt, érezi a satnyulást és mégis e nemzet, mely ez-

redes életét oly csodás módon tartotta fenn a pusztító viharok közepette—kevésbé gondol komolyan az orvoslásra.

Tán bizik a láthatlan hatalmak bűvös kezében, mely a végveszély percében nem fogja tétlenül hagyni szabadtó kezét? Tán nem is akar élni?

Borongó képzelettel vetjük e föltevéseket kérdés alá, de meggyőzzük magunkat azzal, hogy az elsőre nem eléggé vakbuzgó — az utolsóra nem eléggé hazafiatalan.

És valóban nem találjuk föl az okot, mely azon tétlen közöny fölismerésére vezethetne, mely a nemzetben saját léte iránt nyilvánul.

De a tényt magát eléggé világosan látjuk és tapasztaljuk.

A nemzetek sorsa első sorban önmaguktól függ.

Ha mi a földön, melyet ezer év óta birunk: élni, élvezni és virulni akarunk, kell hogy végre felébredjünk a lethargiából, melybe nemzeti életünk véghetetlen kárára évtizedeken keresztül bemerülve voltunk. Itt az ideje, hogy elkiáltuk: „Ébredj magyar!”

És ha új életre ébredve, új szellemet ujerőt öltöttünk magunkra, — nem kell csüggednünk ellenségeink jóslata miatt mely ránk az elenyészést mondja ki.

Ha fölébred a nemzeti érzet, a jövő iránti hazafias lelkesedés — akkor hasztalan jósolnak nekünk halált, mi élni fogunk, mert élni akarunk!

Ezredéves fennállásunk utolsó negyedszázada nagy és nehéz megpróbáltatásokat hozhat még a nemzetre.

Fogunk-e birni erővel megküzdhetni a nehézségekkel? — azt épen az határozza meg, hogy mily buzgalmat fejtünk ki erőink gyarapításában és izmosításában.

Ez az utolsó 25 év lehet, hogy sirt borít reánk; lehet, hogy föltámaszt, új életre ébreszt, új erőt önt belénk!

Mig fennállásunk 1000-ik évét megünnepelhetjük épen elég idő van arra, hogy kivetközve a satnya életből, melyet eddig folytattunk, visszaszerezzük a hősi erőt s az ősi erényeket, hogy karjainkat izmossá, eszünket edzetté tegyük. Van még időnk, hogy a magyar faj szunnyadó tüzét nemes hévre, gyöngülő erejét bajnokiszilárdságra, pusztuló erkölcsét tiszta erényre tisztítsuk, emeljük föl!

Használjuk föl az időt, hogy azután fennállásunk ezredik évfordulóján, mint testben erős, szellemben élénk, jellemben tiszta, erkölcsben nemes modern hősök, kulturbajnokok, — igazi férfiak ünnepelhessük meg a nagyszerű napot.

És ha így cselekszünk, akkor e nap ünnep lesz, de öröm-ünnep! E nagyjelentőségű nap ünnepélyének egyik fénypontját képezhetnéekkor egy nagyszerű nemzetijáték, egy országos athletikai viadal, melyben a haza minden részéből összesereglett bajnok athleták küzködhetnének, versenyezhetnének egymással — a magyar történettel összeforrt Rákos mezején! Ugye igen!

F ü g g e l é k.

I.

A „Magyar athletikai club“ története.

Tizenöt éve, hogy gróf Széchenyi István szájából elhangzott a mondás: „Magyarország nem volt, hanem lesz!“

Épen e mondásnak — mely azóta nagy nevezetességre tett szert — tizenötödik évfordulója napján tartotta a fővárosban a „Magyar athletikai club“ alakuló közgyűlését. E tény egész örömmel töltötte el mindazokat, kik a nemzet megizmosodását, megerősödését testben és szellemben megifjodását — hatalmas tényezőnek tartják egy jövő erős nemzedék kiképzésére.

Gróf Esterházy Miksa e derék magyar mágán, ki Anglia és Amerikában tartózkodása alatt az ottani athletikai viadalok alkalmával szerzett dicsősége megjutalmazására V i a t o r nevet kapott — egész lelkesedéssel és hazafias intenczióval ültette át hazánkba, hol arra annyira szükség van, az athletika eszméjét.

Az üdvös eszme alig pendítettett meg s már is egészében lelkes felkarolásra talált, úgy a sajtóban, mint a közönségben.

Az eszme, terjesztése és népszerűsítése folytán csakhamar megérlelődött hazánkban. 1875-öt irtunk és az új évvel beköszöntött a magyar sport legfiatalabbikának hajnala. Az eddigi kezdeményezés szerint már szép és erőteljes jövőt lehetett jósolni a magyar atletikának. Nem csak szavak, de tények is bizonyították már, hogy az atletika eszméje hazánkban csirázik, nő, terjed.

A fővárosi és vidéki sajtó hathatósan szólalt fel a lendület mellett.

Buzgó elvbarátok tágasb körökben terjesztették élőszóval és írásban az atletika férfias elveit, sőt a felolvasási tanszék sem maradt üresen az atletika szolgálatában.

Minden oldalról egyszerre és egyöntetű működéssel folyt a munka; — így lehetett e g é s z e t teremteni.

Az eddigi tanulmányozási, szervezési és előkészítő stádiumból a club már kiléphetett és a g y a k o r l a t i téren kezdhette meg működését.

Az ige csakhamar testé lett.

1875. márczius 15-én a „M. A. Cl“ megkezdé gyakorlatait. A nemzeti lovaglő nagy vivő-terme, és lenn a fedett lovaglő-iskola esténként fényes gázvilágításban uszott. Fenn a vivő-osztály aczélljai cikáztak fényszikrákat szórva; máshol a „The noble Art of Selfs defence“ iskolásai gyakorolták magukat; lenn a

porondon a gyalogló és ugró osztály járta ügetésben körül a nagy lovaglót.

V i a t o r a fölötti örömében, hogy a „M. A. Cl.“ a gyakorlati téren is megkezdé pályafutását s azon reményben, hogy nem csak a vetélykedv, de az adakozási kedv is inicziatívája által impulsust nyerend — az egyletnek rögtön két tisztelet-díjt, két különböző versenynemre följánlott. Az egyik díjat az ö k ö l v i v á s, a másikat a g y a l o g o l á s r a.

Nemsokára mindezek után a „M. A. Cl.“ megtartotta végleges alakuló közgyűlését, melynek lefolyásáról álljon itt e tudósítás:

„A m a g y a r a t h l e t i k a i c l u b csütörtökön ápril hó 8-án tartotta alakuló gyűlését a „nemzeti lovaglóban.“ A szép számmal egybegyűlt tagokat Somssich Pál mint korelnök üdvözli. Sárkány J. Ferencz ideiglenes választmányi tag vázolja az ideiglenes bizottság működését. Még egy éve nincs, hogy Viator az athletika eszméjét megpendítette s a közönség rögtön oly helyesléssel fogadta, hogy egy ideiglenes választmány alakíttatott, mely kieszközölte, hogy a nemzeti lovagló helyiségét az egylet elnöksége csekély díjért az athletikai klubnak átengedte, úgy hogy márczius 15-ke óta a gyakorlatok itt már tényleg is folynak. Az egyletnek eddig nyolcz alapító tagja van 2400 forint tőkével. Van továbbá 12 pártoló tagja és az eddig beérkezett adatok szerint több mint harmadfél-száz rendes tagja. Az egyletnek már most is vannak teljesen kiképzett athleta tagjai, úgy hogy május hóban már nyilvános verseny lesz rendezhető és e versenyen

már a bajnoki címért is fognak küzdeni. *) E versenyre eddig gróf Esterházy Miksa két díjat adományozott. Fölolvastattak ezután a club alapszabályai, melyek némi csekély módosításokkal elfogadtatván, megerősítés végett a belügyministeriumhoz fognak fölterjesztetni. Ezután fölmerült a kérdés, hogy megalakuljon-e a klub, mielőtt alapszabályai megerősítve vannak. A közgyűlés a jóváhagyás reményében az alakulást mostaura határozza el és mindjárt megkezdí a szavazást 1 elnökre, 2 alelnökre, 18 választmányi tagra, és 3 számvizsgálóra. A szavazás eredménye következő: Elnök: gróf Esterházy Miksa (Viator), alelnökök: Kenessey Kálmán, Sárkány J. Ferencz. Bizottsági tagok: Bánó Árpád, Benke Gyula, gr. Dessewffy Aurél, gr. Esterházy Miklós, Fenyvessy Ferencz, Fittler Dezső, Kacsoh Lajos, id. gr. Lónyay Menyhért, Molnár Lajos, Perlaky Kálmán, Porzsolt Gyula, Rumboldt Bernát, Somsich Pál, Szarvas Sándor, Széchenyi Dénes gróf, Szervánszky Sándor, Trefort Ervin, Zoltán Géza. Számvizsgáló tagok: Lantay Iván, Szekrényessy Nándor, Vepély Ferencz. — E választási eredmény kihirdetése után Somssich Pál egy meleghangú beszéddel adja át gr. Esterházy Miksának az elnöki széket, kiemelvén nagy érdemeit és hazafias intenczióját. — Esterházy Miksa meghatva köszöni meg a belé helyezett bizodalmat, s igéri, hogy mint eddig, ugy ezután is egész buzgalommal fog a „magyar athletika“ ügyében működni. — Végül Somssich indítványára a nem-

*) Lásd a Tavaszi verseny programját.

zeti lovagló egyletnek köszönő levél határoztatott küldetni, a miért a lovardát a club céljaira átengedte.— Ezután Sárkány indítványozta, hogy a nap megünneplésére a „magyar athletikai club“ tagjai társas vacsorára gyűljenek egybe, mi elfogadtatván a közgyűlés véget ért.“

A „M. a. Cl.“ első nyilvános föllépése a közönség előtt az új-épületben tartott tavaszi viadal által történt.

Ezzel a magyar sport annalisai egy új eseménnyel lettek gazdagabbak. A részvét, melylyel a közönség, a sajtó és a sport világ az ünnepélyt fogadta — elég elismerés volt az elnökség fáradhatatlan buzgalmaért, az ügyvezetők s működő tagak lankadatlan kitartásáért. A viadal 1875. május 6-án tartatott és délután 3 órakor vette kezdetét, $\frac{1}{2}$ 3-kor már élénk képet nyujta a fellobogózott tribunok és sátrak környéke.

A bejárat körül rendezők, benn a homokon tarka színekben a vetélykedők vártak vendégeikre.

Kevéssel három óra előtt érkezett Coburg hg. és gyönyörű ifju neje Luiza kir. herczegnő, kik e megtisztelő megjelenés által is újabb kifejezést adtak a nemeshöz törekvés iránti érdekeltségüknek,

Kevéssel utánuk megérkezett az ünnepély házigazdája, a helyiség előzékeny átengedője, Br. Edelsheim főparancsnok, karján vezetve szép nejét.

Körül az óriási négyszög ablakaiban, fej-fej mellett.

Alant az állvány is mind élénkebb alakot ölt, s a padok és körszékek szépen megteltek. — Hogy üres hely is maradt, inkább a közhirre tétel rövid idejének, mintsem érdeketlenségnek róható fel. Még a távolból is jött egy bájos vendég: az ünnepelelnök szép neje.

$\frac{1}{4}$ négyre járt, midőn a csengetyű hang a versenyes megkezdését jelzé:

A közönség feszült érdekeltséggel kísérte az első vetélykedőket az induló pontra, hol őket az indító nyugodt alakja várta csikos lobogójával.

Ezekről azonban szóljon a hivatalos értesítő:

Versenyintézőbizottság: Sárkány J. Ferencz, Trefort Ervin, Molnár Lajos, Kacsóh Lajos, Bánó Árpád, Szarvas Sándor. — **Művezetők:** Oheroly János és Karl Ede. — **Versenybírák:** Esterházy Miksa gr., Esterházy Miklós gr., hg. Esterházy Lajos, Rumbold Bernát, Perlaky Kálmán és Zoltán Géza. — **Indító:** Oheroly János. — **Titkár:** Császár Ferencz.

1. Versenyfutás, síkpályán. Távol-ság 1000 yard. Díj: ezüst érem az elsőnek; bronz érem a másodiknak. Tét 1 ezüst forint. Fuss vagy fizess.

1-ső Porzsolt Gyula,

2-ik Hoffmann Ferencz,

Grund Vilmos,

Muraközy Géza,

Papp Mór,

Wizinger Károly,

Kiss Aladár.

Porzsolt vezet elejétől fogva és könnyen nyert több ölnyi közzel Hoffmann ellen; ugyannyi köz a 2-ik és 3-ik között.

2. S u l y d o b á s. Díj: bronzérem. Tét 1 ezüst frt. Bánat nincs.

1-ső Vaisz Géza,
2-ik Oláh György,
Balázsy Miklós,
Dusóczky Károly.

Mindegyik versenyző részéről történt 5 dobás után győztesnek Vaisz Géza mondatik ki a bírák által. A 16 fontos vasgolyót 19 láb 1 hüvely távolságra hajtotta. Oláh György lőn második 18 láb 2 hüvelyknyi dobásával.

3. Ö k ö l v i v á s. Legalább két pár vetélyke-dik. — Díjak: Tiszteletdíj és ezüst érem az elsőnek; bronzérem a másodiknak. Tét 1 ezüst frt, bánat nincs.

1-ső Fittler Kamil Oláh György ellen,
2-ik Balázsy Miklós Ráth Gyula ellen.

Visszaléptek: Hentaller Lajos, Trefort Ervin és Szarvas Sándor.

Két pár állt ki a porondra. Az első vetélykedésben Balázsy Miklós igen könnyen győzte le gyengébb, s condícióba nem levő ellenfelét. Fittler már nem oly könnyű szerrel számolt be ellenfelével, de a 3-ik összecsapás után győztesnek mondatik ki. A két nyertes a „döntő ökölvívásra“ marad fenn.

4. G á t v e r s e n y. Távolság 120 yard, 6 gáttal egyenként 3 láb magasságban. Díjak: tiszteletdíj és

ezüst érem az elsőnek; bronz érem a másodiknak.
Tét 1 ezüst frt, fuss vagy fizess.

1-ső Porzsolt Gyula,
2-ik Vaisz Géza,
Kiss Aladár,
Hoffmann Ferencz,
Eberl Frigyes.

Porzsolt e futamban is kétségbevonhatlan fölényt mutatott versenytársai felett s gyönyörűen ugorva elsőnek ért be.

Döntő futam a 100 yard versenyért elmaradt, mint felesleges.

6. T á v u g r á s. Díj: bronzérem. — Tét 1 ezüst frt, bánat nincs.

1-ső Porzsolt Gyula,
2-ik Székely Gyula,
Ráth Gyula,
Hoffmann Ferencz.

Visszaléptek: Szarvas Sándor és Pick Lipót.

Ismét Porzsolt Gyula tűnt ki két hatalmas s ritka szép ugrásával, melyek közül a nagyobbik 16 láb $\frac{3}{4}$ hüvelyket számítván, ezzel győztesnek mondott ki. 2-ik Székely Gyula 14 láb 8 hüvelyknyi ugrásával.

7. Első vetélykedés a „Bajnoki címért.” Sik verseny. Távolság 2 ang. mértföld. Legalább 3 versenyző indul, különben nincs verseny. Díjak: „Bajnok” (Champion) czim, diszajándék és arany érem a döntő győzelemért. Ezüst érem a többi győzelmekért. Tét 2 ezüst forint, fuss vagy fizess.

- 1-ső Porzsolt Ernő,
- 2-ik Gulácsy Géza,
- 3-ik Pick Lipót.
- Dusóczky Károly,
- Kellner Miksa,
- Ráth Gyula,
- Oláh György.

Visszaléptek: Fittler Kamill, Trefort Ervin és Szarvas Sándor.

Megadatván a jel az indulásra Porzsolt Ernő és Gulácsy egy pár hatalmas szökéssel megelőzték versenytársaikat s együtt futották meg majdnem az egész pályát a négy közény egy oldalával lévén mindig előbbre. A 3-ik kerülőben már csak négyen pályáztak, a célpont előtt pedig csak hárman mentek el s pedig 1-ső Porzsolt Ernő, az utolsó 100 ölön elhagyván és megvervén Gulácsyt 4—5 öllel. Idő 12 percz 36 másodpercz.

8. M a g a s u g r á s: $3\frac{1}{2}$ láb magassággal kezdődik, s minden ugrónak 3 ugrása van egy magasságra, az ezekből a legmagasabb, a döntő. Tét 1 ezüst forint, bánat nincs.

- 1-ső Pick Lipót,
- 2-ik Waisz Géza,
- Ráth Lajos.

Visszaléptek: Fényes Géza és Porzsolt Ernő.

Mikor a zsinor 4 lábon fölül tétetett Ráth csakhamar kiállt a versenyből, s így csak Pick és Waisz között állt az. Mindketten igen szépen ugortak. Győztes Pick L. 5 láb 3 hüvelyk ugrásával, a 2-ik Waisz 5 láb 2 hüvelyket ugrott.

Döntő futam a gátverseny díjáért elmaradt mint felesleges.

9. Döntő ökölvívás.

- 1-ső Fittler Kamill,
- 2 ik Balázs Miklós.

Hosszas és elkeseredett tusa után Balázs, a hőség által gyengítettén s a nap által is infestálva a fiatal és fürgébb Fittler által legyőzetett, s csak a második díj jutott neki. Fél hatra mult, midőn az utolsó verseny befejeztetvén, a fejedelmi vendégek páholya előtt a díjak ünnepélyesen átadattak a győzőknek.

Az ünnepély rokonszenves fogadtatásban részesült s ez kötelezte az ifju Club tagjait a fokozott odaadásra és haladásra. A meglepő siker pedig, melyet az ifju athleták fölmutattak, biztosította részökre s megnyerte a közönség és a sajtó támogatását. A viadalt követő napon a Club, alapszabályai értelmében első rendes közgyűlését tartá, melyen a 24 tagu választmány kiegészítésére a még hiányzó 6. v. tagnak a következő urak lettek megválasztva:

- Herczeg Esterházy Lajos,
- Gróf Batthányi Elemér,
- Thaisz Elek,
- Asbóth János,
- K. Kiss Ferencz,
- Balázs Miklós.

Időközben a magyar athletika ügye a külföldi sajtóban is fölkeltette az illető sportkörök érdeklődé-

dését s a májusi viadalról a sportlapok általában meleg, rokonszenves hangon emlékeztek meg.

Az angol „Sporting-Gazette“ kiváló elismeréssel emlékezett meg a magyar athletikai Club alakulásáról. Érdekesnek tartjuk a „Sporting Gazette“ e cikkéből a következőket idézni:

„A magyarokat illeti meg a dicsőség, hogy a nem angol vérű nemzetek közül ők az elsők, kik az athletikát saját maga kedvéért — minden kül vagy angol segély és beavatkozás nélkül hazájukban meghonosították. A Budapesten május hó 6-kán tartott viadal, úgy az intézőket mint a pályázókat tekintve, elvitázhatlan magyar jellegű volt. — Porzsolt Gyula úgy látszik a nap hőse volt és reméljük, hogy őt egykor majd a „London Athletic Club“ egy handicapjában fogjuk üdvözölhetni.“

És másutt az idézett lap ezeket mondja:

„Fölhívjuk olvasóink figyelmét egy athletikai újdonságra, t. i. egy Magyar Athl. viadal leírására. — Mig Európa több országaiban egyes athl. sportok bemutatása többnyire ott mulató angol athletákra vezethető vissza, kik azokat maguk között rendezték, addig a magyarok, — és ez nagy becsületökre válik — az athletikát saját maga kedvéért és önállóan léptették életbe. A lendületnek szép jövőt kívánunk.“

Nem kevésbé kedvezően nyilatkozik a berlini „Sporn“ idei 22-ik száma a magyar fiatalság előszerezetéről a sport minden neme iránt, s mintegy kövendő például ajánlja saját honfiainak, mint a mely a

gyors inicziatívát a szívós kitartással és ügyszeretettel szerencsésen tudja egyesíteni.

A „Sporn“ így ír a hazai sportmozgalmakról:

„A continentális helyek közül Pest (Budapest) jár elől a férfias sportgyakorlatok minden nemének gyakorlásában és ezek minden ágazata iránt tud érdeklődést kelteni és azt fenn is tartani. Ennek oka részint a magyar fiatalság mozgalmas jellemében, részint az arisztokraczia önértékében található fel, a mely nem tartja méltóságával meg nem férőnek minden sportmozgalomnak élére állni és tettekkel fölsegélni. Így például Pesten sok év óta van csolnakverseny a Dunán, mely minden évben rendszeren tartatik meg. — Szintugy sikerült az athletikai sport meghonosítása is a magyar fiatalság közt, melynek létrehozásán leginkább gróf Esterházy Miksa és Miklós urak fáradoztak. Fáradozásuknak fényes eredménye is lett, mert nem csak az athletikai Club alakult meg, hanem május 6-án nyilvános versenyt is rendezett a közönség nagy részvéte mellett, dijfutásokkal, ugrással, súlydobással, boxolással stb.; s mondhatjuk, hogy az athletikai gyakorlatok némely nemében igen jelentékeny mutatóványok voltak.“ — Szolgáljanak ezek is buzdításul a hazai ifjuságnak. Komoly törekvéstől és szilárd kitartástól az elismerés sohasem lesz megvonva.

A „Magyar A. Cl.“ kitűzött céljai közé tartozván az athletika lendületét az egész országban létrehozni és emelni; e végből az igazgató választmány Viator indítványára csekély személyemet fölkérte, hogy egy Kolozsvárt létesítendő athletikai

club érdekében közreműködjem, s mint a Magyar atletikai club kiküldött képviselőjét felhatalmazott, hogy az ügy iránt érdeklődő s befolyásos férfiakkal érintkezésbe tegyem magamat a végből, hogy Erdély fővárosában Kolozsvárt is egy atletikai club létrejölessen. Én e megbízásnak eleget tettem s eredményként a „kolozsvári atletikai club” megalakulását számolhattam be a választmánynak.

Ez alatt az atletika ügye a vidék több helyén is öröndetesen haladott előre.

A győri, debreczeni, soproni, székesfehérvári pécsi intelligencia körében mozgalom indult meg a fővárosi „M. A. C.” mintájára szervezendő atletikai egyesület alakulása iránt.

Eddigelé mindezek közül csak a debreczeni atletikai egyesület, — mely magát „debreczeni gyalogló versenytársulatnak” nevezi — megalakulásáról és tevékenységéről van tudomásunk.

Ez ugyanis Debreczentől-Nagyváradig augusztus 29-én egy versenygyaloglást is rendezett és pedig szép sikerrel.

A „Magyar atletikai Club” által Budapestről — Balaton-Füredre rendezett távgyaloglás fölöttébb meglepő eredményt és a nagy közönségben kiváló fi yelmet ébresztett maga iránt. E távgyaloglás propozíciója a következő volt :

Távgyaloglás Budapestről — Balaton-Füredre.

T á v : körülbelül 85 angol mértföld.

B o n a f i d e j á r á s.

1-ső díj: A r a n y é r e m a győztesnek, ha 36

óra alatt beérkezik, különben: ezüstérem. Azonfelül ezüst Pedométer.

2-dik díj: Ezüstérem.

A többi beérkezők egy-egy bronzérmet kapnak.

48 órán túl beérkezők nem díjaztatnak.

Csak „M. A. Club”-tagok concurrálhatnak.

T a t a, június 21. 1875.

Proponens

G r ó f E s t e r h á z y M i k s a.

Részletes propositiók.

T u d o m á s u l:

1. Az indulás a lánczhid budai oldaláról több váltag jelenlétében egyszerre történik. Indító: Oherolly János. C z é l p o n t: — —

2. Indulás előtt minden pályázó kézfogással és becsületszával magát a járás szabályai szigorú megtartására és a futásteljesmellőzésére kötelezi.

3. Minden pályázó tetszése szerint vagy Vaál-vagy Martonvásárnak veheti utját, de Székes-Fehérvárt látmozás végett érinteni tartozik.

4. Sz. Fehérvárott egy váltag a pályázók jelentését a városházánál fogadja, az időt, gyorsaságot stb. pontosan feljegyzi, és úgy feljegyzéseit, mint a beérkezési sorrendet — melyet azonban az illetőkkel közölnie nem szabad — azonnal Balaton-Füredre táviratozza.

5. B.-Füreden a „M. A. Cl.” arra kiküldött bizottsága, valamint a versenybírák egyike, a pályázókat

a célpontnál bevárják, melynek könnyebb megtalálhatására a szükséges intézkedések megteendők. A bizottság egy A.-Örs nevezetű faluban felállított lovas által a győztes, illetőleg győztesek közeledtéről rögtön értesítettik.

6. Az eredmény azonnal a „M. A. Cl.“ titkárságának s a „Vadász- és Vers.-Lapnak“ sürgőnöztetik

7. Az érmek átadása a versenybíró által, B.-Füreden Anna napján (jul. 26.) lehető nagy nyilvánosság- és ünnepélylyel történik. *)

8. Versenyruha nem ajánlatik, de egy megkülönböztető (színes) szalag vagy sapka viselése az indulásnál s beérkezésnél kötelező.

9. Tét 1 ezüst forint. F. vagy f.

Nevezési zárnap július.

Versenybíró: — —

E távgyalogolásnak eredménye az lett, hogy a 85 angol mért föld átlag 22 órában lett megtéve. A versenyzők közül nyertesek lettek: Porzsolt Lajos, ki az első (arany érem és ezüst pedometer) Bendik István, ki a második (ezüst érem) Balázs Endre, ki a harmadik (bronz érem) díjat a választmány elismerése mellett kapta.

A „M. A. Cl.“ aegise alatt ment végbe a komáromi távezés is, mely oly nagy dicsőséget szerzett a versenyzőknek.

*) Közbejött akadályok miatt az átadás nem ott s nem akkor történt.

Mindezen athletikai mozgalmak nagy mérvben fölkeltették az angol sportlapok figyelmét. A „Sporting Gazette,” a „Field” a „Land and Water” „Sporting and Dramatic N,” „Weekly Dispatch” hasábokra terjedő cikkekben méltányolták a magyar athleták tetteit.¹

A nagy olvasó-körnek örvendő népszerű angol heti lap „Weekly Dispath” Sport rovatában egész terjedelmében közli a k o m á r o m i t á v e v e z é s t.

A b-füredi távgyalogolást is ismer-teti — és ez észrevételt füzi leírásához: a f ü r e d i v e r s e n y j á r á s o l y e r e d m é n y, m e l y l e g k i t ű n ő b b („c r a c k”) t á v g y a l o g l ó i n k a t i s s z i g o r u p r ó b á r a t e n n é.

Kettős leírását pedig így zárja be a nevezett lap:

„E z e k u t á n n e m k e l l a t t ó l t a r t a n i, h o g y a m a g y a r o k n á l s z i v ó s s á g é s k i t a r t á s a z e v e z ő- é s g y a l o g - s p o r t o k b a n n e m f o g j á k m e g ű t n i a m é r t é k e t, m e l y t u l a j d o n o k n a k o l y k i t ű n ő j e l e i t a d t á k.”

Ezen és hasonló buzditások örvendetes tanúságai a külföld elismerésének. De a mint csak komoly és férfias, minden frivolitástól ment haladásunknak az athl. sportok pályáján köszönhetjük a szakértők elismerő figyelmét, — úgy a jövőben is csak eme föltételekhez leend fűzve a sportvilág ítélete, mely szigoruan választ a munka és a játék, a sportszerű vetélykedés és a hibásan elnevezett „Sport” némely „modern” kinövésai és torzképei között.

Ide iktatjuk még a következő propozíciókat: A

M. Athl. Club 1875. okt. 18-án tartott igazg. vál. ülésében határozatilag elfogadott

Versenyj á r á s i d ő e l l e n . P r o p o s i c z i ó - j a
a Rákoson 1875. nov. 7-ikén, déli 12 órakor. Tét 1
ezüst forint.

A verseny tartalma 1 óra, bona-fide járás bot
nélkül.

A ki a kitűzött órában 6 ang. mértföldet bejár,
bronz érmet nyer. Ki pedig a 6 mértföldnél többet vé-
gez, ezüst érmet kap.

Indító: Oherolly János, Biró: Trefort Ervin,
Időmérő: Asboth János, Ellenőr: Oherolly János.

Nevezési zárnapi: Nov. 1.

T u d o m á s u l :

1. A versenyzők zászlóval adandó jelre indulnak.
2. Az óra leteltét az időmérő pisztolyszóval jelzi,
melynek hallatára a pályázók megállani kötelesek, míg
a bíró a lejárt távot egyenként igazolja.
3. A ki a megállási jelre vagy tovább halad, vagy
álláspontját a bíró igazolása előtt elhagyja, — vagy
ki a járás szigorú szabályai ellen vét, diszkvalifikáltatik.
4. Versenyruha nem ajánltatik, csak egy színes
sapka vagy szalag viselése kötelező.
5. A versenyjárókat egy felügyelő ellenőr ellenőrzi.
6. Csak egyleti tagok concurrálhatnak.
7. A bejárt táv átlaga az időmérő feljegyzései
alapján jövő hasonló progressiv feladatok minimumát
fogja képezni.

Proponens:

Gr. Esterházy Miksa.

Ezt követi :

„M á s o d i k v e t é l y k e d é s“ a 2 angol mértföld sikverseny „bajnok“ czimért november 14-én a Rákoson. Védő: P o r z s o l t E r n ő. Kihívók : a nevezők. Díjak ; „Bajnok“ (Champion) czim, serleg és arany érem a döntő győzelemért. Ezüst érem a közbeeső győzelemért az elsőnek, s bronz érem a másodiknak. Tét 2 ezüst forint. Nevezési zárnep november 7-dikén estve 9 óráig, a titkárnál. A védő köteles minden kihívást elfogadni, kihívó lehet a Magyar Athletikai Club minden tagja. Ha a védő a kitűzött időig kihívást nem kap, köteles a viadalon a 2 angol mértföldet 15 percz alatt befutni, különben elveszti védő jogát, s a díj ujonnan kitűzetik. Ha 15 percz alatt befutja a pályát, ez neki, mint díj beszámíttatik. Ha a védő a kihívást el nem fogadja, úgy jogáról lemond. Ha a védő legyőzetik, a nyertes lép helyébe és köteles a „bajnoki“ czim- és díjért még kétszer megküzdeni. A legyőzött újbóli pályázási jogától nincs megfosztva. Ha a pályán csak egy kihívó is jelentkeznék, a verseny megtartandó akkor is, ha a védő nem indul.

A bajnoki díj, esetleges döntő futama 400 yard.

A versenyjárás idő ellen, — november 7-ikén d. e. 11 órától 12-ig folyt le. A pályatér az Orczy-kertben egy kör volt, melynek körmérője $959\frac{1}{2}$ yard ; s 11 körüljárás és 6 yard = 6 ang. mfldet tett ki. A versenyzők közül kiki saját színeiben indult egyszerre

a zászló lebocsátására. A két legjobb gyaloglónak kellett az egyes körök bejárására:

Bendiknek :

Balásynak :

percz	percz
4:40	4:45
5:00	5:07
5:07	5:19
5:18	5:31
5:20	6:03
5:17	5:36
5:22	5:31
5:06	5:28
5:40	5:16
5:23	5:20
5:14	4:46
57.27	58.52.

A 6 mértföld megjárása után fenmaradt még : Bendiknek 2.33 és Balásynak 1,8 mdp.; ez idő alatt az óra leteltéig tett még : Bendik $\frac{1}{4}$ mfd, 49 yardot, Balássy 177 yardot.

I. Bendik tehát egy óra alatt, összesen $6\frac{1}{4}$ mértföldet 49 yardot.

II. Balássy Endre 6 mf. 177 yardot.

III. Barcza Károly $5\frac{3}{4}$ mfd és 119 y.

IV. Békeffy Béla $5\frac{1}{2}$ mfd és 119 y.

V. Bánó Jenő $5\frac{1}{4}$ mfd 424 y.

VI. Kornis István $4\frac{1}{4}$ mfd 269 yard.

Az atletikai-club által rendezett „második vetélkedés” a 2 ang. mfd sikverseny „bajnok” czimért november hó 14-én (vasárnap) délelőtt prog-

rammszerűleg tartatott meg az Orczykertben, az e célra már november hó 7-én használt sikkpályán.

A kitűzött időig senki sem jelentkezővén kihi v'ó u i, az e vetélykedést védő Porzsolt Ernő ellen, a feladat az lőn, hogy ő, a második küzdelem biztosításául a 2 ang. mfd. távot 12 percz alatt befussa, ellenkező esetben elvesztvén igényét a mult tavaszi viadalon küzdött győzelem jutalma: a „bajnok” czim iránt.

Pálya kör 959 és $\frac{1}{2}$ yard, melyet 3-szor egészen, s egyszer $\frac{2}{3}$ -ában körülfutván, az így nyerendő táv 3520 yardot, vagy 2 ang. mfidet tesz.

A védő az egyes köröket következő idő alatt futotta be:

1. Csonka kör 641 $\frac{1}{2}$ yard	1 percz 45 mp.
2. Első teljes kör 959 $\frac{1}{2}$ yard	3 percz 15 mp.
3. 2-ik teljes kör 959 $\frac{1}{2}$ yard	3 percz 18 mp.
4. 3-ik teljes kör 959 $\frac{1}{2}$ yard	3 percz 17 mp.

Összesen tehát: 11 p. és 35 mp.

E vetélykedés eredménye annál öröndetesebb, mert haladást is tanusit. Porzsolt ugyanis e távot a tavaszi viadalon 12 és fél percz alatt futotta be, tehát most 55 mperczcel rövidebb idő alatt.

Még egy győzelem babérait kell Porzsolt Ernőnek a jövő tavaszi viadalon megszereznie, hogy a „bajnok” czimet, s vele a club aranyérmét és a serleget magának biztosítsa.

Athletáink minden újabb sikerei, hisszük biztosítani fogják ez áldásos intézmény virágzását is hazánkban.

Ennyiből áll a „Magyar atletikai Club”-nak rövid ugyan, de sokat mondó múltja!

II.

Molnár Lajos felolvasása az atletikáról a „kolozsvári atletikai club” alakításakor.

Tisztelt urak!

Elmult egy éve már, hogy egy szellemben művelt, jellemben nemes, tapasztalatokban gazdag derék magyar főúr, gróf Esterházy Miksa a hírlapirodalom terén magvas cikkeivel hazánkban megindította a mozgalmat az atletika iránt. A meggyőződés mély hangja, az ismeret dús forrása, és a nemzeti izmosulás hő ohaja csillámlik ki e cikkekből. Hazafias lelkesedés és kitűnőleg kvalifikálódott ész vezette a tollat, mely a hatásra nézve oly fontos cikkeket megírta.

Fontosak voltak akkor e cikkek, mert behatóan, kimerítőleg és logikai ésszerűséggel tárgyaltak egy oly előttünk magyarok előtt új institucziót, mely mai elcsenevészedett korunkban — emeltyű, a leghathatósabb emeltyű a társadalmi élet megedzésére és fölfrísztetésére, hatalmas tényező a nemzeti faj megóvására és biztosítására, eszköz az egészség konzerválására, ru-

gója a férfias és lovagias szellem fölébresztésének, motora az egyén fejlődésének, közreműködik a jellem tiszta és nyílt kifejezésében, és mely öntudatosan kezelve áldása a nemzetnek, mely azt talajában meghonosította.

Ez instituczió szerepel a nemzeti életben úgy mint a társadalomében, a családi életben úgy mint az egyénében.

Hatása mindenütt a test legapróbb szerveiben ép úgy mint egy nagy hadsereg szilárd zömében észlelhető.

Csak meg kell és fel kell ismerni az atletikát és annak fontosságát. Csak elfogulatlan és józan ész, csak jóakarát és figyelmes gondolkodás kell ahhoz, hogy az atletikát a nemzeti életben mint üdvös intézményt acceptáljuk. Merész elbizakodás, lelkiismeretlen könnyelműség volna egy oly eszmét elítélni, mely céljában nemes, eszközeiben gazdag választékot nyújt, mely irányában hazafias, hatásában emberi, mely jót akar és a rossz kipusztítására tör.

Nem is akadt az eszmének komoly és határozott ellensége, sőt mindenfelől lelkesedéssel fogadtatott, mint új és hatalmas tényező a nagy mérvben elharpódzott satnyaság és ledér könnyelműség elenyészésében.

Komoly, lelkes és nagynevű hazafiak az ügy érdeméhez méltó figyelmet tanusítottak kezdetben már az atletikai lendület fejlődése iránt.

Alig, hogy befejezte az atletikáról írott cikkeit Viator, a társadalmi körökben meleg érdeklődést vont magára az atletika ügye.

És a férfiak, kik beismerték az instituczió fon-

tosságát, odaadással karolták föl Viatornak eszméjét, hogy hazánkban is az atletikát meghonosítandók, első sorban is a fővárosban egy „Magyar atletikai clubot“ kell alakítani.

Érdemekben gazdag, állásban magas férfiak híres nevei díszesíték a megalakult „Magyar atletikai-club“ már kezdetben is szép számú tagjainak névsorát. És e ténynyel, hogy a „Magyar atletikai-club“ megalakult, egy mérvére nézve messzeható lépést tettünk az előrehaladásban, a tökélyesbülésben.

Eddig mi magyarok vagyunk az első continentalis nemzet, mely az atletikát modern alakjában, mint önálló intézményt miveli.

Ez áldásos intézmény hatása nagyobb mérvben csak a jövőben fog kitűnni. Tapasztalni fogjuk előnyünket azon nemzetek fölött, melyek az atletikát nem mivelik.

Mindenki, ki fontolva gondolkodik e kérdésről és részletesen megismeri az atletika célját, befogja látni, hogy igen is van szükségünk az atletika művelésére, van szükségünk az országos atletikai lendületre, van szükségünk atletikai clubokra, van szüksége Kolozsvárnak is egy „Kolozsvári atletikai-club“-ra!

Csak azok ítélni tudnak el a magyar atletikai lendület eszméjét, kik célzatainkat, nemzeti intenczióinkat, programmunkat nem ismerik.

Azok az emberek, kik a tornászat veszélyes vetélytársát gondolták felismerni az atletikában, ellenünk nyilatkoztak, de be kellett látniok tévedésüket, mert mi nem a tornászat ellen de vele karöltve aka-

runk a fontos missiónak megfelelni. Mi a tornászatot programmunkba felvettük mint nélkülözhetlen bevezetését az athletikának. És be kell látniok tévedésüket, ha jól megismerkednek az athletikával, azért is, mert az athletika nem egyéb, mint a tornászat magasabb fejlesztése, folytatása.

Nem tehetünk egyebet a tornászat ez elfoglalt embereivel, mint utalni őket Anglia és Amerikára, mely államok kétségtelenül a culturában a legelőrehaladottabbak, hol a gymnastika az athletikával karöltve halad előre, és az athletikát előkészíti, az athletika iránti kedvet és passiót már korán az ifjak keblébe csepegteti, sőt nyilvános fellépések alkalmával az athletikainak önként átadja a vezérszerepet.

Nem egymás ellen harczra kelni, de egymás mellett összetartva kitartással és erélylyel kell tehát nekünk, hogy a testgyakorlatok különböző válfajait miveljük s hazánkban meghonosítsuk.

Egyébiránt az athletika mellett tények bizonyítanak. A „Magyar athletikai-club“-nak már multja van és pedig olyan, rövid ugyan, de sokat mondó multja, mely méltán a legszebb reménynyel kecsegtethet a jövőre nézve.

Tény az, hogy Magyarországon az athletika termékeny talajra talált, a mag szépen lett elvetve, a a gyümölcs el nem marad. Mint rövid történetünk egyik legkimagaslóbb momentumát az első nyilvános viadalt kell felemlítenem. E viadal a közönség élénk részvéte és érdeklődése, az ifju athleták buzgó és szép sikert mutató közreműködése, sőt a királyi család

egyik sarja s annak királyi fenségü neje jelenlétében folyt le.

Az a mit eddig tettünk fényes bizonyság életrevalóságunk és szükségességünk mellett. Sajnos volna, ha továbbra is akadnának egyének, kik az üdvös mozgalmat, melyet már megakadályozni képesek ugy sem lehetnek — előhaladásában gátolni akarnák.

És most szabadjon magáról az athletikáról és annak mibenlétéről röviden szólanom. Az athletizmus eszméje és szükségessége önként következik a „mens sana in corpore sano“ elvéből, melynek fontosságát mindenki elismeri. Egy erős életrevaló nemzedék fölnnevelésére kell, hogy a szellemi fejlődés mellett — de nem ennek rovására a fizikai erő is ápoltság és idomítás. Ezt akarjuk mi elérni az athletikai lendület terjesztése és szervezése által.

Athletizmus kollektív fogalom, melynek keretébe a testgyakorlatok összes ágai tartoznak, de különösen azok, melyeket ló és fegyver nélkül lehet gyakorolni. Ebben tehát az ugynevezett sport költségeiből különbözik, melyeket csakis a gazdagabb osztályok élvezhetnek. Az athletikának, mint mi azt fel fogjuk, kapui tárva lesznek a legszegényebb erszényű egyének előtt is, s ha azt felkaroljuk tágas tért nyitunk egy messze terjedő lendületnek, melynek hívei a népszerű sport közös alapján férfias vetélyben találkoznak.

Az athletikai viadatok a görögök és rómaiak izmoság kedvelő idejéből szállottak le reánk. Ki ne hallotta volna hírét ama nagyszerű „olympiai“ „isthmiai“ stb.

játékoknak, melyek a klasszikai kornak oly nagy dicsőségét képezték. E viadalok, melyek az izmosság és a férfierő kiművelésében oly mesés szerepet játszanak, a görögök idejében éltek virágzó korukat. Az „olympiai játékok” rajongói a viadalok iránti részvétet oly fokára emelték a passiónak, hogy még a naptárt is azok szerint oszták be.

A középkorban, midőn a népek folytonos fegyvercsörgetésben éltek, az athletikai viadalok*—szűkebb és módosított körre szorítkoztak. E harci zavarokkal telt századok kevésbé voltak alkalmasak az ily békés athletika ápolására. Mégis találkozunk a középkorban a viadalok egy dicső és lovagias nemével, mely „Tourne-ment” név alatt mindenki előtt ismeretes, s mely a legnagyobb fényre és pompára adván alkalmat, még királyokat is számíthat bajnokai közé.

Azonban e középkori kedvelt „sport” messze tulmegy a mi athletikai viadalainkon, melyeknél a páncél és fegyver helyett a flanel ing és könnyű czipő uralkodik.

A modern athletikai viadalok jelenleg mondhatni ép oly fényes ápolásban részesülnek Angliában és Amerikában, mint hajdan Görögországban a híres Olympiai játékok.

Az Athletika virágzása Angliában meg is látszik annak polgárain. Erős, edzett, izmos férfiakból áll e nemzet, kiknek testi ügyessége. ritka eredményeket ér el az önvédelemben.

Angliában az ifúság, a férfias vetély szellemétől hajtva — a nemes játékokban keresi az üdülést, a

szellemi munka után, melyet szintén oly kitartóan végez. A dublini, edinburghi, Oxford és Cambridgei egyetemek ifjúsága az athletikai gyakorlatokat valószínűségi életföladatnak tekinti.

Ha valahol, úgy hazánkban van a legnagyobb szükség az athletikai gyakorlatokra.

Az a régi híres magyar daliasság, vitézség és ügyesség, mely közmondásos volt — régen kitöröltetett czimeink sorából.

Minden habozás nélkül elfogadhatjuk ama lelkes férfinak — ki első penditette meg hazánkban az Athletizmus eszméjét — nézetét: — kell, hogy az Athletizmust, kell, hogy az „izmos-ságot“ — minden tulzás és idealizmus nélkül — nálunk Magyarországon nemzeti hittanná emeljük, hogy neki iskoláinkban, tanintézeteinkben, érettebb koru férfiúi körökben, nemzeti nstituczióink templomában oltárt emeljünk. Az izmos-ság eme glorifikációja nem jelent betyarizmust; nem jelenti a nyers erő durva kitörését a szellemi lendület rovására. Egymás mellett, nem egymás ellen.

Az athletika befolyása az egészségre, a társadalomra, a nemzeti erőre kétségbevonhatlanul a legüd-vösebb. Az athletika férfiakat igényelve, férfiakat képez és nevel.

Hazánkban pedig férfiakra van szüksége!

A hazánkban divó sportok nem felelnek meg ama magasabb feladatnak, mely az Athletizmus czélie.

Az egyetlen ez irányu testidomítási eszköz nálunk, mely elterjedt gyakorlatnak örvend, a porosz minta után behozott „tornázás.“ A tornázás csak esz-

köz, de korántsem czél. Csakis mint előleges gyakorlat, mint előkészítőleg működő cursus bir atletikai értékkel, s kiválólag a gyenge testalkattal bíró egyéneknek ajánlható.

Az atletikai viadalok programja a testgyakorlatok következő ágaira terjed ki:

1. A szertornázás.
2. A gyalogolás összes ágai (járás, futás, ugrás.)
3. A boxolás vagy ökölvívás.
5. A hajtás, vetés, (gerelydobás, balta vetés.)
6. A birkozás.
7. A lapdajátékok. (Méta róta stb.)
8. Az uszás.

Tágabb értelemben a korcsolyázás és evezés is az atletikai sportok keretébe tartozik.

A boxolás vagy ökölvívás, részint mint önvédelmi faktor, részint és különösen, mint gimnastika, lényeges tényezője az atletikai idomításnak, „conditio sine qua non“-ja a tornázásnak.

Nem is csoda, hogy Angliában és Amerikában a boxolásnak tan- és torna-intézetekben széles tér nyitattik, s a fiuk már korán beavattatnak az ökölvívás titkaiba. Nem csoda, ha a felsőbb és felnőtt osztályokban valódi passióval gyakoroltatik a boxolás mestersége, mely a vívásnak minden előnyeivel nagyobb egyszerűséget kapcsol össze több önralmat igényel és hevesebb gimnastikában részesíti a vívót.

Nagy szerepet játszanak Angliában és Amerikában az ifjak és férfiak között oly roppant elterjedéssel bíró s aránylag kevés év alatt nemzeti instituczióvá

fejlődött lapdajátékok. Angliában e játékok „Cricket“, Amerikában „Base Ball“ név alatt ismeretesek. Mindkettő szigorú szabályok szerint játszik és nemcsak a tagok, az izmok, a tüdő használatát veszi igénybe, hanem a fej-, a szem-, a lélek jelenlét gyakorlását is, egy szóval anyagilag és szellemileg üdítő hatást.

Nem kevésbé érdekes nemeit képezik az atletikai gyakorlatoknak a versenyfutás, a versenyjárás és a versenyugrás. Nem lesz érdektelen, ha ezen gyakorlatok haladott fokát tanúsító néhány példát e sportok hazájából Angliából felhozok. Megtörtént ugyanis ott, hogy egy versenyző 100 öl pályát eddig hallatlan gyorsaságu $9\frac{1}{4}$ másodperczen futotta meg. A versenyjárás is számos érdekes adatot mutathat föl.

Igy megtörtént az is, hogy egy jól ismert szakember 8 angol mértföldet egy órán alul járt be. Az ugrás sportja szintén szép eredményeket képes felmutatni.

A legjelesebb ismert ugrás Nicholás szakemberé ki akárhányszor 5 láb, 4 hüvelyken játszva képes átkelni. Póznaugrások gyakran $10-10\frac{1}{2}$ láb magasságot mutatnak. Térbeli ugrásokra nézve a „London Athletic Club“ viadalaiban nem ritkán 18 láb, 8 hüvelyknyi ugrásokkal találkozunk. Ezen sport nem „non plus ultráját“ azonban a jelen időben a Cambridge egyetem egyik tagja érte el, ki 22 és $\frac{1}{2}$ lábnyit ugrott meg egy tavaszi viadal alkalmával. Az uszó versenyek szintén fontos helyet foglalnak el az atletika keretében. Uszó versenyek rendezése hálás munka és szakértő kezekben csaknem annyi „variációt“ nyújt a

mulatságnak és sportérdeknek, mint akármely száraz-földi versenyzés. Még egy külön neme virágzik Angliában az athletikai sportoknak, és ez a „falkavadászat.“ Mulattató, bár fárasztó neme a szabad ég alatti gimnastikának. Az athleták egyike itt mint „vad“ — nyul, őz, róka — szerepel, míg társai tizen, huszan a falkát helyettesítik. A sport e neme a rendes, lóháton üzni szokott vadászatok egész szigorával megy végbe, s bizonyos meghatározott szabályok szerint gyakoroltatik.

Ezek azon sportnemnek, melyek Anglia praktikus népe által mint „athletikai gyakorlatok“ mesés passióval üzetnek.

A mi programmunkba, mint az kitűnik, a fennebbi elősorolásból, több nemzeties játékot is felvetünk viadalaink keretébe. Ez is csak bizonyítja irányunk nemzeties voltát.

Nincs egyéb hátra ezek után, minthogy az athletika intézményét az önök becses figyelmébe és támogatásába ajánljam. Mi, kik ez ügynék és eszmének meghonosításában a nemzeti erő, a családi élet megizmosodását és felvirágzását reméljük — egész odaadással ragadjuk meg az alkalmat az eszme terjesztésére, az ügy népszerűsítésére. Az athletikai gyakorlatok üzése által nemcsak magunknak szerzünk kellemes szórakozást, testünknek felüdülést, szellemünknek élénkséget, egészségünknek tartósságot, de észrevétlenül szellemileg és testileg megizmosodva — előkészítjük egy jövő erős nemzedékre az anyagot. Uj tüzzel, uj

éberséggel, új erővel mehetnek be utódaink a jövő kétes homályába.

Kolozsvár városa egyik gyúpontja azon magyar intelligenciának, melyben a hazafiság a miveltséggel karöltve jár. Nincs kétségünk benne, hogy itt a magyar termékeny talajra talál. Ezért voltam bátor a „Magyar atletikai club“ megbízásából becses figyelmüket az atletikára felhívni — remélve, hogy azon nemes felbuzdulással, azon lelkes felkarolással veszik támogatásukba a magyar atletikai lendület ügyét, mely önökről oly méltán föltehető. Hazafiság a legnagyobb mérvben az, ha önök a magyar atletika ügye körül buzognak. Mert a nemzeti életre messze kiható fontossága van uraim az országos atletikai lendület létrejöttének. Midőn nagybecsű türelmök fárasztásáért elnézését kérek, szabadjon remélenem, hogy nemsokára a „kolozsvári atletikai-club“ megkezdheti versenyzését a sport idősebb és már meghonosult nemeivel az izmos pályáján!

III.

A magyar atletikai Club alapszabályai.

C z i m : Magyar atletikai Club.

S z é k h e l y e : Budapest.

T á r g y a l á s i n y e l v : A magyar.

I. A club feladata.

1. §. Magyarországon az atletika terjesztése és szervezése.

2. §. Évenként a fővárosban, esetleg vidéken ath-

letikai viadalok rendezése, s azok ösztönzésére tiszteletdíjak felajánlása.

II. A club tagjai.

3. §. A magyar athletikai Club áll:

- a) alapító,
- b) pártoló,
- c) rendes és
- d) tiszteletbeli tagokból.

4. §. A clubnak tagja lehet minden feddhetlen jellemű egyén, ki 18-ik évét betöltvén, két rendes tag által ajánltatik és a választmány által elfogadtatik. — A visszautasító határozat a közgyűléshez fellebbezhető.

5. §. Tiszteletbeli tagok megválasztása a választmány jogkörébe tartozik.

III. A tagok jogai és kötelességei.

6. §. Alapító tagok az egyesület céljaira egyszer s mindenkorra legalább 100 frtot készpénzben vagy állampapírban befizetnek, vagy az általuk tett alapítványról kellőleg biztosított kötvényt állitnak ki. Ezek az alapított összeg 6% kamatait minden év január 31-ig az egyesület pénztárába befizetik, a rendes tagokra 1 mindenben egyenlő jogokat élveznek s fel vannak jogosítva magukat a gyűléseken, a viadalokon és a club helyiségeiben családjuk egy-egy férfi tagja által helyettesíteni.

7. §. Pártoló tagok, kik a rendes tagokkal egyenlő jogokban részesülnek, három évi kötelezettséggel évenként 20 forintot fizetnek. A menyiben pedig a pártoló tag a 3-ik év utolsó felében nem a lina be írásbeli

nyilatkozatot a választmányhoz a felől, hogy a tagságot további 3 évre is fentartani nem kívánja, ezen elhallgatás újabbi 3 évi tagsági jogát s kötelezettségét állapítja meg.

8. §. Rendes tagok évi díja 12 frt, a budapesti egyetemi és műegyetemi polgár:ág tagdíja azonban 6 frt, mely díjak évnegyedenkénti részletekben is fizethetők, illetve lerovandók, ha pedig a rendes tag az év utolsó negyedében írásbeli nyilatkozatot az iránt, hogy a Clubból kilépni óhajt, nem nyújt be a választmányhoz, az esetben tagsága egy évre ismét kiterjed. — Alapító, pártoló s rendes tagok egyéb kötelezettséggel nem terelhetők.

9. §. A egyletből kilépettnek tekintetnek:

a) Azon tagok, kik az egyletből önkényt kilépni óhajtván, ebbeli szándékukat a választmányhoz írásban bejelentették, a pártoló tagok 3, a rendes tagok egy évi kötelezettségük fentartása mellett;

b) ki az alap-, rend- és versenyszabályok ellen nagyobb vagy ismételt kisebb kihágásokat követett el, és végre

c) ki valamely becsstelen tett elkövetése miatt az egylet körében tovább nem maradhat.

A b) és c) alatti esetekben a vétkes tag kizárását a választmány az ülésen megjelenő választmányi tagok $\frac{2}{3}$ szavazatával elhatározhatja.

IV. A club kormánya z a t a.

10. §. A club élén az elnök, továbbá első és második alelnökön kívül egy 24 tagu választmány áll, mely az egylet ügyeit vezeti.

11. §. A választmány — elnök és az alelnökök kivételével — évenként a nyári viadalt követő közgyűlésen választatik.

12. §. A választmányi tagok $\frac{3}{4}$ része pártoló és rendes $\frac{1}{4}$ része alapító tagokból áll.

13. §. A tisztviselőket, ugymint a titkárt s egyszersmind pénzkezelőt, orvost, ügyészt s tanárokat a szükséghez képest a választmány nevezi ki.

14. §. Az alap-. rend- és versenyszabályok megváltoztatása, s új tagok felvétele iránti határozathozatalra úgy a köz- mint választmányi üléseken a jelenlevő tagok $\frac{2}{5}$ szótöbbsége szükséges, minden egyéb kérdésben az általános szótöbbség dönt.

15. §. A választások titkos szavazás útján történnek. Határozat hozatalához választmányi üléseken elnökkön kívül legalább 5, a közgyűlésen legalább 40 tag jelenléte szükséges; ha azonban az első közgyűlés nem lenne határozatképes, az ezután legközelebb összehívandó újabb közgyűlés a tagok számára tekintet nélkül, döntő határozati joggal bír.

16. §. Elnök csak alapító tag lehet, a közgyűlés által 3 évre választatik, s képviseli az egyletet.

Köz- és választmányi gyűléseket összehív és vezet, az eltérő szavazatok egyenlő száma esetén dönt, a rendszeres, ugyszintén a szükséges rendkívüli kiadásokat is, ez utóbbiakat a választmány utólagos jóváhagyása mellett, utalványozza, s a közgyűlésen az évi jelentést előterjeszti.

17. §. Az elnököt távolléte vagy akadályoztatása

esetén az első, illetőleg a 2-od alelnök minden teendőkre nézve helyettesíti.

18. §. A titkár, ki egyuttal pénzkezelő is, a Club levelezéseit, jegyzőkönyveit s számadásait vezeti, az egylet jövedelmeit nyugták mellett átveszi, elnöki vagy alelnöki utalványokat kifizet; számadását negyedévenként a választmány, évenként pedig a közgyűlés elé, a hátralékosok névjegyzékével bemutatni tartozik.

A titkári s pénzkezelői összes teendők ellenőrzése az elnök, illetve az alelnökök hatásköréhez tartozik. —

19. §. Választmányi ülést az elnök, illetőleg alelnök, vagy ezek megbízásából a titkár hívhat össze szükség szerint.

Az ülés jegyzőkönyveit a titkár aláírja, s az elnökön kívül még egy választmányi tag hitelesíti.

20. §. A díjak kitűzésén kívül, — mely díjak csakis tiszteletbeliek lehetnek — a Club választmánya az athletika különböző ágaiban rendkívüli versenyeket rendezhet, melyeknek ismételt (háromszoros) nyertese a legnagyobb kitüntetés jutalmául bajnoki (Champion) címet nyerend.

A bajnok élethossziglan rendes tagja leend a Clubnak.

21. §. A választmány saját kebeléből évenként egy háromtagu bizottságot küldend ki, melynek feladata a club keretén kívül álló tanuló ifjúság athletikai sportügyét a Magyar Athletikai Club morális tekintélyével előmozdítani.

V. Közgyűlések.

22. §. A club a hivatalos lapban való előleges közhirré tétel után évenként egy rendes közgyűlést tart, a nyári viadalt követő napon.

23. §. A rendes közgyűlés:

a) kiküld egy 3 tagu bizottságot (melynek tagjai azonban sem választmányi tagok, sem tisztviselők nem lehetnek) a számadások megvizsgálására, s ha ezek rendben találtnak, a felmentvényt kiadja, ellenkezőleg észrevételeit a számadóval felvilágosítás végett közli, az eredményről pedig a közgyűlésnek jelentést tesz;

b) a költségvetést megállapítja;

c) a választmányt évenként, az elnököt s alelnököt pedig minden harmadik évben megválasztja;

d) határoz a tagok megválasztásáról hozott választmányi határozatok ellen hozzá felterjesztett felebezések felett;

e) tárgyalja s elintézi az egyeslet ügyeire vonatkozólag előterjesztett indítványokat.

A közgyűlés oly határozatai, melyek az alapszabályok megváltoztatását — az egyeslet feloszlását s ez esetben a vagyon hova fordítását érdeklik, foganatosítás előtt a magy. kir. belügyministeriumhoz felterjesztendő.

24. §. Rendkívüli közgyűlést legalább 30 tag, írásban tett indokolt kívánatára, köteles az elnök összehívni.

25. §. Az elnök és titkár által aláírandó közgyűlési jegyzőkönyveket egy három tagu bizottság hitele-

siti, mely e célra a közgyűlés által az elnök kijelölésére mindjárt a gyűlés kezdetével neveztetik ki.

Kelt Budapesten, 1875. ápril 8.

Somssich Pál s. k.

Császár Ferencz s. k.

korelnök.

felkért jegyző.

19,081. szám.

Látta a magyar királyi belügyminister.

Buda-Pesten, 1875. évi ápril hó 21-én.

A minister helyett

(H. P.)

B. Kemény s. k.

államtitkár.

IV.

Viadal-szabályok.

I. A „Magyar Athletikai Club“ által rendezendő viadalok a Club választmánya alatt állanak, mely utóbbi a proposíciók felett határoz, a viadalbírákat, versenybizottságot, ugyszintén tehermérőt, indítót, pályá- és egyéb intézőket kinevezi. Ezeknek rendeletei a viadalokon döntők. A versenyből eredt vitás kérdések a választmányhoz 24 óra alatt írásban fellebbezhetők.

II. A viadalok keretébe tartoznak:

1. a szertornázás;
2. a gyalogolás összes ágai;
3. a boxolás;
4. a vivás;
5. a hajtás és vetés;

6. a birkózás ;
7. a labdajátékok (méta, róta stb.);
8. az uszás.

A programm az idézett testgyakorlati szakmák-ból a választmány tetszése szerint fog összeállíttatni.
Távmérték: az angol mértföld, „yard“ és láb.

III. A programmban kitűzött minden egyes com-peticzio „v e r s e n y“-nek tekintendő.

IV. A viadalokon kitűzendő díjak kizárólag tisz-teletbeliek.

V. Tétel és bánat minden egyes versenyre rendesen 1 ezüst forint, tagok és nem tagok számára egyaránt

Csak az bocsáttatik a pályára, ki a tételt le-fizette.

VI. Nevezések az egyeslet titkárához intézendők .

VII. Álnév („Non de course“) alatti versenyzés tilos.

VIII. Nevezések nyílt versenyekre nem-tagok által legalább .. nappal a nevezési zárnap előtt be-küldendők.

IX. A választmány fenntartja magának a jogot, nem-tagok nevezéseit (nyílt verseuyekre) el-vagy el nem fogadni, miről az illetők legalább ... nap-pal a zárnap előtt tudósítandók.

Hallgatás elfogadásnak tekintendő.

X. A versenyzők arra alkalmas, a választmány által meghatározandó öltözékben, kiki saját szí-neiben pályáznak. Ezen színek a nevezés alkalmá-val bejelentendők.

XI. A viadalok belépti díját (a nézőség számára) a választmány szabja esetről-esetre.

A „M. A. C.“ tagjai évi jegyök előmutatása mellett a belépti díj alul felmentvék.

XII. Külön versenyszabályok a programmban tétetnek közé.

A „M. A. C.“ elvárja a versenyzőktől, hogy azoknak alá vessék magukat.

V.

A „M. A. Cl. tavaszi viadalprogrammja.

Magyar athletikai club.

Programm

az 1875. május 6-án tartandó első nyilvános versenyre.

1. Versenyfutás, sík pályán. Távolság 100 yard. Díj: ezüst érem elsőnek; bronz érem a másodiknak. A verseny futamokban tartatik, egy-egy csapatban legfeljebb 5 résztvevővel.

2. Súlydobás. Díj: bronzérem.

3. Ökölvívás. Legalább négy pár versenyez. Díjak: tiszteletdíj Viatorától és ezüst érem az elsőnek, bronz érem a másodiknak.

4. Gátverseny. Távolság 120 yard, 6 gáttal egyenkint 3 láb magasságban. Futamokban, legfeljebb 5 vetélkedővel egy-egy csapatban. Díjak: tiszteletdíj

Viatortól és ezüst érem az elsőnek ; bronz érem a másodiknak. Nevezés: május 1-én esti 9 óráig.

5. Döntő futam a 100 yard verseny díjáért.

6. Távugrás. Díj: bronzérem.

7. Első vetélykedés a „Bajnok“ czimért. Sik verseny. Távolság 2 ang. mértföld. Legalább 3 versenyző indul, különben nincs verseny. Díjak: „Bajnok“ (Champion) czim, diszajándék és arany érem a döntő győzelemért. Ezüst érem a többi győzelmekért. A „bajnok“ czimért egy viadal alkalmával csak egyszer lehet concurálni, s a díj csak az egymásután következő 3 ik diadal után adatik ki. Nevezés május 1-én este 9 óráig.

8. Magasugrás. Díj: bronz érem.

9. Döntő futam a gátverseny díjáért.

10. Döntő ökölvívás.

11. A díjak ünnepélyes kiosztása.

VI.

A M. A. Cl. őszi viadal programja

Magyar Athletikai Club.

Őszi viadal Budapesten.

1875. okt. 17-én, vasárnap délután 3 órakor.

Programm.

10 perczenként uj verseny.

I. Sik verseny. Távolság 100 yard nyertesek kizárásával. Díjak: ezüst érem az elsőnek; bronz érem a másodiknak. A verseny futamokban tartatik, egy-egy csoportban 5—5 vetélykedővel. A ki valamely

futót akadályoz vagy megfog — diskvalifikáltatik. Nyertes az, a ki a cél-szalagot először érinti mellével. Tét 1 ezüst forint. Fuss vagy fizess.

II. G e r e l y d o b á s. Díj: bronzérem: (A gerely elhajítása előre lépés nélkül, az állóhelyből történhetik csupán.) Minden vetélykedő egy próba-dobás után 3 versenydobást tesz, melyek között a legtöbbet találó a nyertes. Tét 1 ezüst forint.

III. S i k v e r s e n y. Távfolság 220 yard ($\frac{1}{3}$ ang. mrtfld.) Proponálja gróf Esterházy Miksa. Futbat a Magyar Athletikai Club minden tagja, külföldi pályán nyertesek kizárásával. Tiszteletdíj és ezüst érem az elsőnek, bronzérem a másodiknak. Futamokban négy indul vagy nincs verseny. Tét 1 ezüst frt, fuss vagy fizess.

IV. Ö k ö l v i v á s. Legalább 2 pár vetélykedik. Díjak: ezüst-érem az elsőnek; bronzérem a 2-iknak. A küzdelem, legfeljebb 30 másodpercnyi szünetekkel 3 összecsapással vivatik. Tét 1 ezüst frt.

V. G á t v e r s e n y. Tavolság 120 yard, 6 gáttal, egyenként 3' magasságban. Díjak: hölgyek tiszteletdíja és 1 ezüst-érem az elsőnek; bronzérem a másodiknak. További feltételek: mint a 100 yard versenyénél. — Nyertes 3 yarddal handicapoltatik, Tét 2 ezüst frt, fuss vagy fizess.

V. Döntő futam a 100 yard sikverseny díjáért. (I.)

VIII. M a g a s u g r á s. 3 és $\frac{1}{2}$ láb magassággal kezdődik, s minden ugrónak 3 ugrása van egy magaságra, s ezekből a legmagasabb a döntő. Díj: bronzérem. Nyertes 1 hüvelykkel handicapoltatik.

VIII. Első vetélykedés a „bajnok” czimért. Gátverseny. Távolság $\frac{1}{4}$ angol mértföld, 12 gáttal 3' magasságban, legalább három versenyző indul, vagy nincs verseny. Díjak: „Bajnok” (Champion) czim, serleg és arany érem a döntő győzelemért. Ezüst érem a közbeeső győzelemért az elsőnek, s a 2-iknak bronz-érem. Nevezési zárnap october 10. este 9 óráig. A „bajnok” czimért egy viadal alkalmából csak egyszer lehet concurrálni s a díj csak az egymásután következő 3-ik diadal után adatik ki. Tét 2 ezüst frt, fuss vagy fizess.

IX. Döntő ökölvívás. (IV.) A küzdelem csupán egy összecsapással vivatik és győztes az, a ki 5 lökés közül ellenfelét 3-al találja.

X. Versenyjárás. Távolság 1 ang. mértföld. Díj: ezüst érem az elsőnek, bronz-érem a másodiknak. Diskvalifikálás mint a sikversenynél. Tét 1 ezüst forint.

XI. Döntő. (a bajnoki díjért).

XII. Második vetélykedés a 2 ang mfd. sikverseny „bajnok” czimért. Védő: Porzsolt Ernő. Kihívók (a nevezők) a többi proposíciót lásd a VIII-ik versenynél. Tét 2 ezüst frt. Nevezési zárnap oct. 10-éig este 9 óráig. A védő köteles minden kihívást elfogadni, kihívó lehet a Magyar Athletikai Club minden tagja, ha a védő a kitűzött időig kihívást nem kap, köteles a viadalon a 2 ang. mfdet 15 percz alatt befutni, különben elveszti védő jogát, s a díj ujonnan kitűzetik. Ha 15 percz alatt befutja a pályát, ez neki mint díj beszámíttatik. Ha a védő a kihívást el nem

fogadja, úgy jogáról lemond. Ha a védő. legyőzetik, a nyertes lép helyébe és köteles a „bajnoki“ czim és díjért, még kétszer megküzdeni. A legyőzött újbóli pályázási jogától nincs megfosztva. Ha a pályán csak egy kihívó is jelentkeznék, a verseny megtartandó még akkor is, ha a védő nem indulna.

XIII. T á v u g r á s. Ezüst érem. A győztes 3 hüvelykkel handicapoltatik.

XIV. A díjak és érmek ünnepélyes kiosztása.

T u d o m á s u l :

Minden versenyre külön, 2-szeri csengetés adt, melyek közül az első a versenyzőket az előkészületre, második; az induló ponton sorakozásra hívja.

A z i n d u l á s r a a gátversenynél pisztolylövés, a többi versenyeknél vezényszó és a zászló lebocsátásai ad jelt.

A z ö k ö l v i v á s n á l, ha a vetélykedők száma páratlan lenne, közülök egy kisorsoltatik.

A m a g a s u g r á s 3 és $\frac{1}{2}$ lábbal, a t á v u g r á s pedig 10 lábbal kezdetik.

A b a j n o k i d i j esetleges döntő futama: 400 yard.

A c s a p a t o k ö s s z e á l l i t á s a és a f u t a m o k s o r r e n d j e sorsolás útján határozatit meg.

A külföldi és nyílt pályán nyerők handicapoltatnak.

Futamoknál az első és 2 dik beérkezés ideje feljegyeztetik, s ha döntő futás lenne, ebben esetleg a

2-iknak beérkező is részt vehet, ha az első izben kevesebb idő alatt ért be, mint a másik csapatból az első.

Nevezési zárnapi 1875. október 10. este 9 óráig. Ugyanakkor a tételek is lefektetendők.

Az igazgató választmány nevében,
a titkár.

VII.

A londoni athletikai club viadalprogramja.

„London Athletic-Club,” tavaszi
(vagy nyári) viadal.

Elnök — — —

Alelnökök — — —

Igazgatók (Comittee) — — —

Pályabírák — — —

Indító — — —

Handicapper — — —

Titkár — — —

Versenyszabályok.

— — — — — — — —
— — — — — — — —

Programm:

3 órákor. 100 öl. Handicap. Kihívási (Challenge)
serleg.

(NB. A serleg múlt évi nyertese nem fogadván
el a kihívást, a kihívó „walk over“-t csinált.)

3.15. Magas ugrás (tagok számára).

D i j : Bronz érem.

(3 nevezés).

3.30. Hossz-ugrás Handicap (nyilt).

D i j : bronz érem.

(9 nevezés).

3.40. 120 öl Handicap (tagok számára).

Első díj : ezüst serleg.

2-dik díj : ezüst érem.

3-dik díj : bronz érem.

8 futamban („H e a t“) ugyannyi csapat által.

Az egyes futamok nyertesei a d ö n t ő f u t a m -
b a n („Final heat“) concurrálnak.

(48 nevezés.)

4.20. 600 öl Handicap. Kihívási serleg tagok számára.

A serleg a club néhány távollévő tagja által adományozva.

A serleg 3-szor megnyerendő.

(A verseny ez alkalommal nem létesült. A kihívás tehát áll).

4.25. A 120 öl Handicap döntő futamja.

1-ső

2-dik

3-dik.

3.30. 220 öl Handicap (nyilt verseny.)

1-ső díj : ezüst serleg.

2-dik nij: ezüst érem.

3-dik dij: bronz érem.

12 futamban, ugyanannyi csapat által.

Az egyes futamok nyertesei k é t d ö n t ő f u t a m b a n fognak szaladni, két csapatban.

A két döntő futamban az első és 2-dik a v é g s ő f u t a m b a n fog concurrálni az 1-ső, 2-dik és 3-dik díjért.

(84 nevezés).

5.30. Másfél (angol) mértföld. Handicap. (Nyílt verseny).

1-ső dij ezüst serleg.

2-dik dij ezüst érem.

3-dik dij bronz érem.

(35 nevezés).

5.40. A 220 öl Handicap két döntő futamja két csapatban.

Az első és 2-dik a végső futamban fog concurrálni.

5.50 440 öl. Fiuk Handicapja. (Nyílt verseny).

(15 öl engedmény minden évről 16 alatt.)

Három futamban és egy döntőben.

(19 nevezés).

6. A 220 öl Handicap végső futamja.

Az 1-ső 2-dik és 3-dik díjért.

6.15. A díjak ünnepélyes átadása.

VIII.

A Magyar Athletikai Club.**alapító tagjai:****egyszer s mindenkorra.**

1. Gr. Batthyány Elemér	500	frt.
2. Blaskovich Ernő	100	"
3. Gr. Esterházy Miksa	300	"
4. Gr. Esterházy Miklós	200	"
5. Gr. Esterházy Pál	100	"
6. Hg. Esterházy Lajos	100	"
7. Hentaller Lajos	100	"
8. Gr. Károlyi Alajos	400	"
9. Kenessey Kálmán	100	"
10. Kacsóh Lajos	100	"
11. Kund Béla	100	"
12. Gr. Lónyay Béla	100	"
13. Gr. Széchenyi Dénes	1000	"
14. Szentgyörgyi Otto	100	"
15. Somssich Pál	200	"
16. Sárkány Ján. Fer.	100	"
17. Gr. Festetich Pál	200	"

IX.

A M. A. Cl. pártoló tagjai:

3. évi kötelezettséggel

1. Gr. Bissingen Ernő	20 frt.
2. Blaskovich Gyula .	20 "
3. Gr. Dessewffy Aurél	20 "
4. Fáy Béla ifj.	20 "
5. Fittler Dezső . .	20 "
6. Gr. Festetics Tasziló ifj.	50 "
7. Gr. Forgách László	20 "
8. Harkányi József	20 "
9. Gr. Károlyi Gyula	20 "
10. Lantay Iván .	20 "
11. Dr. Lechner Ágoston	20 "
12. Szervánszky Sándor	20 "
13. Gr. Schmiddeg János	20 "
14. Tafler Adolf	20 "
15. Végh Ignác . .	20 "

X.

**A magyar athletikai Club igazgató-választ-
mánya.**

—

Elnök: Esterházy Miksa gróf**I. Alelnök:** Kenessey Kálmán**II. Alelnök:** Sárkány Ján. Ferencz.**Bizottsági tagok:**

Asbóth János	Id. Lónyay Menyhért gróf
Balássy Miklós	Molnár Lajos
Bánó Árpád	Periaky Kálmán
Batthyányi Elemér gróf	Porzsolt Gyula
Benke Gyula	Rumbold Bernát
Dessewffy Aurel gróf	Somssich Pál
Esterházy Lajos hg.	Szarvas Sándor
Esterházy Miklós gróf	Széchenyi Dénes gróf
Fényes Géza	Szervánszky Sándor
Fittler Dezső	Thaisz Elek
Kacsóh Lajos	Trefort Ervin
K. Kiss Ferencz	Zoltán Géza.

Számvizsgáló { Lantay Iván
tagok: { Szekrényessy Nándor
 { Vepély Ferencz.

Titkár: Császár Ferencz.

T A R T A L O M.

	Lap.
1. Bevezetés	1
2. Athletika (Három rész)	12
3. Athletika a régieknél (Három rész) . . .	36
4. Athletika és a különböző népek (2 rész)	50
5. Az Athletika különböző nemei	80
6. Az Athletika hatása. . .	98
7. Az Athletika és a fiatalság	110
8. Az Athletika és az egészségügy	121
9. Az Athletika és a nevelés	127
10. Az Athletika jövője a nemzeti életben	133
11. Függelék:	
I. A „M. A. Cl.” története	140
H. Molnár Lajos felolvasása az „Athletiká“-ról	160
III. A „M. A. Cl.” alapszabályai.	170
IV. A „M. A. Cl.” viadalszabályai	176
V. A „M. A. Cl.” tavaszi viadalprogramja	178
VI. A „M. A. Cl.” őszi viadalprogramja	179
VII. A Londoni Athl. Club viadalprogramja	183
VIII. A „M. A. Cl.” alapító tagjainak névsora .	186
IX. A „M. A. Cl.” választm. tagjainak névsora	187
X. A „M. A. Cl.” pártoló tagjainak névsora . .	188

